

**TÜRKİYE’DE ÖZEL YETENEK / ÜSTÜN YETENEK
ALANINDAKİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM TEZLERİNİN
İNCELENMESİ (2015-2020)**

Fatma Kara
201109106

YÜKSEK LİSANSTEZİ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı
Danışman: Doç.Dr. Hasret Nuhoglu

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Kasım, 2021

**TÜRKİYE’DE ÖZEL YETENEK / ÜSTÜN YETENEK
ALANINDAKİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM TEZLERİNİN
İNCELENMESİ (2015-2020)**

Fatma Kara
201109106

Orcid: 0000-0002-0424-3478

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı

Danışman: Doç.Dr. HasretNuhoglu

İstanbul

T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Kasım, 2021

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulutarafından 19.01.2021 tarihli “*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*” ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulutarafından 19.01.2021 tarihli “*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*” ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

TEŞEKKÜR

Tez yazım sürecimde samimi desteğiyle yanımda olduğunu hissettiren değerli hocam Doç. Dr. Hasret Nuhoglu'na teşekkürlerimi sunuyorum. Hoş bir seda misali bu çalışmadaki yolculuğumun kolaylaşmasına katkı sağlayan dostlarıma iyi ki varsınız demek istiyorum. Ağabeyim Hasan Kara'nın yarım kalan tez çalışmasının bu çalışma ile birlikte var olduğu duygusu içinde hayatımın her aşamasında benimle birlikte yol alan canım aileme sonsuz destekleri için teşekkür ediyorum.

Fatma Kara

Kasım, 2021

ÖZ

TÜRKİYE’DE ÖZEL YETENEK / ÜSTÜN YETENEK ALANINDAKİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM TEZLERİNİN İNCELENMESİ (2015-2020)

Fatma Kara
Yüksek Lisans Tezi
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı
Danışman: Doç. Dr. Hasret Nuhoglu
Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2021

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de özel yetenek alanında 2015-2020 yılları arasında yapılan lisansüstü eğitim tezlerini inceleyerek, alandaki genel durumu ortaya koymaktır. Betimsel bir çalışma olan bu araştırmanın modeli nicel araştırma yöntemlerinden tarama modelidir. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkeziveri tabanından belgesel tarama tekniği kullanılarak ulaşılan 281 adet çalışmaya ait bulgular frekans ve yüzde olarak sunulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre; yüksek lisans düzeyindeki çalışmaların sayısı daha fazladır. En çok çalışmanın yayımlandığı yıl 2019 olmakla beraber 2020 yılında yayımlanan yüksek lisans tezlerinin sayısında önceki yıllara göre düşüş saptanmıştır. İstanbul ve Ankara en fazla çalışmanın yapıldığı illerdir. Çalışmaların büyük kısmı Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalına aittir. “Özel yeteneklilerin eğitimi”, “Özel yeteneklileri tanımlama ve özellikleri” konuları ağırlıklı olarak çalışılmıştır. Nitel araştırma yöntemi en çok kullanılan yöntemdir ancak aynı oranda araştırma yöntemini belirtmeyen çalışmalar mevcuttur. Karma araştırma yöntemi kullanımı ise oldukça düşüktür. Çalışmaların büyük kısmı ilişkisel tarama modeli ile yapılmıştır. En fazla sayıda çalışma “öğrenci” örnekleme ile yapılırken “ortaokul” en çok çalışma yapılan eğitim kademesidir. “Okul öncesi” ve “lise” eğitim kademeleri ile yapılan çalışmaların oldukça az sayıda olması dikkat çekmiştir. 1-20 aralığındaki örneklem büyüklüğü ağırlıklı olarak tercih edilmiştir. En çok işe koşulan veri toplama aracı ölçekler ve t-testi en sık kullanılan veri analiz tekniğidir. Ulaşılan bulgular yorumlanarak alana katkı sağlamak üzere öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Özel yetenek, üstün yetenek, üstün zekâ, lisansüstü eğitim tezi.

ABSTRACT

INVESTIGATION OF GRADUATE EDUCATION THESES IN THE FIELD OF GIFTED AND TALENTED IN TURKEY (2015-2020)

Fatma Kara

Master Thesis

Department of Educational Sciences

Educational Management and Supervision Programme

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Hasret Nuhoglu

Maltepe University Graduate School, 2021

The aim of this research is to reveal the general situation in the field of gifted and talented in Turkey by examining the postgraduate education theses made between the years 2015-2020. The model of this research, which is a descriptive study, is the survey model, one of the quantitative research methods. The findings of 281 studies, which were accessed using the document screening technique from the National Thesis Center database of the Council of Higher Education, are presented as frequency and percentage. According to the research results; The number of Master Thesis studies is higher. Although the year in which the most studies were published was 2019, the number of master's theses published in 2020 decreased compared to previous years. Istanbul and Ankara are the provinces with the highest number of studies. Most of the studies belong to the Department of Educational Sciences. The subjects of "Education of gifted and talented", "Defining and characteristics of gifted and talented" were studied mainly. Qualitative research method is the most used method, but there are studies that do not specify the research method at the same rate. The use of mixed research method is quite low. Most of the studies were conducted as the Correlational Studies. While the largest number of studies are done with the sample of "student", "secondary school" is the education level with the most studies. It is noteworthy that the number of studies conducted with "pre-school" and "high school" education levels is quite low. The sample size in the range of 1-20 was predominantly preferred. The most used data collection tool is scale and t-test is the most frequently used data analysis technique. The findings were interpreted and suggestions were presented to contribute to the field.

Keywords: Gifted, talented, intelligence, graduate education thesis.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	ii
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR.....	x
ÖZGEÇMİŞ	xi
BÖLÜM 1.GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç	3
1.3. Önem.....	4
1.4. Varsayımlar.....	4
1.5. Sınırlıklar	4
1.6. Tanımlar.....	5
BÖLÜM 2. KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1.Zekâ.....	6
2.1.1.Çoklu Zekâ Kuramı	6
2.2. Yetenek.....	8
2.2.1. Üstün Yeteneklilik.....	8
2.2.2. Özel Yetenek	9
2.2.3. Özel Yetenekli Birey	9
2.3. Özel Yetenek ile İlgili Kuramlar	10
2.4. Özel Yeteneklilerin Özellikleri	12
2.4.1. Özel Yeteneklilerin Zihinsel Özellikleri	15
2.4.2. Özel Yeteneklilerin Bedensel Özellikleri	15
2.4.3. Özel Yeteneklilerin Sosyal / Duygusal Özellikleri	16
2.5. Özel Yetenekli Öğrenci	17
2.6. Özel Yetenekli Ebeveyni.....	17
2.7. Özel Yetenekli Eğitimi.....	19
2.8. İlgili Araştırmalar	21
BÖLÜM 3. YÖNTEM	27
3.1. Araştırma Modeli	27
3.2. Evren ve Örneklem.....	27
3.3. Veriler ve Toplanması	28

3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	29
BÖLÜM 4. BULGULAR VE YORUMLAR	30
4.1.Bulgular.....	30
4.1.1.Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Türlerine Göre Dağılımı (2015-2020).....	30
4.1.2.Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Yayınlandığı Yıllara Göre Dağılımı (2015-2020)	31
4.1.3. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Yapıldığı Üniversiteye Göre Dağılımı (2015-2020).....	32
4.1.4. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Yapıldığı Ana Bilim Dalına Göre Dağılımı (2015-2020).....	38
4.1.5. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Konularına Göre Dağılımı (2015-2020)	43
4.1.6. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Kullanılan Araştırma Yöntemine Göre Dağılımı (2015-2020).....	47
4.1.7. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Araştırma Deseni/Modeline Göre Dağılımı (2015-2020).....	48
4.1.8. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Uygulandığı Örneklem/Çalışma Grubuna Göre Dağılımı (2015-2020)	52
4.1.9. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Uygulandığı Örneklem/Çalışma Grubunda Bulunan Öğrencilerin Eğitim Kademesine Göre Dağılımı (2015-2020)	53
4.1.10. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Uygulandığı Örneklem/Çalışma Grubu Büyüklüğüne Göre Dağılımı (2015-2020)	54
4.1.11. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinde Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılım (2015-2020).....	55
4.1.12. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinde Veri Analiz Tekniklerine Göre Dağılım (2015-2020).....	56
4.2.Yorumlar	58
BÖLÜM 5. SONUÇ	67
5.1.Özet	67
5.2.Yargı.....	68
5.3.Öneriler	69
EK’LER	72
Ek-1.	72
Ek-2.	84
KAYNAKÇA.....	85

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Türlerine Göre Dağılımı (2015-2020).....	30
Tablo 2. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Yayınlandıkları Yıllara Göre Dağılımı (2015-2020).....	31
Tablo 4. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Yapıldığı Ana Bilim Dalına Göre Dağılımı(2015-2020)	38
Tablo 5. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Konularına Göre Dağılımı (2015-2020).....	43
Tablo 6. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Kullanılan Araştırma Yöntemine Göre Dağılımı(2015-2020)	47
Tablo 7. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Araştırma Deseni/Modeline Göre Dağılımı (2015-2020)	48
Tablo 8. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Uygulandığı Örneklem/Çalışma Grubuna Göre Dağılımı(2015-2020). 52	
Tablo 10. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Uygulandığı Örneklem/Çalışma Grubu Büyüklüğüne Göre Dağılımı(2015-2020)	54
Tablo 11. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinde Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılım (2015-2020)	55
Tablo 12. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinde Veri Analiz Tekniklerine Göre Dağılım (2015-2020)	57

KISALTMALAR

BİLSEM : Bilim ve Sanat Merkezi

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

YÖK : Yüksek Öğretim Kurulu

Zekâdüzeyi : Stanford Binet-testi ile ölçülen zekâ puanı.

f : frekans

% : yüzde

ÖZGEÇMİŞ

Fatma Kara

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim

Ls.	2003	Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Anabilim Dalı
Lise	1999	Kadir Has Lisesi

İş/İstihdam

2013-	Kırımlı Fazilet Olcay Anadolu Lisesi
2012- 13	Atatürk Ortaokulu
2005- 12	Atatürk İlköğretim Okulu

Alınan Burs ve Ödüller

2017	Başarı Belgesi
------	----------------

BÖLÜM 1.GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmaya dair problem, amaç, önem, varsayımlar, sınırlıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1.Problem

“İnsanoğlu eğitime ihtiyacı duyan tek varlıktır” (Kant, 2006, s.7). Bireyin davranışlarını istendik değişimlerle donatma süreci olan eğitimin (Ertürk, 1972) amacı bilgi düzeyi yüksek olan bireysel ve evrensel kültürzenginliğine sahip, sağlıklı toplumlar meydana getirmektir (Çakmak, 2008). Sağlıklı toplumlar oluşturma çabasında her bir bireyin toplum için önemi yadsınamaz ancak bu süreçte bazı bireylerin zekâ, yetenek bağlamında çeşitli farklılıkları dolayısıyla öne çıktığı görülmüştür.

Bir topluma ait uygarlık seviyesi diğer toplumlar arasındaki ekonomik, siyasi ve sosyal bağlamlardaki yeri büyük oranda özel yetenekli bireylerden faydalanma durumuna dayanmaktadır. Uygarlık tarihi boyunca önemli olsun veya olmasın tüm buluşlar, keşifler ve aynı zamanda toplum hareketleri özel yeteneklilerin zihin enerjisi ve çabalarının sonucudur. Bir başka deyişle insanoğlunun bugün eriştiği uygarlık seviyesi, ortalama insan kümelerinin ortak çabalarının ürünü değildir (Enç, 1974). Bir toplumdaki bireylerin sadece %2'lik bir kısmı 130 ve üzerindeki IQ derecesine sahiptir. 140'ın üzerindeki IQ derecesine sahip olma oranı ise ancak % 0.2'dir (MEB, 2009). Belirli bir seviyedeki zekâ kesinlikle özel yetenekliliğin bir gereğidir ancak tek başına kesinlikle yeterli değildir (Franks & Dolan, 1982). Özel yetenekliler yalnızca çok yüksek IQ derecesi olan bireylerden oluşmaz. Ortalamanın üstünde zihinsel gelişim seviyesinde olmakla beraber yaratıcı düşünmek, lider olmak, psikomotor, sanat, akademik alanlardan birinde ya da birkaç tanesinde de özel yetenekli olabilirler (Yörük, 2020). Özel yetenek alanında yüksek potansiyele sahip bu grubun yok olmasını önleyerek hem ülke hem de dünya sorunlarını çözmeye yönlendirilebilecekleri (Davaslıgil, 1995) ve bu grubun önemini toplumsal fayda boyutu ile ele alanların bu öğrencileri beşeri sermaye olarak algıladıkları görülmektedir (Çitil, 2018).

Ancak özel yetenekli çocukların ruh sağlığı açısından risk altında olması (Eren, ete ve Baykara, 2018), özel yetenekli öğrencilere eğitim verecek öğretmenlerde olması gereken niteliklere dikkat çekilmesi gerekliliği ve bu niteliklerin geliştirilmesinin halen gerekli olduğu (Dağlıoğlu, 2010), özel yetenekli öğrencilere yönelik verilen eğitimdeki yetersizliklerin anlayış eksikliği ve geliştirilmesi gereken politika ihtiyaı ile ilişkilendirilmesi (Levent, 2011b; Sak ve ark., 2015), ülkemizin özel yeteneklilerinin öneminin farkında olmasına rağmen özel yeteneklilerin seçimi, yerleştirilmesi, eğitim ortamları ile eğitim programlarının düzenlenmesinde problemlerin sürmesi, öğrencilere sağlanan destek eğitim hizmetlerine ilişkin çalışmaların mevcut olmasına rağmen hala birtakım yetersizliklerin olması (Bedur, Bilgiç ve Taşlıdere, 2015), sınıf ğretmenlerinin bilgilerinin özel yetenekli ğrencilerinin gelişimlerini desteklemek için verecekleri eğitimin nasıl olması gerektiği konusunda yetersiz oldukları (etin ve nsal, 2020; Girgin, 2020), sınıf ğretmenlerinin özel yetenekli ğrencilerinin özelliklerini bilme noktasında yetersiz olmaları (Gökdere & Ayvaci, 2004), özel yetenekli öğrencilerin beklenti ve ihtiyaçlarına ilişkin destekleyici materyal, programın kendi gelişimlerine uygun olabilmesi, bilişsel düzeylerine göre ve kabiliyetlerine uygun bölünmüş küçük gruplu sınıfları talep ettikleri (şahin ve çağır, 2020) alanyazında tespit edilen mevcut durumun sadece birkaç boyutudur.

Görüldüğü üzere özel yeteneklilere yönelik tespit, ihtiyaç ve talepler çeşitli boyutlarda halen devam etmektedir. Ülkemizde “zel yetenek” alanında yapılan çalışmalara bildiri, makale, lisansüstü eğitim tezi, kongre, sempozyum olarak gün geçtikçe bir yenisı eklenmektedir. Türkiye’de üstün zekâlılara ve üstün yeteneklilere ilişkin ilk kitap 1933’te, ilk bildiri 1972’de, ilk makale 1943’te, ilk yüksek lisans tezi 1973’te, doktora tezi ise 1976’ta yayımlanmıştır (Gin, 2014). Yüksek ğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YK) resmi internet sitesinde ise “zel yetenek” alanında yayımlananve veri tabanına kayıtlı olan çalışmaların artarak devam ettiği görülmektedir. İlgili alanyazındaki mevcut durumu çeşitli değişkenler bakımından tespit etmeye yönelik bazı çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalara dair detaylı bilgilendirme “İlgili Araştırmalar” bölümünde aktarılmıştır. Daha nceki yıllara dair ilgili alanyazındaki mevcut duruma ışık tutan, eğilimleri, ihtiyaçları ve nerileri barındıran çalışmalar bulunmasına rağmen son 5 yıl kapsamında en güncel gelişmeleri, ihtiyaçları ortaya koymak adına 2015-2020 yılları arasında “zel yetenek” alanında yapılmış lisansüstü

eğitim tezlerine dair toparlayıcı genel bir araştırma yapılmamış olduğundan dolayı bu çalışmalara bütüncül bir bakış açısı ile bakma ihtiyacı doğmaktadır. Bu doğrultuda son yıllardaki ilgili literatürdeki çalışmaların tamamlayıcısı niteliğinde sayılabilecek bu çalışmanın problem durumu “Türkiye’de 2015-2020 yılları arasında “özel yetenek” alanında yapılmış olan lisansüstü eğitim tezlerinin mevcut durumları nedir? olarak belirlenmiştir.

1.2.Amaç

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de “özel yetenek” alanında 2015 ile 2020 yılları arasında Türkiye’de yapılmış lisansüstü eğitim tezlerini inceleyerek bu alanda yapılan çalışmaların mevcut durumunu ve eğilimlerini tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda cevaplandırılmaya çalışılan sorular şunlardır:

Türkiye’de özel yetenek/üstün yetenek alanında 2015-2020 yılları arasında yapılan lisansüstü eğitim tezleri;

1. Türüne göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Yayımlandıkları yıllara göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
3. Yapıldığı üniversiteye göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
4. Ana Bilim Dalına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
5. Konularına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
6. Kullanılan araştırma yöntemine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
7. Yapıldığı araştırma deseni/modeline göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
8. Uygulandığı örneklem/çalışma grubuna göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
9. Uygulandığı örneklem/çalışma grubunda bulunan öğrencilerin eğitim kademesine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
10. Uygulandığı örneklem/çalışma grubu büyüklüğüne göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
11. Veri toplama araçlarına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
12. Veri analiz tekniklerine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

1.3.Önem

Dünyanın değişiminde katalizör rolü olduğu kabul gören ve toplumlardaki en mühim insan kaynağı olarak adledilen özel yetenekli bireyleri için yapılacak yeni çalışmaların kalitesini ve alınacak yeni kararların niteliğini artırmaya yönelik olarak bu alandaki çalışmalara bütüncül bir bakışla bakarak mevcut durumu saptamak ve bu çalışmaları çeşitli boyutlarıyla değerlendirerek yeni bir bakış açısı kazandırabilmek bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bu ihtiyacı karşılamak üzere kapsayıcı ve bütüncül bir yaklaşımla ilgili alanyazına ışık tutan çeşitli çalışmalar yapılmasına rağmen özellikle sadece son yıllardaki mevcut durumu saptamayı amaçlayan ve bu sayede alandaki son duruma dair genel bir perspektif sunabilecek bir çalışmaya rastlanmamıştır. En son mevcut durumları öğrenmek için en yeni yayınların taranması önem kazanmaktadır (Karasar, 2020:238). Bu doğrultuda “özel yetenek” alanında 2015 ve 2020 yılları arasında Türkiye’de yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin incelenerek, ulaşılabilecek bulgular doğrultusunda son 5 yıldaki durum tespiti yapılması sayesinde ilgili alanyazına ait ülkemizdeki genel duruma ışık tutarak yapılacak yeni çalışmalara yön verilebileceği ve alana dair önemli bir eksikliğin kapatılabileceği düşünülmektedir.

1.4.Varsayımlar

Araştırmada örneklemin evreni yansıttığı varsayılmıştır.

“Özel yetenek” alanında ülkemizde 2015-2020 yılları arasında yapılmış lisansüstü eğitim tezlerinin güncel çalışmaları temsil etmekte olduğu varsayılmıştır.

1.5.Sınırlıklar

Araştırmada sadece ülkemizdeki YÖK tez arşivinden erişime açık bulunan, “özel yetenek”, “üstün yetenek”, “üstün zekâ” ve “üstün zeka” anahtar sözcükleri ile ulaşılan 2015-2020 yıllarına ait yüksek lisans ve doktora çalışmaları ele alınmış olup bu alana ait uluslararası düzeydeki çalışmalar, diğer yıllara ait lisansüstü eğitim tezleri ve diğertürdeki çalışmalar değerlendirme dışı bırakılmıştır. Bu araştırma kapsamında “özelyetenek” alanında hazırlanmış “Tıpta Uzmanlık” çalışmaları Sosyal Bilimler bağlamında olmadığından dolayı değerlendirme dışı bırakılmıştır.

1.6.Tanımlar

Özel Yetenek: Genel zihinsel yeteneği ve özel akademik yeteneği, fen bilimleri, matematik, sosyal bilimler, dil, yaratıcılık ve liderliği, psiko-motor beceriler ile görsel işitsel sanatları içermektedir (Bilgiç ve ark., 2013). Üstün yetenek tanımı özel yetenektanımının içinde de kullanılabileceğinden bu çalışmada “üstün zekâ”, “üstün yetenek” ve “özel yetenek” aynı manaya gelen kavramlar olarak kabul edilmektedir.

Özel Yetenekli Birey: Akranlarına kıyasla daha çabuk öğrenen; yaratıcılık, sanat,liderlikle ilgili olarak kapasitesi üstün olan, özel akademik yeteneği mevcut, soyutfikirleri anlayan, ilgi alanlarında özgür hareket etmekten hoşlanan ve yüksek seviyedeperformans gösterebilen birey olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2016).

Lisansüstü Eğitim Tezi: Lisansüstü eğitim alan bireylerin eğitimlerinin sonundatamamladıkları çalışma.

BÖLÜM 2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırmaya dair kuramsal çerçeveye ve ilgili literatür kapsamında yurt içinde yapılmış benzer araştırmalara yer verilmiştir.

2.1.Zekâ

Zekâ, genetik potansiyel ile çevresel destek arasındaki etkileşimin ürettiği kişisel bir özelliktir (Hunt, 2010).Zekâ,kurallara uyarak davranışsal çeşitliliğin ortaya çıkmasıdır. Sürekli aynı davranışı gösteren organizma ise zekâ değildir (Pfeifer & Scheier, 2001). Türkçe’de “*zekâ*” sözcüğü “*insanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı, anlak, dirayet, zeyreklik, feraset*” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2021).Zekâ; *bireyin doğuştan sahip olduğu, kalıtımla kuşaktan kuşağa geçen ve merkez sinir sisteminin işlevlerini kapsayan; deneyim, öğrenme ve çevreden kaynaklanan etkenlerle biçimlenen bir bileşimdir*”(MEB, 2009).

Zekâ, problem çözme becerisi veya bir ya da daha fazla kültürel ortamda değer verilen ürünler meydana getirmektir (Gardner, 2000). Sternberg’e (1990) göre zekâ sorunu tanımak, tanımlamak, kaynakları hesap etmek, sorunu çözmeyi kontrolden geçirerek değerlendirmeyi içine alan sorun çözme sarmalının etkili bir biçimde kullanmaktan ileri gelmektedir (akt. Bildiren, 2018). Zekâ, kültürel bağlamı dışında tam olarak veya hatta anlamlı bir şekilde anlaşılamaz (Sternberg, 2004).Zekâ, eğitimsel kazanım, kazançlar, sosyo-ekonomik durum, suç ve sağlık dâhil olmak üzere birçok önemli sosyal olgunun belirleyicisidir ve zekâyı, 1905’te Alfred Binet tarafından yapılan zekâ testi ile ölçmek mümkündür (Lynn & Vanhanen, 2012).

2.1.1.Çoklu Zekâ Kuramı

Gardner geliştirdiği **Çoklu Zekâ Kuramı** ile birlikte insana ait zihinsel potansiyelin IQ testleri ile ölçülebilen matematiksel ve sözel yeteneklerden ötesi olduğunu ve uygulanan testlerin ulaştırdığı verilerin sınırlı kalacağını vurgulamaktadır. Her bir bireyde mevcut minimum dokuz zekâ türünden bahseden Gardner yalnızca sayısal ve sözel bağlamda güçlü yetenekleri olanların zeki adlandırılmasının karşısında durarak, zeki tanımlaması için diğer zekâ türlerinden bir veya birkaçına sahip olmanın

kafi olduğunu savlamaktadır. Buradan hareketle IQ testlerinin varlığını korumaya devam etmesi ile birlikte Çoklu Zekâ Kuramını paradigma değişimi olarak nitelemek mümkündür (Gürel & Tat, 2010). Howard Gardner'in Çoklu Zekâ Kuramında her insan sergiledikleri birbirinden farklılaşan zekâ profilleri bağlamında görece olarak 7 bağımsız bilgiyi işleme formuna hakimdir. En iyi zekâ değerlendirme şekli “zekâ açısından adil olan” araçlarla değerlendirmedir. Aynı zamanda çeşitli zekâların ölçüleri büyük oranda bağımsızdır ve standardize olmuş zekâ testleri ile ölçülenlerden farklı yeteneklere dokunmaktadır (Gardner & Hatch, 1989). Çoklu Zekâ Kuramının bireyin yeterlilikleri noktasında fikirlerimizi kökünden değiştirmeye destek olacak bir potansiyeli olduğu açıktır. Zekânın sadece bir tek yapıdan oluşmadığını ve bireylerin minimum birbirinden farklı olan bağımsız 7 farklı zekâ türüne sahip olduğunu, bu zekâ türlerinin zaman içerisinde geliştirilmesinin olanaklı olduğunu ispat etmiştir. Gardner'den sonra ise Goleman tarafından Duygusal Zekâ ileri atılırken, Gardner de ilerleyen zamanlarda fauna ve flora ya dair bilgi birikimi olmayı ifade eden Doğacı Zekâ'yı kuramına ek yaptığını ifade etmiştir. Çoklu zekâ kuramında Gardner'in değindiği 7 zekâ türü şunlardır:

- Dilbilimsel/Sözel Zekâ: Dili hem sözlü hem de yazılı biçimde en etkin şekilde kullanır.
- Matematiksel/Mantıksal Zekâ: Rakamları en etkin düzeyde kullanır ve elde ettiği sonuçları iyi bir neden ile ilişkilendirir.
- Müziksel Zekâ: Ritme, sesin yüksek olmasına, melodiye karşı duyarlılık göstermektedir.
- Görsel/Uzaysal Zekâ: Duyarlılık gösterdiği konular çizgi, biçim, boşluk, renk, şekildir.
- Duygusal/Bedensel Zekâ: Hem duygularını hem de düşüncelerini açılmakla bedenini kullanabilir, sorunlara çözüm getirebilir.
- Bireylerarası Zekâ: Başka bireylerin durumlarını, sorunlarını anlayabilir ve mevcut karışık durumları çözebilir.
- Bireysel Zekâ: Birey kendisini hem güçlü yönleri hem de zayıf yönleri açısından iyi derecede tanımaktadır, kendisiyle ilgili farkındalığı yüksektir (Altan, 1999).

2.2. Yetenek

Yetenek zekâyı kapsar ve zekâyetenegin içinde bir noktadan ibarettir. Zekâyı yetenek olarak betimlemek mümkündür (Ataman, 1998). Çok boyutlu olarak nitelendirilen yetenek (Ulrich & Smallwood, 2012) bir kişinin verimli bir şekilde uygulayabildiği yinelenen düşünce, duygu veya davranış kalıplarıdır. Bu tanıma göre sabırsızlık da cazibe, stratejik düşünme, rekabet gücü, empati, odaklanma ve incelik gibi bir yetenektir. Yetenekler kalıcı ve benzersizdir ve yetenekleri öğretmek neredeyse imkansızdır (Buckingham & Vosburgh, 2001). Potansiyeller ise ancak açıkça ortaya konduğunda yetenek olarak adlandırılabilirler (Renzulli, 1986). Yetenek geliştirme ise sanıldığının aksine karmaşık ve zahmetli bir faaliyettir ve yetenekli insanların çok benzer olduğunu varsayan standartlaştırılmış yaklaşımlar geçerliliğini yitirmektedir. Yetenekli insanlar, organizasyondan doğru destek alarak kendi gelişimlerinin sorumluluğunu üstlenmek isterler ve buna ihtiyaç duyarlar (Barlow, 2006).

2.2.1. Üstün Yeteneklilik

“Üstün yeteneklilik” öncelikle bir etikettir ve belirlenen kriterlere göre bu etiket bireye verilebilir. Bu kriterlerin oluşturulması fikir meselesidir ancak etiketin uygulanmasına yönelik anlaşmazlıklar hala mevcuttur. İkinci olarak bu etiket daha genel veya daha spesifik bir şekilde uygulanabilir. Daha genel bir yol, üstün zekâlılığın birçok alanda nispeten genel olduğunu ima eder - yani, birisinin üstün zekâlı olup olmadığıdır. Bu görüşe göre, yetenekli biri çok geniş bir şekilde yeteneklidir. Daha spesifik yol, üstün zekâlılığın potansiyel olarak bir veya birkaç dar alanla sınırlı olduğunu ima eder -örneğin, sözlü beceriler veya yazma becerileri. Üçüncüsü, üstün zekâlılık kavramları zamana ve mekana göre değişebilir. Geçmişte bir çocuğun klasik Yunanca ve Latince'yi hızlı bir şekilde öğrenme yeteneği, üstün zekâlılığın önemli bir işareti olarak görülebilirken bugün ise böyle bir yetenek görece daha az değerli olacaktır. Son olarak, üstün yeteneklilik kavramları ya açık teorilere ya da üstü kapalı üstün yeteneklilik teorilerine dayanabilir. Açık bir teori, üstün zekâlılık üzerine çalışan ve bir tür ampirik teste tabi tutulmuş bir üstün zekâlılık anlayışına ulaşan bir bilim adamı veya eğitimci tarafından önerilen bir teoridir. Örtük bir teorinin ise bir bilimsel

temeli yoktur ve uzman olmayan bir kişinin fenomen anlayışıdır (Kaufman & Sternberg, 2008:71-72).

2.2.2. Özel Yetenek

Özel yetenek; genel zihinsel yeteneği ve özel akademik yeteneği, fen bilimleri, matematik, sosyal bilimler, dil, yaratıcılık ve liderliği, psiko-motor beceriler ile görsel-işitsel sanatları içermektedir (Bilgiç, Taştan, Kurukaya, Kaya, Avanoğlu ve Topal, 2013).Özel yeteneklilik bir alanda olağanüstü başarı olarak tanımlanabilir ve hiçbir şekilde basit bir fenomen değildir. Hem doğal miras hem de hayat tecrübelerinden oluştuğundan özel yetenekliliğin doğuştan olduğu ve aynı zamanda öğrenilebilir olduğu kabul görmektedir (Sternberg & Davidson, 2005:324-441).Medeniyete katkı sunabilecek önemli birer ekonomik kaynak olarak görülen üstün yetenekliler (Akarsu, 2001) için kullanılmakta olan “üstün yetenek” kavramı ise 2011 senesinde yayımlanmış olan 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin (KHK) sonrasında kullanılmakla birlikte Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK) tarafından 15 Ocak 2013 tarihinde yayımlanan Strateji ve Uygulama Planı’nın içeriğinde “özel yetenek” olarak yer almaktadır (Bilgiç ve Ataman, 2020).

2.2.3. Özel Yetenekli Birey

*“Özel yetenekli birey yaşıtlarına göre daha hızlı öğrenen; yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren birey”*olarak tanımlanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2016). Özel yetenekli çocuklar *“kendi akran gruplarından rastgele seçilmiş bir kümenin %98’inden üstün olan çocuklardır”* (MEB, 2009).Özel yetenekli çocuk akranlarından ziyade erişkinlerle diyalog kurmaktan mutlu olan ve bilişsel eksikliklerinden dolayı hedeflerine ulaşmada yetişkinlerin desteğine ihtiyaç duyan çocuktur (Ataman, 2004). Üstün yetenekli gençler, üstün genel yetenek veya zekâ, özel yetenek ve/veya yetenekler, özel yetenek ve yeteneği tanıyan ve kabul eden benlik kavramları ve öğrenmek ve başarmak için yüksek düzeyde motivasyon ile karakterize edilir (Feldhusen, 1986).

Üstünler Müzik'te, Plastik Sanatlarda, Resim'de ve Matematik'te iyidirler ancak Türkçe'de desteklenmeye ihtiyaç duyarlar. Türkçe'de hem okuma hem de yazmada ileri derecede olsalar da Beden Eğitimi'nde desteklenmeye ihtiyaç duyarlar. Üstün zekâlı olan çocuk averaj düzeyde her grupta yaşlılarından daha ileri olmakla beraber üstün yetenekli çocuk ise sadece bazı alanlarda daha ileridir denilebilir. Zira, bazı alanlarda normal iken bazı alanlarda ise desteklenmeye ihtiyaç duyarlar (Ataman, 2012). Üstün ya da özel yetenekli birey, geleneksel bağlamda üstün zekâlı, dahi, üstün özel yetenekli gibi ifadelerle sınıflandırılırken, günümüzde ise bu şekilde etkilemelerden kurtulabilmek amacıyla “Yaratıcı, Üstün ya da Özel Yetenekli” gibi genel tanımlar yapılmaktadır (Akkanat, 1999). Özel yetenekliliğin bu kadar çok farklı tanıma sahip olmasının nedeni, kavramın doğası gereği belirsiz olmasıdır. Özel yeteneklilik tek veya çoklu tanımlarla yeterince tanımlanamaz. Araştırmacıların belirli bir bağlam içinde belirli bir tanımlı uyguladıkları veya açıklayıcı bir tanımlı şart olarak ilettikleri görülmektedir (Smedsrud, 2020).

2.3. Özel Yetenek ile İlgili Kuramlar

Renzulli (1986) *Üçlü Çember Kuramı*'nda özel yeteneklilere atfedilen 3 belirgin özellikte insanın basit olarak ifade edilebilecek özelliklerinden ortaya çıkan eylemlere yer verir ve bu özellikler “ortalamadan daha fazla düzeyde genel ve/ya da özel becerileri yetenekleri”, “yüksek seviyede göreve bağlılığı” ve ayrıca “yüksek seviyelerde kreatif olmayı” içerir. Ortalamanın üzerindeki yetenekler genel yetenek ve özel yetenek olarak iki şekilde açıklanabilir. Genel yetenek bilgi süreci kapasitesi, yeni durumlara adaptasyon, soyut düşünme kapasitesi ile ilişkilendirilirken, özel yetenekler bilgiyi ve beceriyi edinme kapasitesi, özel türden sayılabilecek bir ya da daha çok aktivitede performans gösterebilme becerisi ile ilişkilendirilmektedir. Genel tutum veya zekâ testleri ile genellikle ölçülen genel yeteneklere hafıza, sayısal ve sözel akıl yürütme, kelime akıcılığı örnek verilebilirken özel yeteneklere örnek olarak; kimya, heykel, bale, fotoğrafçılık verilebilir (akt. Renzulli, 2003).

Beşgen Kuramı bilimsel bir araştırma ile ortaya çıkmamış bir kuram olmakla beraber araştırmacılara ait deneyim ve gözlemler sonucu oluşmuştur. Bireye ait özgünlük değeri olarak görülen ve ortaya çıkma hususunda diğer bireyler ile bireyin mukayese edilmesi ön şartı olan “Olağanüstülük”, kendindeki üstün potansiyel ya da

yeteneğin etrafında bulunan grupta nadir olması ölçütü ile ortaya çıkan “Enderlik”, üretimle meşgul olduğu ya da performans gösterdiği herhangi bir alanda bireyin üretken olmaya açık olma durumu olan “Üretkenlik”, sadece üstün bir yeteneğe sahip olmayıp bunun toplum tarafından kabul görmesi, onaylanması ve kanıtlanması olarak ifade edilebilen “Kanıt”, üstün bir yeteneği vardır olarak kabul görülme şartlarından biri olan toplumun değerli adlediği bir alanda üstün bir performans gösterebilmesi olarak tanımlanabilen “Değer” **Sternberg ve Zahn**’a (1995) ait Beşgen Kuramı’nın 5 önemli ölçütüdür (akt. Karabey & Yürümezoğlu, 2015).

Aşırı Duyarlılık Alanları Yaklaşımı’nda **Dabrowski** insan popülasyonlarında gözlemlediği 5 farklı kişilik gelişimi seviyesini tanımlamaktadır. Bu farklı seviyeler bireylerin psikolojik özelliklerindeki farklılıkları yansıtır ve bu da kişilikte ileri düzeyde gelişme potansiyelini yansıtır. Bu noktada Dabrowski 3 ana özellik üzerinde durur. Bunlar; atletik ya da eşsiz müzik yeteneği gibi özel yetenekler, bireyselleşmede önemli sayılan güçlü bir otonom dürtü ve aşırı uyarılabilirliğin 3 ayrı formudur (Dabrowski, 1972; akt. Mendaglio & Tillier, 2006). Sadece duyarlılık teriminden ziyade aşırı duyarlılık terimi bunun duyarlılıkla ilgili özel bir tür olduğunu belirtmek için seçilmiştir. Aşırı duyarlılığı 5 ayrı formda açıklamak mümkündür. Bu formlar; psikomotor mod, duysal mod, zihinsel mod, imgeleme mod ve duygusal moddur. Psikomotor mod; eylem, hareket, huzursuzluk, enerji fazlalığı olarak, duysal mod; duygusallık ve konfor, duysal zevk olarak, zihinsel mod; analiz, mantık, doğruyu araştırma, sorgulama olarak, imgeleme mod; kişiselleştirme, canlı hayaller, fantaziler, hayaller olarak, duygusal mod; empati, diğerleri ile sevecen bağlar, insani sorumluluk, varoluş muamması, yalnızlığın umutsuzluğu ve sevgi neşesi olarak ifade edilebilir. Bu 5 mod hangi olaylara hangi şekilde karar verileceğini belirlemektedir (Piechowski, 1979). Bu bağlamda özel yetenekli öğrencilerde yaygın olan aşırı duyarlılık/uyarılabilirlik kavramı sadece öğretmenler tarafından ele alınmamalıdır. Aynı zamanda velileri tarafından da ele alınmalıdır. Zira hem evde hem de okulda öğrencilerin gelişimleri bağlamında velilerin rolü büyüktür (Alias, Rahman, Abd Majid & Yassin, 2013).

Üstün Yetenek Yaklaşımı’nda **Cohn** (1981) özel yetenekliliği 3 ana kategoride açıklamaktadır. Bu kategoriler; zihinsel, sanatsal ve sosyal’dır ve her biri kendi içinde daha özel alt kategorilere ve yeteneklere ayrılmaktadır. Zihinsel alanda nicel, sözel,

uzamsal ve diğer özel yetenekler mevcuttur. Sanatsal alanda güzel sanatlar bağlamında yeteneklilik, sanatlarda performans göstermede yetenekli olma ve diğer özel yetenekler yer almaktadır. Sosyal alanda ise empati yeteneği, liderlik yeteneği ve diğer özel yetenekler bulunmaktadır. Bunların haricinde ise özel yetenekler barındıran diğer insani yetenekler alanını da göz ardı etmemek gereklidir. (akt. Gagné, 1985).

Çoklu Yetenek Yaklaşımı'nda **Taylor** (1973) zekâ testlerinin sınırlı olmasına vurgu yaparak çocukların akademik, kreatif, planlama, iletişimsel, tahmin edebilme ve karar verebilme yeteneklerine göre ayrılabilceğini savlamaktadır. Bu yetenekleri geliştirmek için ise öğretmenlerin geleneksel şekilde eğitim verebileceği gibi yaratıcı bir şekilde de eğitim verebileceği vurgulanmaktadır. Öğretmenlerin çoklu yetenekleri geliştirme konusunda yeterince eğitim almalarının ardından öğrencilerdeki yetenekleri bağlamında gelişebileceğine değinilmektedir. Bu noktada okullaşma bilgi gelişiminde önemli olduğu kadar yetenek gelişiminde de önem arz etmektedir (akt. Taylor, 1985).

Tannenbaum'a (1983) göre **Yıldız Modeli**'nde olağanüstü başarılar 5 faktör üzerinden belirlenebilir. Genel yetenek ve özel yetenek faktörlerinin yanı sıra zihinsel olmayan faktörler, çevresel faktörler, şans faktörleri de bu faktörler arasındadır (akt. Tannenbaum, 2000:147). Tannenbaum'un (2003) her bir elementi yıldız biçiminin her bir ucuna koyarak düzenlediği yıldız modelinde bu elementler hem durağan hem de dinamik yönleri sahiptir ve kendisini tek başına akademik başarı ya da tek bir alan ile sınırlandırmaz. Ayrıca bu teori geleneksel anlamda kabul gören zekâ ile özel yetenekleri de barındıran ve yeteneklerle ilişkilendirilebilen üstün genel zihin yapısının arasındaki farkı ortaya koyar. Şansın ve çevresel faktörleri vurgulamanın yanı sıra zihinsel yetenekler ile çevresel ya da diğer insan merkezli nitelikleri birbirinden ayırır. Zihinsel olmayan gereklilikler kesinlikle bilişsel bir işlevsellik alanına girmeden kreatif olmayı, güdülenmeyi, benlik kavramını ve özel yetenekliliğe bağlı diğer bireysel özelliklerini temsil etmektedir (akt. Miller, 2012).

2.4. Özel Yeteneklilerin Özellikleri

Özel yeteneklilerin özelliklerini; altı temel özellikte belirtmek mümkündür:

- Genel zihinsel yetenek
- Özel akademik kabiliyet

- Yaratıcı veya üretken düşünebilme
- Liderlik becerisi
- Görsel ve performans dayalı sanatlarda beceri
- Psikomotor becerisi (Marland, 1972).

Genel zihinsel beceriye sahip olan özel yetenekli öğrenciler farklı çalışma alanlarında performans göstermek ya da potansiyelini göstermek isterken dil sanatları, matematik, sosyal bilimler veya fen gibi özel bir akademik alanda potansiyelini göstermek isteyen özel yetenekli öğrenciler bu alanın yanı sıra başka ilgi duydukları konularda da derinlemesine bilgi sahibi olabilirler (Johnsen, 2004). Zihinseldüzeydeki üstün yetenekli öğrenciler kaba olarak algılanabilir ya da sabır ve itaatsizlik arasındaki ince çizgiyi tanımlamak güç olduğundan ısrarları ve inatçılıkları nedeniyle kötü oldukları şeklinde bir algı oluşabilir. Ancak bu durumda eylemlerin tutumları yansıttığının hatırlanması gerekmektedir. Örneğin kötü olarak algılanan davranış esasında kızdırmak için değil bir alana gerçek bir ilgiden kaynaklanabilmektedir (Tuttle, 1988:28).

Özel yetenekli çocukların 3 ana karakteristik özelliğini; belirli bir alana ilişkin çok yetenekli olmaları, yetenekli oldukları alana ilişkin tutkulu ve motive olmaları ve farklı olmayı umursamamaları ile açıklamak mümkündür (Winner, 1996:76). Özel yeteneklilerin özellikleri tanı ölçütü olarak değerlendirildiğinde ise şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Minimum bir yetenek alanında akranlarının üzerinde olan bir performans
- Dile hakim olma
- Meraklı olma ve bazı konulara dair yoğun bir ilgi
- Hızlı öğrenme
- Güçlü bir hafıza
- Yüksek seviyede duyarlı olma
- Özgün ifade biçimlerini kullanma
- Yeni ve güç tecrübeleri tercih etme
- Kendinden yaşı daha fazla olan kişilerle arkadaş olma
- Yeni durumlara karşı hızlı adapte olma

- Okumaya karşı düşkün olma (Akarsu, 2001).

Özel yetenekli bireylerin özelliklerini gelişim boyutlarına göre 5 ana hat üzerinden tanımlamak mümkündür:

- Bedensel özellikler: Bedensel yapıları yaşlılarına kıyasla daha sağlıklı ve iridir. Koşma, yürüme vb. hareketsel becerilerini yaşlılarından daha erken öğrenebilirler. Ortama ömür süreleri daha uzundur ve hastalıklara karşı dirençleri daha yüksektir.
- Yaratıcılık özellikler: Yaygın durumun dışında görüş ve tepkileri daha özgündür. Sorulara, problemlere ürettikleri düşünce ya da çözümlerin sayısı oldukça fazladır. Maceracıdır, estetik algısı yüksektir.
- Öğrenmeye ilişkin özellikler: Çok farklı konularda derin bir bilgi birikimine sahiptir. Bilgiyi kolayca içselleştirir ve hatırlar. Gözlem açısından keskin ve dikkat sahibidir. Yaşından daha üstündekilerin kullandıkları kelimeleri anlamlı olarak cümlede kullanabilir.
- Önderlik özellikler: Okuldaki etkinliklerin hemen hepsinde aktif katılımcıdır. Sorumluluk bilinci yüksektir ve etkinlikleri sürdürmede rol aldığına karşı tarafa güven verir. Sunum kabiliyeti yüksektir ve hisleri, fikirlerini iyi şekilde ifade edebilir. Sınıf arkadaşları tarafından sevilir.
- Güdüsel özellikler: Sıradan işlerde genelde sıkılıgandır. Başkası tarafından motive edilmeye ihtiyaç duymaz, öz motivasyonu yüksektir. Sorumluluk aldığı işte final anına kadar işine sahip çıkar. Daha çok yetişkinleri ilgilendiren siyaset, din, dünyayı ilgilendiren durumlar gibi bazı konularda ya da problemlerle ilgili olduğu görülür (Akkanat, 1999).

Üstün zekâlı olan öğrenciler öğrenme sürati, üst düzeyde düşünme becerileri, olgun olma, esprili karakterleri ve erken gelişimsel özellikler gösterme bakımından kendileri gibi üstün zekâlı olmayan yaşlılarından ayrılmaktadırlar (Tanık Önal, 2020). Hatta özel yetenekli çocuklar benzer özelliklere sahip tek tip bireyler değildir. Tam aksine; özel yetenekliler sadece diğer çocuklardan farklı özellikleri ile ayrılmazlar aynı zamanda diğer özel yetenekli akranlarından da ayrılırlar (Gur, 2011). Yaşlılarına kıyasla daha yüksek akademik başarı ve ileri zihinsel gelişim gösteren bir öğrenci özelyetenekli

öğrenci olarak kabul edilir. Bununla birlikte, benzer zihinsel başarılarla sahip özel yetenekli öğrenciler, aynı ilgileri, kişiliği, yetenekleri ve özellikleri paylaşmayabilirler. Her yetenekli öğrenci benzersizdir ve *zihinsel, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimleri* açısından birbirlerinden farklıdır (Daniels & Meckstroth, 2009; akt. Alias, Rahman, Abd Majid & Yassin, 2013).

2.4.1. Özel Yeteneklilerin Zihinsel Özellikleri

Özel yetenekli bireylerin zihinsel özelliklerini 3 ana başlıkta ifade açıklamak mümkündür:

- Öğrenme kapasitesi: Gerçekleri ve disiplinleri etkili bir biçimde, bağımsız, hızlı bir şekilde öğrenebilir. Doğal ve sosyal olayları tam olarak algılar. Hızlı ve anlayarak okuyabilir ve üst düzey hatırlama kapasitesine sahiptir.
- Düşünmede güçlü olma ve duyarlılık: Konuların altında yatan disiplinleri kavramaya hazırdır. Sunulandaki sonucu ve gerçeği, ifade edilen fikri yorumlama duyarlılığına sahiptir. Fikirler arasında anlamlı bağlantılar kurabilir. Kendisi ya da başkaları hakkındaki durumların kritiğini yapabilir. Kendine özgü orijinal çıkarımları ve sonuçları vardır.
- Merak ve sürücü: Mental açıdan dayanıklıdır. İnatçılık yapabilir. Bazen söyleneni yapmama eğilimi gösterebilir. Yoğun ve anlamlı planlamalara dair kapasiteye sahiptir. Fikirler ve diğer şeyler hakkında meraklıdır. Meydan okuma ve zor durumlara yönelik içsel ilgisi vardır. İlgiyi çeşitli ve hayatidir. Rutine ve aynılığa karşı sıkılgan bir yapısı vardır (Freeman, 1980).

2.4.2. Özel Yeteneklilerin Bedensel Özellikleri

Özel yetenekliler bedensel özellikleri bağlamında değerlendirildiğinde şu özellikleri ile ön plana çıktıkları görülmektedir:

- Normal çocuklara oranla daha uzun boylu ve ağır dünyaya gelirler. Aşırı hareketli bebeklik dönemi geçirirler.
- Daha çabuk olgunlaşırlar, her dönemde akranlarından hem fiziksel hem de beden fonksiyonları bakımından belirli bir seviyede daha üstündürler.

- Yaşıtlarına kıyasla güçlüdürler ve daha sağlıklıdırlar. Yüksek vücut direncine sahiptirler.
- Yaşıtlarına kıyaslandığında konuşmaya başlamaları ve ilk adımı atmaları daha erkendir.
- Bedensel özürlü olmaları çok ender görülür.
- Uyku ihtiyacını yaşıtlarına bakıldığında daha az hissederler.
- Sakarlıkları, dikkatsizlikleri ve yavaşlıkları ile günlük aktivitelerde görülebilirler.
- Sinir sistemleri aşırı hassastır. Duyarlılıklarında aşırılık vardır. Keskin duyu organlarına sahiptirler (MEB, 2009).

2.4.3. Özel Yeteneklilerin Sosyal / Duygusal Özellikleri

Özel yeteneklilerin sosyal / duygusal özelliği şu şekilde sıralanabilir:

- Farklı düşünme yeteneği,
- Heyecanlanma,
- Duyarlılık,
- Kavrayış
- Varlığın gerçekleşmesi (Lovecky, 1992).

Özel yeteneklilere dair duygusal ve sosyal gelişim alanları 7 başlıkta ifade edilebilmektedir:

- Kendisine dair farkındalığı olmak, anlamak, onaylamak
- Başkalarına dair farkındalığı olmak, anlamak, onaylamak
- Kişilerarası becerilere sahip olmak (İletişim becerilerine sahip olmak, görüşme becerilerine sahip olmak, tartışma becerilerine sahip olmak, çatışma yönetim becerilerine sahip olmak)
- Grup sürecine ilişkin ve etkileşim becerilerine sahip olmak
- Yaratıcı olmak (Yaratıcı düşünebilmek, gevşemek ve görsel hayal)
- Üstün yetenekliliğe dair sorunlar
- Geliştirici özellikte çevre ve insanlar (Betts & Neihar, 1985; akt. Özbay & Palancı, 2013).

2.5. Özel Yetenekli Öğrenci

Özel yetenekli öğrenciler öğretmenleri tarafından bilişsel özellikleri bakımından ilginç soruları olan, çabuk öğrenen, geniş ilgi alanları olan, orijinal ve yaratıcı fikirler üreten, ayrıntılarla ilgili, yorumlama yeteneği açısından farklı olarak tanımlanmakta, duygusal ve sosyal özellikleri açısından akranlarından ziyade yaşça büyükleri ile vakit geçirmeyi tercih eden, güçlü liderlik becerileri olan, sosyal konulara ilgili, sosyal hayattan soyutlanmaya meyilli olabilen olarak tanımlanmakta ve kişilik özellikleri bağlamında aşırı meraklı, mükemmelliyetçi, yüksek özgüvenli, benlik egosunun yüksek olduğu, hatada ısrarcı ve aceleci yapıya sahip olabilen bireyler olarak tanımlanmaktadır (Levent, 2011a). Ancak özel yeteneklilerin kişilik özelliklerine dair incelenen çalışmalar doğrultusunda ise bu konunun araştırmaların temelini atıldığı Baconiyan dönemini henüz tamamladığı ve derinlemesine inceleme ve konuyu genişletme dönemi olan Newtonyan’a geçiş yaptığı sonucuna ulaşıldığından özel yeteneklilerin kişilik özellikleri konusunda farklı perspektiflerden bakarak, farklı ölçme yöntemleri kullanarak, farklı örneklemeler üzerinde yapılacak karşılaştırmalı ve ilişkisel çalışmalara ihtiyaç olduğu ortaya konmuştur (Bıçakçı & Baloğlu, 2020).

Özel yetenekli öğrenciler okul öncesi öğretmenleri tarafından; akranlarından daha hızlı öğrenebilen, dil ve konuşma açısından yaşlılarının seviyesinden daha yüksek bir seviyede olan ve daha fazla öğrenme istekleri ile güdülenme özelliği yüksek bireyler olarak tanımlanmıştır (Aşık & Zelyurt, 2021). Bilim ve Sanat Merkezi (Bilsem) Yönergesi’nde ise özel yetenekli bireyler hakkında yer alan amaçlardan biri “*bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, sorun çözen, kendini gerçekleştirmiş bireyler olarak yetişmeleri, yetenekleri ve yaratıcılıklarını erken yaşta fark ederek en üst düzeyde kullanmaları*”dır (MEB, 2016). Dolayısıyla özel yetenekli bireylerin özelliklerini en erken süreçte farketmek ve en üst performansla bu özelliklerini kullanmalarını sağlamak oldukça önem arz etmektedir.

2.6. Özel Yetenekli Ebeveyni

Özel yeteneklilerin aileleri hakkında yapılan araştırmalar görece sınırlıdır. Aile hayatının özel yetenekliliği nasıl yarattığını veya desteklediğini keşfetmek veya özel yetenekli bir çocuğun kardeşlerini nasıl etkilediğini anlamak konularında ağırlıklı olarak araştırma mevcutken, özel yeteneklilerin ebeveynlerin yaşamları üzerindeki etkisini

inceleyen çalışma daha azdır. Çoğu araştırma, birçok özel yeteneklinin benzersiz ihtiyaçları ve zayıf noktaları olduğunu vurgulamaktadır. Özel yetenekli bir çocuğa ebeveynlik yapma deneyimi üzerine sınırlı ampirik araştırma olmasına rağmen, bu rolün benzersiz ebeveynlik zorlukları sunduğuna dair klinik ve anekdotlara dayalı kanıtlar vardır (Renati, Bonfiglio & Pfeiffer, 2017).

Özel yetenekli bireylerin aileleri, toplumun en küçük birimi olarak kendi çocuklarını farklılığı ile baş etmek gibi bir sorunla karşı karşıyadır. Bu ailelerin en çok karşılaştığı sorunlar dört başlıkta toplanabilir:

- Ailenin özel yetenekli çocuğu ile baş edebilmesi
- Ailenin kendisi içinde bu farklılıkla baş edebilmesi
- Ailenin çevre etmeniyle baş edebilmesi
- Aile ile okul (Akarsu, 2001).

Özel yetenekli çocuklarla başa çıkarken problemlerin özel yeteneklilikten kaynaklı olduğunu varsaymak gibi bir eğilim vardır. Özel yetenekli çocuklar hakkında daha fazla bilgiye sahip yetişkinler ise ilk olarak onları anlamaya ve genel bir çerçeve üzerinden yardımcı olmaya çalışır. Ne zaman ki bu yaklaşım fayda vermez ancak o zaman problem ile çocuğun özel yetenekliliği arasındaki olası ilişkiyi değerlendirir (Milgram, 1991:9). Özel yetenekli çocukların ebeveynlerinin çoğu özel yetenekli program ve hizmetleri bir bütün olarak arar ve onaylar; hiç hizmet almamaktansa sınırlı veya kusurlu hizmetleri kabul etmeyi tercih ederler. Ebeveyn katılımı, "ebeveynlerin evde ve okul ortamlarında çocuklarının eğitimdeki ilerlemesini desteklemek için davranışları" olarak tanımlanır. Ebeveynlerin çocuklarının armağanlarının ve yeteneklerinin gelişimine katılımının önemi küçümsenemez (Jolly, 2018).

Ebeveynler özel yetenekli çocukları ile ilgili olarak ilk karşılaştıkları sorun olan özel yetenek tanısını çocuklarıyla uygun bir şekilde paylaşmalı ve iyi birer dinleyici olmalı, sosyal etkileşim ya da arkadaşlık sorunlarına dair öncelikle ilgi alanları ortak olan çocuklarla olabileceği gibi kendisi gibi özel olan çocuklarla bir arada olmalarını sağlamalı ancak gerekirse profesyonel destek almaktan kaçınmamalı, mükemmeliyetçilik özellikleri kaynaklı problemler için ise süreç odaklı bir yol izleyerek hata yapmada bir sakınca olmadığını ifade etmelidirler (Köksal, 2020). Unutulmamalıdır ki; üstün potansiyele sahip çocuklar bilgi ve becerilerini mümkün olan en iyi koşullara yatırabilir, dürtülerini uygun bir şekilde yönetebilir ve ebeveyn imajının

aracılık ettiği idealleştirilmiş benlik dışında bir benlik ile özdeşleştirebilirler (Vaivre-Douret, 2011).

2.7. Özel Yetenekli Eğitimi

Özel yetenekli bireylere sunulacak eğitimin; fırsatlar sağlaması ve sorunlara çözüm getirebilecek özel yetenekli kapasitesinin toplum içinde artışının sağlaması açısından önemi büyüktür (Renzulli, 1999). Özel yeteneklilerin eğitiminin temel amacı eğitimi daha adil ve daha etkili hale getirmektir ve bunun bir yolu olarak müfredat farklılaştırması gerekçelendirilmektedir (Sternberg & Davidson, 2005:13). Özel yetenekliler için iyi bir öğretimi sağlayan şartlar 4 maddede sıralanabilir:

1. İyi müfredat ve yönerge oluşturma
2. Öğrencinin bireysel ihtiyaçlarını öne çıkarma
3. Akranlarından birçoğuna göre daha yüksek bir "zorluk derecesi" hazırlama
4. "Desteklenen risk" anlayışına sahip olma (Tomlinson, 1997).

Özel yeteneklilere verilen eğitim, "bu öğrenciler" için ayrı, bağımsız, izole bir program olarak görülmemelidir (Clarenbach, 2007). Yaşam boyu devam eden eğitim ihtiyacının giderilme sürecine yönelik hazırlanan müfredat programları ise her öğrencinin kendi ihtiyacına göre kapsam, seviye ve eğitimin verilme hızı bakımından esnek ve her an değişime hazır, diğer bir deyişle dinamik olma özelliğine sahip farklılaşmış bir program olarak hazırlanmalıdır. Bu bağlamda bazı farklılıklara sahip olan özel yetenekli bireylerin eğitime gereken önem verilmeli, eğitim süreçleri kaderine terk edilmemelidir (Davaslıgil, 1995). Özel yetenekli öğrenciler, etkili ve verimli bir şekilde eğitime ulaşmak için uygun şekilde genişletilmiş ve hızlandırılmış müfredat gibi becerilerine göre bir tür gruplamaya ihtiyaç duyarlar. Okullarının müfredatları uygun şekilde genişletilebilir (Rogers, 2002; Davis & Sylvia Rimm, 2011). Aslında özel yetenekli eğitim programlarının genişlemeye ve zenginleşme ihtiyacının tarih boyunca olduğundan daha fazla şu anda ihtiyaç haline gelmesi durumu daha kritik olabilir (Reis & Renzulli, 2010).

Özel yetenekli öğrencilerinin eğitim ortamlarını onların tercihlerine göre adapte etme durumu görülmektedir ancak kısa vadede bu çözüm öğrencilerin yararına olabilir gibi görünse de uzun vadede özel yetenekli öğrencileri dezavantajlı duruma getirebilir

(Franks & Dolan, 1982). Özel yetenekli öğrenciler tutkuları ve meraklarından hareketle, ilgilerini çekmeyen konularda yüksek notları korumaları beklentisine kızabilirler. Bu çocuklar okulda yıldız olmazlar. Onun yerine "başarısız" olarak etiketlenebilir veya fark edilmeyebilirler. Okulda sık sık meydana gelen, yalnızca üretebilecekleri için değer görmek yerine, üstün zekâlıların kim oldukları ve alışılmadık düşünme ve hissetme biçimleri için değer verilmesi gerekir (Silverman, 2012:4-5). Özel yetenekli öğrenciler kendilerine içeriklerin ve becerilerin öncelikli olarak uygulamalar, deneyler, projeler, araştırma yapabilme vb. aktif öğrenme yolları ile aktarılma taleplerini belirtmişlerdir (Köksal, Göğsu, Akkaya, 2017). Fırsat eşitliği bağlamında ise öğrenciler kendilerini ve veliler özel yetenekli öğrencilerini diğer öğrencilerden ayrı bir konuma yerleştirmiştir. Bu doğrultuda homojen sınıf ve okul ortamlarında eğitim imkanı beklentisi taşımaktadırlar. Bu öğrencilerin tespitinin erken yaşlarda yapılması, ilgileri ve yeteneklerine yönelik olarak rehber desteğiyle yaşayarak öğrenmenin olanaklı olduğu, bireyselleştirilmiş eğitim programlarının kullanıldığı ortamlarda eğitim almalarının daha faydalı olacağı hem öğrenci ve hem de veli görüşleri açısından ortaya konmuştur (Gürültü & Bülent, 2020).

Özel yeteneklilerin kendileri ile beraber farklılaştırılmış eğitim almakta olan normal zekâda olan öğrencilerden daha iyi düzeyde ön planlama yaparak sorunlara daha süratli çözümler getirebildikleri ve normal eğitim gören normal zekâda olan öğrencilerden daha iyi düzeyde ön planlama yaparak sorunları daha az adım ile daha süratli ve doğru şekilde çözebildikleri görülmüştür (Taşcılar & Cinan, 2012). Yüksek yetenekli öğrencilerin özelliklerinin ve öğretim gereksinimlerinin öğretmenleri tarafından farkına varılması ise öğretmenleri avantajlı duruma getirmektedir (Manning, 2006). Birey bir bütün olarak kabul edilip zekâ türlerinden her birinin eğitim-öğretim süreçlerinde geliştirilmesine olanak tanınması ile eğitim-öğretimin daha güçlü olmasını sağlamak mümkündür (Davaslıgil, 1996).

Özel yetenekli çocuklar, ilköğretim sınıflarında iken fark edilebilir ve bu çocuklar ileriki yıllarda sanat, politika ve bilimde topluma olağanüstü katkı sunabilirler. Ancak rahatsız edici olan şu ki; özel yetenekli çocuklar zihinsel potansiyellerinin çok altında performans göstermektedirler. Şu bir gerçek ki; zihinsel ve yaratıcı yetenek ihmal edilen ve ilgi gösterilmeyen bir eğitimle yaşamını sürdüremez (Marland, 1972). Özel yetenekli

çocuklar; yeteneklerinin geç fark edilmesi, eğitim sistemindeki kalıpcı yaklaşım, meydan okuma ile karşılaşamama, beklentinin altında kalan performans, sistemli çalışamama ve düzensizlik, ters işleyen ödül-ceza ortamı ve kendini gerçekleştirememe, hayal kırıklığı gibi sorunlarla karşı karşıyadır (Akarsu, 2001). Özel yetenekli gençler gelişimlerini sürdürmek için özel yeteneklerini tanımalı, kabul etmeli ve yetenekleri konusunda olumlu hissetmelidirler. Okullar ise özel yetenekli gençleri özel sınıflarda gruplama, düzenli müfredatla hızlandırma, zenginleştirilmiş öğrenme tecrübe çeşitliliği ihtiyacını sağlamalıdır (Feldhusen, 1986).

Ülkemizde özel yetenekli öğrenciler için Enderun mekteplerinden *‘hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip; lider, yapıcı, yaratıcı ve ülke kalkınmasına katkıda bulunan bireyler olarak yetiştirilip geliştirilmesi’* amaçlarından biri olan (MEB, 2016) Bilim ve Sanat Merkezlerine (Bilsem) kadar uzanan eğitim girişimleri değişmeye ve dönüşmeye devam etmektedir. Bu bağlamda ülkemizde son 90 yılda özel yetenekli öğrencilerin eğitimlerine dair yeniliklerin başlangıçları ve dönemleri oldukça manidardır. Örneğin 1960’lı yıllarda Rusya ve ABD arasında gerçekleşen uzay yarışlarının akabinde ilk fen lisesinin açıldığı görülmektedir. Özel yetenekli öğrencilere ilişkin eğitimlerdeki yeni adımların oldukça kritik küresel dönemlerde gerçekleşmiş olmaları, bu çocuklara dair sağlanan olanakların gerçekte “birey” veya “çocuk” için değil esasında “devlet” için olduğunun bir göstergesidir. Bu saptama ülkemizde son 90 yıldır eğitimin birey için değil devlet için nitelikli insan gücü sağlamak için var olduğu sonucuna ulaştırmaktadır (Sak, Ayas, Sezerel, Öpengin, Özdemir ve Gürbüz, 2015).

2.8. İlgili Araştırmalar

Özenç ve Özenç (2013) *“Türkiye’de Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili Yapılan Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Çok Boyutlu Olarak İncelenmesi”* adlı çalışmalarında “üstün yetenekli” anahtar kelimesi ile YÖK tez arşivinden erişime açık olan 38 lisansüstü eğitim tezi içerik çözümlemesi ile incelemiştir. İnceleme sonuçlarına göre konular özel yetenekli öğrencilerin belirlenmesi, psikolojik, eğitim-öğretim durumunun incelenmesi, matematik programına ilişkin ihtiyaç analizleri, bilgisayara ve çevreye ilişkin tutumları, bilişsel değerlendirme, yabancı dil öğretimi, gelişimsel özellikleri, kavram görüş ve gelişimi, aile ortamı ve çevre, çeşitli modellerde öğretim, tarihi süreç, ilgili kurum değerlendirilmesi olmak üzere 13 başlıkta

toplanmıştır. Konu ve sayı açısından çalışmaların azlığı ve doktora çalışmalarının daha az olduğu tespit edilmiştir. 2007 ve 2010 diğer yıllara oranla en çok tez üretilen yıllardır. Tezleri hazırlayanlarının sayısında bayan öğrencilerin daha fazla olduğu görülürken, danışman unvanlarında en çok yardımcı doçent ve profesör unvanları olduğu saptanmıştır. Enstitüler düzeyinde ise sosyal bilimlerin daha fazla olduğu, anabilim dallarında ise özel eğitim bölümünden az sayıda tez olması dikkat çekmiştir. Nicel araştırma yöntemlerinin daha çok kullanılması ve ölçek, test veya bilgi formu ile anketin en çok işe koşulması, tarama modelinin en fazla kullanılması, araştırma grubunda öğrencilerin olduğu çalışmaların sayısının en çok olması, 1-100 sayı aralığında en fazla örneklem grubunun olması görülmüştür. Anadolu'daki diğer illerdeki çalışmaların toplamından daha çok sayıda çalışmanın İstanbul ve Ankara'da yapılmış olduğu ortaya çıkmıştır.

Güçin (2014) *“Türkiye’de Üstün Yetenekliler Ve Üstün Zekâlılar Alanında Yapılmış Akademik Çalışmaların Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi”* adlı çalışmasında “bilim ve sanat merkezleri”, “üstün yetenek”, “Enderun”, “üstün zekâ” anahtar kelimeleri ile ulaştıkları toplam 1449 kaynak üzerinde doküman incelemesi yaparak ilgili alanyazındaki akademik çalışmaların ne seviyede olduğunu tespit etmeyi amaçlamıştır. Buna göre en çok çalışma bildiri türünde iken en az çalışma ise doktora düzeyindedir. Ulaşılan 167 lisansüstü eğitim tezinden yüksek lisans düzeyindeki çalışmaların toplam sayısı doktora düzeyindeki çalışmaların toplam sayısının neredeyse 4 katıdır. 2007 ve 2010 diğer yıllara oranla en çok yüksek lisans tezi üretilen yıllardır. Doktora düzeyinde ise en fazla çalışma 2012 yılında yayımlanmıştır. 2005’ten sonra lisansüstü eğitim tezlerinde artış olmuştur. 2013 ve 2014 en çok makale çalışmalarının yapıldığı yıllardır ve en çok bildiri 2012’de yapılmıştır. 2003’ten sonra ilgili alanyazındaki hem makalelerin hem de bildirilerin sayısı artmıştır. En çok kitap ise 2010’da yayımlanmıştır. Hem yüksek lisans düzeyi hem de doktora düzeyi çalışmaları en çok İstanbul Üniversitesi bünyesine aittir. Yıldız Teknik Üniversitesi hariç doktora tezi yayımlamış diğer tüm üniversiteler aynı zamanda yüksek lisans tezi de yayımlamıştır. Lisansüstü eğitim tezleri; üstün zekâlıları tanımlamak ve özellikleri, tanılamak, durum saptamak, eğitim, zekâ testleri ve ilgili kurumlar olmak üzere 6 başlıkta toplanırken, makaleler ise üstün zekâlıları tanımlanması ve özellikleri, tanılanması, durumun saptanması, eğitim, üstün zekâlıların aileleri, yasal imkânlar ve

ilgili kurumlar olmak üzere 7 başlıkta toplanmıştır. Tez ve makalelerde en çok çalışılan konu ise durum saptamadır. Özellikleri ve ihtiyaçları, tanılanması, durum saptanması, eğitim, aileleri, öğretmenler ve yöneticiler, zekâ testleri, yasal imkânlar ve ilgili kurumlar olmak üzere 9 başlıkta toplanan bildiri konularından en çok çalışılan konu eğitim olmuştur.

Sak ve ark. (2015) *“Türkiye’de üstün yeteneklilerin eğitiminin eleştirel bir değerlendirmesi”* adlı çalışmasında 1990 ve 2013 arasında yapılmış lisansüstü eğitim tezlerini, 2003 ve 2014 yılları arasında yayımlanmış makaleleri ve bildiri özetlerini inceleyerek ilgili alanyazının genel durumunu ortaya koymayı amaçlamışlardır. Buna göre 2006 ve sonrasında bilimsel çalışmalarda artış görülmüştür. İstanbul Üniversitesi ve Anadolu Üniversite’sinin alana önemli ölçüde katkısı tespit edilmiştir. *“Eğitsel etkinlikler”* en çok çalışılan konu olmuştur. Onu takiben *“üstün zekâlı bireylerin kişilik özellikleri, rehberlik, üstün zekâlılara yönelik eğitim programları ve tanılama”* gelmektedir. *“Cinsiyet, üstün zekâlılar alanında yapılan bilimsel çalışmalar ve üstün zekâlıların eğitimleri ile ilgili politikalar”* üzerinde en az çalışılmış konulardır.

Nacar (2015) *“2005-2014 yılları arasında üstün yeteneklilerin matematik eğitimi üzerine yapılan çalışmalar”* adlı çalışmasında 5 ayrı veri tabanından ulaştıkları yurt içi ve yurt dışı kapsamında toplam 101 çalışmayı nicel araştırma yöntemi olan belgesel taramayı kullanarak incelemiştir. Elde edilen verilere göre yurtdışında ağırlıklı olarak makale yayımlanırken yurt içinde ağırlıklı olarak tez yayımlanmıştır. Yurt içinde yayımlanan tezlerden yüksek lisans tezleri doktora tezlerinin 2 katıdır. Çalışmalarda en çok nicel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Yurt içinde yayımlanan tezlerde ise en çok nicel araştırma yöntemi kullanılırken en az nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel çalışmalarda en çok durum çalışması kullanılırken en az eylem çalışması kullanılmıştır. Nicel çalışmalarda en çok tarama modeli kullanılırken en az ilişkisel çalışma yapılmıştır. Karma çalışmalarda ise en sık kullanılan yakınsayan paralel desen ve en az ise bütüncül çoklu durum ve keşfedici sıralı karma çalışmaları yapılmıştır. Nicel çalışmalarda en sık kullanılan veri analiz tekniği t-testi iken en seyrek kullanılan Wilcoxon, Y.E.M. veri analiz teknikleridir. Nitel çalışmaların büyük kısmında veri analiz tekniği belirtilmemişken belirtilenler arasında ise en çok nitel analiz en az MaxQDA2 kullanılmıştır. Karma araştırmalarda ise en çok nitel analiz kullanılırken en

az sayıda kullanılan veri analiz tekniği ise Kruskal Wallis, Manova, t-testi, Ki kare, Anova'dır. Hem tüm çalışmalarda, hem yurt içi hem de yurt dışı çalışmalarında en fazla "matematik eğitimi" amaç olarak belirlenmiştir. Yurt içinde yayımlanan çalışmalarda en çok ulaşılan örneklemilköğretim öğrencileri iken en az başvurulmuş örneklem lise öğrencileri, öğretmenler, uzmanlar olmuştur. Yurt dışında ise ilköğretim öğrencileri en çok ulaşılan örneklem iken en az ulaşılan araştırma grubu uzmanlar, okullar olmuştur. Ülkemizde yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu Marmara Bölgesi ile İç Anadolu Bölgesi'ndendir ve en az çalışma ise Doğu Anadolu Bölgesi'ndendir. Yurt içinde yapılan tezlerin ise büyük kısmı Marmara Bölgesi'ndendir ve en az çalışma Karadeniz ve Doğu Anadolu Bölgeleri'ndendir. En çok çalışma 2010 yılında üretilmiştir. Yurt içinde ise en çok çalışma 2014 yılında üretilirken en az çalışma ise 2005 ve 2006 senelerinde üretilmiştir.

Schreglmann (2016) "*Türkiye'de Üstün Yetenekli Öğrenciler ile İlgili Yapılan Yükseköğretim Tezlerinin İçerik Analizi (2010-2015)*" adlı çalışmasında "üstün yetenekli" anahtar sözcüğü ile 2010 ve 2015 yılları arasındaki ilgili alanyazını taramış ve erişim iznine sahip olan toplam 46 adet yükseköğretim tezi üzerinde doküman incelemesi yapmıştır. Buna göre, üstün yetenekli öğrencilerinin düşünme becerileri ve bilim insanına ilişkin görüşleri, üstün yetenekli öğrencilerin çoklu zekâ ve / ya da yaratıcılık durumu, ebeveynleri, üstün yetenekli öğrencilerin eğitimde karşılaştıkları zorlukları, rehberlik ihtiyaçları, eğitim bağlamında geçmiş ile bugün karşılaştırmaları, üstün yetenekli öğrenciler için çeşitli eğitim programları geliştirme ve değerlendirme çalışmaları, üstün yetenekli öğrencilerin zihinlerindeki kavram modelleri, üstün yetenekli öğrencilerin akademik başarısı, motivasyonu, öğrenme stilleri ve tutum ilişkisi, üstün yetenekli öğrencilerin ve normal öğrencilerin çeşitli bakımlardan karşılaştırma, üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi için mentorluk uygulamaları, üstün yetenekli öğrencilere dair öğretmen farkındalıkları, üstün yetenekli öğrencilerde sosyal medya kullanıma dair motivasyon, üstün yetenekli öğrencilerinin tespit edilmesi, Bilim ve Sanat Merkezlerine ait inceleme olmak üzere 15 konu etrafında toplanan çalışmalar arasında en çok çalışma "üstün yetenekli öğrencilerin çoklu zekâ ve/ ya da yaratıcılık durumu" ve "üstün yetenekli öğrenciler için çeşitli eğitim programları geliştirme ve değerlendirme çalışmaları" adlı konularda yapılmıştır. Yüksek lisans tezlerinin toplam sayısı doktora tezlerinin toplam sayısının 3 katıdır. En çok çalışmanın yapıldığı yıl ise

2010'dur. En çok sayıda çalışma Gazi Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesi bünyelerinde yayımlanmıştır ve en çok yayımlanan çalışma ise Eğitim Fakültesi bünyesindeki İlköğretim bölümüne aittir. İlköğretim bölümünden sonra ise sırasıyla Eğitim Bilimleri, Özel Eğitim, Çocuk Gelişim ve Eğitim bölümlerinde en fazla sayıda çalışma yapılmıştır. Nicel araştırma yöntemi ve tarama/betimsel desen en fazla kullanılırken, analiz tekniklerinden en çok kullanılan ise tek veya çok değişkenli analiz tekniğidir. Ölçek en çok tercih edilen veri toplama aracı olmuştur ve örneklem türü açısından ortaokul öğrencileri ile çalışan araştırmaların sayısı en fazladır.

Ateş ve Gül (2017) *“Türkiye’de üstün yetenekliler eğitimi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlere genel bir bakış”* adlı çalışmalarında “üstün” anahtar kelimesi ile 2010 ve 2016 yılları arasında yayımlanmış erişime açık olan 113 adet lisansüstü tezi genel tarama modeli kullanarak incelemişlerdir. Çalışma alanlarına ve amaçlarına göre değerlendirilmeye alınan çalışmalar Bilsem, üstün yetenekli öğrenci ve/ya da aileleri ile rehberlik, üstün yetenekli olan ve olmayan öğrencilerin karşılaştırılması, üstün yetenekli öğrenciler için eğitim-öğretime yönelik model geliştirme, üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri ve becerileri, öğretmen ve /ya da velileri, duyuşsal özellikleri, görüşleri ve / ya da algıları, üstün yetenekli öğrencilere ilişkin ölçek geliştirme veya uyarlama ve meta-analiz çalışmaları olmak üzere toplam 10 konuda derlenmiştir.

Kardeş, Akman ve Yazıcı (2018) *“Üstün yetenekliler alanında yapılmış tezlerin analizi”* adlı çalışmalarında 1990 ve 2016 yıllarına ait YÖK veri tabanında “üstün yetenekli” anahtar kelimesi ile ulaşılabilen 37 adet erişime kapalı lisansüstü tezin özeti ve 91 erişime açık lisansüstü tez olmak üzere toplam 128 çalışmayı çeşitli değişkenler açısından nitel araştırma desenlerinden biri olan doküman incelemesi kullanarak incelemiş ve içerik analizi ile çözümlemişlerdir. Buna göre ilgili alanyazında son yıllarda tezlerde artış bulunmaktadır, 2010 yılı itibarıyla bu artış daha dikkat çekicidir. Özellikle doktora düzeyinde çalışmalar son 3 yılda oldukça artmıştır. Tezlerin üçte biri Ankara’daki üniversiteler bünyesine yapılırken en çok tez Gazi Üniversitesi ve onu takiben Hacettepe Üniversitesi bünyesinde yayımlanmıştır. Alanlarına göre dağılımda ise sırasıyla en çok çalışma eğitim-öğretim, özel eğitim, psikoloji, matematik alanlarında yapılırken ise en az çalışma psikiyatri, kimya, fizik, müzik alanlarına aittir. İhtiyaç, ilgi, algı, etki, farkındalık, inceleme çalışmalarını içeren durum saptama en çok

Çalışılan konudur. Çalışma grubu olarak yoğun olarak ğrenci ile çalışılmıştır ve tezlerin büyük kısmı ortaokul eğitim kademesi ile gerçekleştirilirken okul öncesi çalışmalarının azlığı dikkat çekicidir. Karma desendeki çalışmalarda artış görülürken en çok başvurulan yöntem nicel araştırma yöntemidir. En çok kullanılan desen nicel çalışmalarda ilişkisel tarama deseni, nitel araştırmalarda ise örnek olaydır. Başkaları tarafından geliştirilen lme araçlarını kullanma durumu ağırlıklıdır ve en az çalışma doküman incelemesi ile gerçekleşmiştir. 100 ve 200 kişi arası ve onu takiben 400 ve üstü kişi sayısı en çok başvurulan örneklem büyüklüğü dağılımı olmuştur.

Ayvacı& Bebek (2019) ***“Türkiye’de stn Zeklular ve zel Yetenekliler Konusunda Yürütülmüş Tezlerin Tematik İncelenmesine Yönelik Bir alışma”*** adlı yaptıkları araştırmada 2010 ve 2017 yılları arasında özel yetenek alanında yapılan çalışmaları nitel yaklaşıma dayanarak doküman analizi yöntemiyle “zel yetenekliler”, “stn yetenekliler” ve “stn zekâlı” anahtar sözcüklerini kullanarak incelemişlerdir. YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından ulaşılan izinli 154 tezin büyük kısmı 2015 yılında yayımlanırken yüksek lisans çalışmalarının doktora çalışmalarından fazla olduğu grlmştir. Konu bağlamında ise *“stn zekâlı ve özel yetenekli bireylerin özellikleri ve becerileri”* n plandadır. Çalışmaların büyük kısmında nicel yaklaşımtercih edilirken en az başvurulan ise karma yaklaşım olmuştur. Betimsel araştırma yöntemi kullanılarak yapılan survey (alan taraması) alışmaları ağırlıklı olarak kullanılan modeldir. Çalışmaların yarısından fazlası “ğrenci” örnekleme üzerinde çalışmıştır. Nicel veri toplama araçları nitel veri toplama araçlarından daha fazla kullanılmıştır. Araştırmaların ulaştıkları sonuçları bağlamında ulaşılan bulgular değerlendirildiğinde ise özel yeteneklilerin becerileri arasındaki ilişki olduğunu sonuç olarak tespit eden çalışmalar ağırlıktadır.

BÖLÜM 3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veriler ve toplanması, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması bilgilerine yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Betimsel bir çalışma olan bu araştırmanın modeli nicel araştırma yöntemlerinden tarama modelidir. Betimsel düzeydeki çalışmalar belirlenen bir durumu mümkün olduğunca tam olarak ve dikkatli bir şekilde tanımlamaktadır. Tarama çalışmasında bir gruba ait belirli özellikleri belirlemek amacıyla verilerin toplanması amaçlanmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018:15-24). Tarama araştırmasında nesneye veya bireye direkt ulaşılabilceği gibi resim, istatistik, yazılı belge gibi daha önceden hazırlanmış kayıtlara ulaşarak, elde edilen dağınık verileri bir sistem dahilinde bütünleştirerek yorumlamak mümkündür (Karasar, 2020:109). Betimsel çalışmalarda araştırmacı yaşamakta olanları, mevcut durumda bulunanları, yaşananları ne olduğu bağlamında betimleyerek açıklamak amacıyla olgulara müdahil olmadan, olgunun ne olduğunu, mümkün olduğunca ve onun neliğine ulaşabildiği miktarda aynı şekilde ortaya koyar (Sönmez & Alacapınar, 2019:48).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi resmi sitesinde “özel yetenek” alanında yayımlanmış olan yükseköğretim tezleridir.

Bu çalışmanın örnekleme YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>) basit tarama seçeneği ile tez adı alanında “özel yetenek, “üstün yetenek”, “üstün zekâ” ve “üstün zeka” anahtar sözcükleri ile ulaşılan 2015 ve 2020 yılları arasında yapılmış ve erişim izni bulunmakta olan 281 adet lisansüstü eğitim tezidir (Ek-1). Erişim izni bulunmayan yükseköğretim tezleri ile Sosyal Bilimler bağlamında olmayan “Tıpta Uzmanlık” çalışmaları örneklem dışında tutulmuştur.

3.3. Veriler ve Toplanması

Bu araştırmada veri toplama tekniklerinden belgesel tarama tekniği kullanılmıştır. Belgesel tarama; geçmişe dair olguların anında iz bırakmış olan CD’ler, plak, film, fotoğraf, ses-video kayıt cihazları, çeşitli araç ve gereçler; olgulara dair daha sonrasında yazılan ve çizilen her çeşit mektup, rapor, ansiklopedi ve kitap; hem özel hem resmi yazılar ve istatistikler; bina, heykel vb. kalıntılar; hayat hikayesi, tutanaklar, anılar gibi mevcut bulunan belgelerden ve kayıtlardan veri toplama tekniğidir. Veri toplama aşamasında tutarlılığın en üst düzeyde olduğu belgesel taramanın bir diğer güçlü yönü ise başkaları tarafından toplanmış verilerden faydalanma imkânı sağlamasından dolayı ekonomik oluşudur (Karasar, 2020:229-247). Daha öncesinden özel ve resmi şekilde hazırlanan her çeşit belgenin incelenmesi doküman/belge tekniği olarak adlandırılır. Hem nicel hem de nitel araştırmalarda kullanılabilen bu dokümanlar; gazete, oyun, masal, şiir, öykü, film, not defteri, hizmetli/yönetici/öğretmen/öğrenci kayıt defteri, anıt, anı, dilekçe, kayıt, yazıt, efsane, destan, giysi, günlük, bildiri, alet, araç, afiş, para, pul, flama, bayrak vb. olabilmektedir (Sönmez & Alacapınar, 2019:188-189).

Bu çalışmanın örneklemini olan 281 adet lisansüstü eğitim tezi YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>) basit tarama seçeneği ile tez adı alanında “özel yetenek”, “üstün yetenek”, “üstün zeka” ve “üstün zekâ” anahtar sözcükleri kullanılarak 20.02.2021 ve 17.04.2021 tarihleri arasında araştırmacı tarafından ulaşılmıştır. Anahtar kelimeler arasında yer alan “üstün zekâ” ve “üstün zeka” sözcükleri her ne kadar benzer olsa da YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında “â” (şapkalı a) ve “a” içeren anahtar sözcüklerinin araştırılma sonucu ulaşılan lisansüstü eğitim tezlerinin birbirlerinden farklı olduğu araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. Dolayısıyla “özel yetenek” alanında bu araştırmanın amacına uygun olarak mevcut tüm verileri toplamak üzere YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında tarama yapılması esnasında “üstün zekâ” ve “üstün zeka” anahtar sözcüklerinin her ikisinin de yer alması gerekliliği göz önünde bulundurulmuştur. Aynı konunun benzer süreçler izlenerek farklı sınanmaları sonucunda benzer sonuçlara ulaşmasının güvenilirliği arttıracığından (Karasar, 2020:190) dolayı bu çalışma kapsamındaki her bir aşama detaylı olarak açıklanmıştır.

Örnekleme yer alan çalışmaların her biri numaralandırılarak tablolaştırılmaya hazır hale getirilmiştir ve bu araştırmanın amaç ve alt amaçlarına uygun bir şekilde çeşitli bağlamlarda sınıflandırılmak ve betimlenmek üzere araştırmacı tarafından “Lisansüstü Eğitim Tezi Sınıflandırma ve Betimleme Formu” oluşturulmuştur. Bu araştırmanın geçerliğini sağlayabilmek amacıyla oluşturulan bu form hakkında 4 farklı uzmandan görüş alınmıştır. Alınan uzman görüşleri doğrultusunda “Lisansüstü Eğitim Tezi Sınıflandırma ve Betimleme Formu” nun son şekli verilmiştir (Ek-2). Uzman görüş ve önerileri doğrultusunda elde edilen “Lisansüstü Eğitim Tezi Sınıflandırma ve Betimleme Formu” kullanılarak örneklem dahilindeki her bir çalışma; türü, yılı, üniversite adı, Ana Bilim Dalı, konusu, araştırma yöntemi, araştırma deseni/modeli, örneklem/çalışma grubu, uygulandığı örneklem/çalışma grubunda bulunan öğrencilerin eğitim kademesi, örneklem/çalışma grubu büyüklüğü, veri toplama araçları, veri analiz tekniklerine göre tablolaştırılmıştır.

3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

“Lisansüstü Eğitim Tezi Sınıflandırma ve Betimleme Formu” kullanılarak; türü, yılı, üniversite adı, Ana Bilim Dalı, konusu, araştırma yöntemi, araştırma deseni/modeli, örneklem/çalışma grubu, uygulandığı örneklem/çalışma grubunda bulunan öğrencilerin eğitim kademesi, örneklem/çalışma grubu büyüklüğü, veri toplama araçları, veri analiz tekniklerine göre tablolaştırılan örneklem dahilindeki çalışmalardan elde edilen veriler SPSS 26 istatistik paket programındaki “Tanımlayıcı (Betimleyici) İstatistik” kullanılarak frekans ve yüzde olarak raporlanmış ve yorumlanmıştır.

BÖLÜM 4. BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın amacına yönelik olarak incelenen Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında “özel yetenek/üstün yetenek” alanında yapılan ve yayımlanan lisansüstü eğitim tezlerine ilişkin bulgulara; ardından bir bütün halinde bu bulguların anlamlandırılmaya çalışıldığı yorumlar bölümüne yer verilmiştir.

4.1.Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın sorularına cevap olarak incelenmiş olan lisansüstü eğitim tezlerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgular frekans ve yüzdelik dilimler halinde nümerik olarak sunulmuştur.

4.1.1.Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Türlerine Göre Dağılımı (2015-2020)

Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin türlerine göre dağılımları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Türlerine Göre Dağılımı (2015-2020)

Tez Türü	<i>f</i>	%
Yüksek Lisans	219	77,9
Doktora	62	22,1
Toplam	281	100,0

Tablo 1’e göre Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde yüksek lisans düzeyinde olan çalışmalar 219 (%77,9) adet iken doktora düzeyindeki çalışmalar 62 (%22,1) adettir. Buna göre yapılan çalışmaların yüksek lisans düzeyinde daha fazla olduğu ve alana katkı sağlayabilecek daha ayrıntılı çalışmalar olan doktora düzeyindeki çalışmaların daha az olduğu tespit edilmiştir.

4.1.2. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Yayınlandığı Yıllara Göre Dağılımı (2015-2020)

Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin yayımlandıkları yıllara göre dağılımları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Yayınlandıkları Yıllara Göre Dağılımı (2015-2020)

Yıllar	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	
	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	%
2015	24	8	32	11,4
2016	17	13	30	10,7
2017	32	8	40	14,2
2018	41	12	53	18,9
2019	79	11	90	32,0
2020	26	10	36	12,8
Toplam	219	62	281	100,0

Tablo 2’ye göre Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan yüksek lisans çalışmaları 2015 yılında 24 adet, 2016 yılında 17 adet, 2017 yılında 32 adet, 2018 yılında 41 adet, 2019 yılında 79 adet, 2020 yılında 26 adet yayımlanmıştır ve doktora düzeyindeki çalışmalar 2015 yılında 8 adet, 2016 yılında 13 adet, 2017 yılında 8 adet, 2018 yılında 12 adet, 2019 yılında 11 adet, 2020 yılında 10 adet yayımlanmıştır. Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin tümü ise 2015 yılında 32 (% 11,4) adet, 2016 yılında 30 (% 10,7) adet, 2017 yılında 40 (% 14,2) adet, 2018 yılında 53 (% 18,9) adet, 2019 yılında 90 (% 32,0) adet, 2020 yılında 36 (% 12,8) adettir.

Tablo 2 incelendiğinde Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan yüksek lisans çalışmaları 79 adet ile en çok 2019 yılında, 17 adet ile en az çalışma 2016 yılında yayımlanmıştır ve doktora düzeyinde çalışmalar en çok 13 adet ile 2016 yılında, 8’er adet ile en az çalışma 2015 ve 2017 yıllarında yayımlanmıştır. Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan tüm lisansüstü eğitim tezlerinden ise 90 (% 32,0) adet ile en çok çalışma 2019 yılında yayımlanırken onu takiben 53 (% 18,9) adet ile 2018 yılı, 40 (% 14,2) adet ile 2017 yılı, 36 (% 12,8) adet ile 2020 yılı, 32 (% 11,4)

adet ile 2015 yılı gelmiştir ve en az çalışma ise 30 (% 10,7) adet ile 2016 yılında yayımlanmıştır. 2017, 2018 ve 2019 yıllarında konuya verilen önemin artışına bağlı olarak özellikle yüksek lisans çalışmalarında artış görülürken 2020 yılında bu çalışmaların sayısında bir düşüş görülmüştür.

4.1.3. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Yapıldığı Üniversiteye Göre Dağılımı (2015-2020)

Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin yapıldığı üniversiteye göre dağılımları Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Yapıldığı Üniversiteye Göre Dağılımı(2015-2020)

Üniversite Adı	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	
	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	%
Gazi Üniversitesi	12	10	22	7,8
Bahçeşehir Üniversitesi	20	-	20	7,1
Hacettepe Üniversitesi	7	7	14	5,0
Marmara Üniversitesi	12	2	14	5,0
İstanbul Aydın Üniversitesi	12	-	12	4,3
Anadolu Üniversitesi	9	2	11	3,9
Necmettin Erbakan Üniversitesi	9	2	11	3,9
Sakarya Üniversitesi	8	3	11	3,9
Dokuz Eylül Üniversitesi	7	3	10	3,6
İnönü Üniversitesi	6	3	9	3,2
Yıldız Teknik Üniversitesi	6	-	6	2,1
Erciyes Üniversitesi	4	1	5	1,8
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1	4	5	1,8
İstanbul Üniversitesi	2	3	5	1,8
Uludağ Üniversitesi	4	1	5	1,8
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	4	-	4	1,4
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	4	-	4	1,4
Amasya Üniversitesi	3	1	4	1,4
Ankara Üniversitesi	2	2	4	1,4
Atatürk Üniversitesi	2	2	4	1,4
Balıkesir Üniversitesi	-	4	4	1,4
İstanbul Gelişim Üniversitesi	4	-	4	1,4
Ege Üniversitesi	3	-	3	1,1
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	2	1	3	1,1
Çağ Üniversitesi	3	-	3	1,1
Gaziantep Üniversitesi	3	-	3	1,1

Hasan Kalyoncu Üniversitesi	3	-	3	1,1
Kocaeli Üniversitesi	3	-	3	1,1
Mersin Üniversitesi	3	-	3	1,1
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	1	2	3	1,1
Gaziantep Üniversitesi	3	-	3	1,1
Üsküdar Üniversitesi	3	-	3	1,1
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	2	-	2	,7
Dumlupınar Üniversitesi	-	2	2	,7
Haliç Üniversitesi	2	-	2	,7
İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	2	-	2	,7
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	1	1	2	,7
Kırıkkale Üniversitesi	2	-	2	,7
Maltepe Üniversitesi	2	-	2	,7
Okan Üniversitesi	2	-	2	,7
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	2	-	2	,7
Uşak Üniversitesi	2	-	2	,7
Yakın Doğu Üniversitesi	2	-	2	,7
Yalova Üniversitesi	1	1	2	,7
Ahi Evran Üniversitesi	2	-	2	,7
Boğaziçi Üniversitesi	1	1	2	,7
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	1	1	2	,7
Çukurova Üniversitesi	2	-	2	,7
Adnan Menderes Üniversitesi	1	-	1	,4
Akdeniz Üniversitesi	1	-	1	,4
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	1	-	1	,4
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	1	-	1	,4
Başkent Üniversitesi	1	-	1	,4
Beykent Üniversitesi	1	-	1	,4
Biruni Üniversitesi	1	-	1	,4
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1	-	1	,4
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	1	-	1	,4
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	1	-	1	,4
Fatih Üniversitesi	-	1	1	,4
Fırat Üniversitesi	1	-	1	,4
Gaziosmanpaşa Üniversitesi+Giresun Üniversitesi	-	1	1	,4
İstanbul Arel Üniversitesi	1	-	1	,4
İstanbul Aydın Üniversitesi+Yıldız Teknik Üniversitesi	1	-	1	,4
İstanbul Bilgi Üniversitesi	1	-	1	,4
İstanbul Kültür Üniversitesi	1	-	1	,4
İstanbul Ticaret Üniversitesi	1	-	1	,4
Kırklareli Üniversitesi	1	-	1	,4
Manisa Celal Bayar Üniversitesi	1	-	1	,4
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	1	-	1	,4
Mustafa Kemal Üniversitesi	1	-	1	,4
Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi	1	-	1	,4
Ordu Üniversitesi	1	-	1	,4

Pamukkale Üniversitesi	1	-	1	,4
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	1	-	1	,4
Selçuk Üniversitesi	-	1	1	,4
Trabzon Üniversitesi	1	-	1	,4
Trakya Üniversitesi	1	-	1	,4
Yeditepe Üniversitesi	1	-	1	,4
Toplam	219	62	281	100,0

Tablo 3'e göre Türkiye'de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin yapıldığı üniversiteye göre yüksek lisans tezleri dağılımları; Bahçeşehir Üniversitesi 20 adet, Gazi Üniversitesi 12 adet, Marmara Üniversitesi 12 adet, İstanbul Aydın Üniversitesi 12 adet, Anadolu Üniversitesi 9 adet, Necmettin Erbakan Üniversitesi 9 adet, Sakarya Üniversitesi 8 adet, Hacettepe Üniversitesi 7 adet, Dokuz Eylül Üniversitesi 7 adet, İnönü Üniversitesi 6 adet, Yıldız Teknik Üniversitesi 6 adet, Erciyes Üniversitesi 4 adet, Uludağ Üniversitesi 4 adet, Ondokuz Mayıs Üniversitesi 4 adet, Gaziosmanpaşa Üniversitesi 4 adet, İstanbul Gelişim Üniversitesi 4 adet, Amasya Üniversitesi 3 adet, Ege Üniversitesi 3 adet, Çağ Üniversitesi 3 adet, Gaziantep Üniversitesi 3 adet, Hasan Kalyoncu Üniversitesi 3 adet, Kocaeli Üniversitesi 3 adet, Mersin Üniversitesi 3 adet, Gaziantep Üniversitesi 3 adet, Üsküdar Üniversitesi 3 adet, İstanbul Üniversitesi 2 adet, Ankara Üniversitesi 2 adet, Atatürk Üniversitesi 2 adet, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi 2 adet, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi 2 adet, Haliç Üniversitesi 2 adet, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi 2 adet, Kırıkkale Üniversitesi 2 adet, Maltepe Üniversitesi 2 adet, Okan Üniversitesi 2 adet, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi 2 adet, Uşak Üniversitesi 2 adet, Yakın Doğu Üniversitesi 2 adet, Ahi Evran Üniversitesi 2 adet, Çukurova Üniversitesi 2 adet, Karadeniz Teknik Üniversitesi 1 adet, Yalova Üniversitesi 1 adet, Boğaziçi Üniversitesi 1 adet, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi 1 adet, Adnan Menderes Üniversitesi 1 adet, Akdeniz Üniversitesi 1 adet, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi 1 adet, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi 1 adet, Başkent Üniversitesi 1 adet, Beykent Üniversitesi 1 adet, Biruni Üniversitesi 1 adet, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi 1 adet, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi 1 adet, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi 1 adet, Fırat Üniversitesi 1 adet, İstanbul Arel Üniversitesi 1 adet, İstanbul Aydın Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi 1 adet, İstanbul Bilgi Üniversitesi 1 adet, İstanbul Kültür Üniversitesi 1 adet, İstanbul Ticaret Üniversitesi 1 adet, Kırklareli Üniversitesi 1 adet, Manisa Celal Bayar Üniversitesi 1 adet, Muğla

Sıtkı Koçman Üniversitesi 1 adet, Mustafa Kemal Üniversitesi 1 adet, Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi 1 adet, Ordu Üniversitesi 1 adet, Pamukkale Üniversitesi 1 adet, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi 1 adet, Trabzon Üniversitesi 1 adet, Trakya Üniversitesi 1 adet, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa 1 adet, Ortadoğu Teknik Üniversitesi 1 adet, Yeditepe Üniversitesi 1 adet olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3'e göre Türkiye'de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin yapıldığı üniversiteye göre doktora düzeyinde dağılımları; Gazi Üniversitesi 10 adet, Hacettepe Üniversitesi 7 adet, Karadeniz Teknik Üniversitesi 4 adet, Balıkesir Üniversitesi 4 adet, İstanbul Üniversitesi 3 adet, Sakarya Üniversitesi 3 adet, Dokuz Eylül Üniversitesi 3 adet, İnönü Üniversitesi 3 adet, Marmara Üniversitesi 2 adet, Anadolu Üniversitesi 2 adet, Necmettin Erbakan Üniversitesi 2 adet, Ankara Üniversitesi 2 adet, Atatürk Üniversitesi 2 adet, Ortadoğu Teknik Üniversitesi 2 adet, Dumlupınar Üniversitesi 2 adet, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi 1 adet, Erciyes Üniversitesi 1 adet, Uludağ Üniversitesi 1 adet, Amasya Üniversitesi 1 adet, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa 1 adet, Yalova Üniversitesi 1 adet, Boğaziçi Üniversitesi 1 adet, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi 1 adet, Fatih Üniversitesi 1 adet, Gaziosmanpaşa Üniversitesi ve Giresun Üniversitesi 1 adet, Selçuk Üniversitesi 1 adet olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3'e göre Türkiye'de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan tüm lisansüstü eğitim tezlerinin yapıldığı üniversiteye göre dağılımları; Gazi Üniversitesi 22 (% 7,8) adet, Bahçeşehir Üniversitesi 20 (% 7,1) adet, Hacettepe Üniversitesi 14 (% 5,0) adet, Marmara Üniversitesi 14 (% 5,0) adet, İstanbul Aydın Üniversitesi 12 (% 4,3) adet, Anadolu Üniversitesi 11 (% 3,9) adet, Necmettin Erbakan Üniversitesi 11 (% 3,9) adet, Sakarya Üniversitesi 11 (% 3,9) adet, Dokuz Eylül Üniversitesi 10 (% 3,6) adet, İnönü Üniversitesi 9 (% 3,2) adet, Yıldız Teknik Üniversitesi 6 (% 2,1) adet, Erciyes Üniversitesi 5 (% 1,8) adet, Karadeniz Teknik Üniversitesi 5 (% 1,8) adet, İstanbul Üniversitesi 5 (% 1,8) adet, Uludağ Üniversitesi 5 (% 1,8) adet, Ondokuz Mayıs Üniversitesi 4 (% 1,4) adet, Gaziosmanpaşa Üniversitesi 4 (% 1,4) adet, Amasya Üniversitesi 4 (% 1,4) adet, Ankara Üniversitesi 4 (% 1,4) adet, Atatürk Üniversitesi 4 (% 1,4) adet, Balıkesir Üniversitesi 4 (% 1,4) adet, İstanbul Gelişim Üniversitesi 4 (% 1,4) adet, Ege Üniversitesi 3 (% 1,1) adet, Bolu Abant İzzet

Baysal Üniversitesi 3 (% 1,1) adet, Çağ Üniversitesi 3 (% 1,1) adet, Gaziantep Üniversitesi 3 (% 1,1) adet, Hasan Kalyoncu Üniversitesi 3 (% 1,1) adet, Kocaeli Üniversitesi 3 (% 1,1) adet, Mersin Üniversitesi 3 (% 1,1) adet, Ortadoğu Teknik Üniversitesi 3 (% 1,1) adet, Gaziantep Üniversitesi 3 (% 1,1) adet, Üsküdar Üniversitesi 3 (% 1,1) adet, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi 2 (% 0,7) adet, Dumlupınar Üniversitesi 2 (% 0,7) adet, Haliç Üniversitesi 2 (% 0,7) adet, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi 2 (% 0,7) adet, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa 2 (% 0,7) adet, Kırıkkale Üniversitesi 2 (% 0,7) adet, Maltepe Üniversitesi 2 (% 0,7) adet, Okan Üniversitesi 2 (% 0,7) adet, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi 2 (% 0,7) adet, Uşak Üniversitesi 2 (% 0,7) adet, Yakın Doğu Üniversitesi 2 (% 0,7) adet, Yalova Üniversitesi 2 (% 0,7) adet, Ahi Evran Üniversitesi 2 (% 0,7) adet, Boğaziçi Üniversitesi 2 (% 0,7) adet, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi 2 (% 0,7) adet, Çukurova Üniversitesi 2 (% 0,7) adet, Adnan Menderes Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Akdeniz Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Başkent Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Beykent Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Biruni Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Fatih Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Fırat Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Gaziosmanpaşa Üniversitesi ve Giresun Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, İstanbul Arel Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, İstanbul Aydın Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, İstanbul Bilgi Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, İstanbul Kültür Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, İstanbul Ticaret Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Kırklareli Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Manisa Celal Bayar Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Mustafa Kemal Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Ordu Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Pamukkale Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Selçuk Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Trabzon Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Trakya Üniversitesi 1 (% 0,4) adet, Yeditepe Üniversitesi 1 (% 0,4) adet olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin yapıldığı üniversiteye göre yüksek lisans düzeyinde dağılımları bağlamında Bahçeşehir

Üniversitesi 20 adet ile en çok yüksek lisans tezi yapan üniversite olmuştur ve onu takiben Gazi Üniversitesi 12 adet, Marmara Üniversitesi 12 adet, İstanbul Aydın Üniversitesi 12 adet yüksek lisans tezi yapmışlardır. En çok yüksek lisans tezinin İstanbul ve Ankara’da bulunan üniversitelerde yapılmış olması dikkat çekicidir. En az yüksek lisans tezi yapan kurumlar ise 1’er adet yüksek lisans tezi ile Karadeniz Teknik Üniversitesi, Yalova Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Adnan Menderes Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Beykent Üniversitesi, Biruni Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Kırklareli Üniversitesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi, Ordu Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Trabzon Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Yeditepe Üniversitesi’dir.

Tablo 3 incelendiğinde Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin yapıldığı üniversiteye göre doktora düzeyinde dağılımları bağlamında Gazi Üniversitesi 10 adet ile en çok doktora tezi yapan üniversite olmuştur ve onu takiben 7 adet ile Hacettepe Üniversitesi gelmiştir. En çok doktora tezinin Ankara’da bulunan üniversitelerde yapılmış olması dikkat çekicidir. En az doktora tezi yapan kurumlar ise 1’er adet doktora tezi ile Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Amasya Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Yalova Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fatih Üniversitesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi ve Giresun Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi’dir.

Tablo 3 incelendiğinde Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan tüm lisansüstü eğitim tezlerinin yapıldığı üniversiteye göre dağılımları bağlamında en çok lisansüstü eğitim tezi 22 (% 7,8) adet

ile Gazi Üniversitesi bünyesinde yapılırken onu takiben Bahçeşehir Üniversitesi'nde 20 (% 7,1) adet, Hacettepe Üniversitesi'nde 14 (% 5,0) adet, Marmara Üniversitesi'nde 14 (% 5,0) adet lisansüstü eğitim tezi yapılmıştır. En çok lisansüstü eğitim tezinin İstanbul ve Ankara'da bulunan üniversitelerde yapılmış olması dikkat çekicidir. En az lisansüstü eğitim tezi ise 1'er (% 0,4) adet ile Adnan Menderes Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Beykent Üniversitesi, Biruni Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Fatih Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi ve Giresun Üniversitesi, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Kırklareli Üniversitesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi, Ordu Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Trabzon Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, Yeditepe Üniversitesi bünyesinde yapılmıştır.

4.1.4. Türkiye'de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Yapıldığı Ana Bilim Dalına Göre Dağılımı (2015-2020)

Türkiye'de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin yapıldığı Ana Bilim Dalına göre dağılımları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Türkiye'de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Yapıldığı Ana Bilim Dalına Göre Dağılımı(2015-2020)

Ana Bilim Dalı	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	
	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	%
Eğitim Bilimleri	48	9	57	20,3
İlköğretim	27	18	45	16,0
Özel Eğitim	27	9	36	12,8
Psikoloji	20	1	21	7,5
Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi/Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi	14	5	19	6,8
Üstün Zekâlıların Eğitimi	15	-	15	5,3
Temel Eğitim	10	2	12	4,3

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi	6	3	9	3,2
Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi/Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi	5	2	7	2,5
Çocuk Gelişimi/Çocuk Gelişimi ve Eğitimi/Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi	3	3	6	2,1
Güzel Sanatlar Eğitimi	3	3	6	2,1
İşletme	5	-	5	1,8
Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi/Ortaöğretim Fen ve Matematik Öğretmenliği	-	4	4	1,4
Türkçe/Türkçe Eğitimi	3	1	4	1,4
Eğitim Yönetimi (Amme İdaresi)/Eğitim Yönetimi ve Denetimi	3	-	3	1,1
Klinik Psikoloji	3	-	3	1,1
Okul Öncesi Eğitimi/Okul Öncesi Öğretmenliği	3	-	3	1,1
Beden Eğitimi ve Spor/Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	2	-	2	,7
Eğitim Programları ve Öğretim/Öğretimi	2	-	2	,7
İletişim Bilimleri	1	1	2	,7
Sosyal Hizmet	1	1	2	,7
Aile Eğitimi ve Danışmanlığı	1	-	1	,4
Aile ve Tüketici Bilimleri	1	-	1	,4
Dilbilim	1	-	1	,4
Engelli Çalışmaları	1	-	1	,4
Fen Bilgisi Eğitimi	1	-	1	,4
Halkla İlişkiler ve Tanıtım	1	-	1	,4
Hemşirelik	1	-	1	,4
İlköğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi	1	-	1	,4
İnsan Kaynakları Yönetimi	1	-	1	,4
Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi	1	-	1	,4
Matematik Eğitimi	1	-	1	,4
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	1	-	1	,4
Rekreasyon	1	-	1	,4
Resim-İş Eğitimi	1	-	1	,4
Sınıf Öğretmenliği	1	-	1	,4
Sosyal Bilgiler Eğitimi	1	-	1	,4
Sosyoloji	1	-	1	,4
Belirtilmemiş	1	-	1	,4
Toplam	219	62	281	100,0

Tablo 4'e göre Türkiye'de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin yapıldığı Ana Bilim Dalına göre dağılımları Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı 48 adet, İlköğretim Ana Bilim Dalı 27 adet, Özel Eğitim Ana Bilim Dalı 27 adet, Psikoloji Ana Bilim Dalı 20 adet, Üstün

Zekâhların Eğitimi Ana Bilim Dalı 15 adet, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi/Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı 14 adet, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı 10 adet, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı 6 adet, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi/Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı 5 adet, İşletme Ana Bilim Dalı 5 adet, Çocuk Gelişimi/Çocuk Gelişimi ve Eğitimi/Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Ana Bilim Dalı 3 adet, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı 3 adet, Türkçe/Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı 3 adet, Eğitim Yönetimi (Amme İdaresi)/Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı 3 adet, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı 3 adet, Okul Öncesi Eğitimi/Okul Öncesi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 3 adet, Beden Eğitimi ve Spor/Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 2 adet, Eğitim Programları ve Öğretim/Öğretimi Ana Bilim Dalı 2 adet, İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı 1 adet, Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı 1 adet, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Ana Bilim Dalı 1 adet, Aile ve Tüketici Bilimleri Ana Bilim Dalı 1 adet, Dilbilim Ana Bilim Dalı 1 adet, Engelli Çalışmaları Ana Bilim Dalı 1 adet, Fen Bilgisi Eğitimi Ana Bilim Dalı 1 adet, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı 1 adet, Hemşirelik Ana Bilim Dalı 1 adet, İlköğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Ana Bilim Dalı 1 adet, İnsan Kaynakları Yönetimi Ana Bilim Dalı 1 adet, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı 1 adet, Matematik Eğitimi Ana Bilim Dalı 1 adet, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı 1 adet, Rekreasyon Ana Bilim Dalı 1 adet, Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı 1 adet, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 1 adet, Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı 1 adet, Sosyoloji Ana Bilim Dalı 1 adet olarak gerçekleşmiştir ve 1 adet yüksek lisans tezinin Ana Bilim Dalı belirtilmemiştir.

Tablo 4'e göre Türkiye'de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan doktora tezlerinin yapıldığı Ana Bilim Dalına göre dağılımları İlköğretim Ana Bilim Dalı 18 adet, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı 9 adet, Özel Eğitim Ana Bilim Dalı 9 adet, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi/Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı 5 adet, Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi/Ortaöğretim Fen ve Matematik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 4 adet, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı 3 adet, Çocuk Gelişimi/Çocuk Gelişimi ve Eğitimi/Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Ana Bilim Dalı 3 adet, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı 3 adet, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı 2 adet,

Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi/Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı 2 adet, Türkçe/Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı 1 adet, İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı 1 adet, Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı 1 adet, Psikoloji Ana Bilim Dalı 1 adet olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 4'e göre Türkiye'de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan tüm lisansüstü eğitim tezlerinin yapıldığı Ana Bilim Dalına göre dağılımları Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı 57 (% 20,3) adet, İlköğretim Ana Bilim Dalı 45 (% 16,0) adet, Özel Eğitim Ana Bilim Dalı 36 (% 12,8) adet, Psikoloji Ana Bilim Dalı 21 (% 7,5) adet, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi/Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı 19 (% 6,8) adet, Üstün Zekâlıların Eğitimi Ana Bilim Dalı 15 (% 5,3) adet, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı 12 (% 4,3) adet, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı 9 (% 3,2) adet, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi/Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı 7 (% 2,5) adet, Çocuk Gelişimi/Çocuk Gelişimi ve Eğitimi/Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Ana Bilim Dalı 6 (% 2,1) adet, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı 6 (% 2,1) adet, İşletme Ana Bilim Dalı 5 (% 1,8) adet, Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi/Ortaöğretim Fen ve Matematik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 4 (% 1,4) adet, Türkçe/Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı 4 (% 1,4) adet, Eğitim Yönetimi (Amme İdaresi)/Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı 3 (% 1,1) adet, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı 3 (% 1,1) adet, Okul Öncesi Eğitimi/Okul Öncesi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 3 (% 1,1) adet, Beden Eğitimi ve Spor/Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 2 (% 0,7) adet, Eğitim Programları ve Öğretim/Öğretimi Ana Bilim Dalı 2 (% 0,7) adet, İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı 2 (% 0,7) adet, Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı 2 (% 0,7) adet, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Ana Bilim Dalı 1 (% 0,4) adet, Aile ve Tüketici Bilimleri Ana Bilim Dalı 1 (% 0,4) adet, Dilbilim Ana Bilim Dalı 1 (% 0,4) adet, Engelli Çalışmaları Ana Bilim Dalı 1 (% 0,4) adet, Fen Bilgisi Eğitimi Ana Bilim Dalı 1 (% 0,4) adet, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı 1 (% 0,4) adet, Hemşirelik Ana Bilim Dalı 1 (% 0,4) adet, İlköğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Ana Bilim Dalı 1 (% 0,4) adet, İnsan Kaynakları Yönetimi Ana Bilim Dalı 1 (% 0,4) adet, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı 1 (% 0,4) adet, Matematik Eğitimi Ana Bilim Dalı 1 (% 0,4) adet, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı 1 (% 0,4) adet, Rekreasyon Ana Bilim Dalı 1 (% 0,4) adet, Resim-İş Eğitimi Ana Bilim

Dalı 1 (% 0,4) adet, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 1 (% 0,4) adet, Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı 1 (% 0,4) adet, Sosyoloji Ana Bilim Dalı 1 (% 0,4) adet olarak gerçekleşmiştir ve 1 (% 0,4) adet lisansüstü eğitim tezinin Ana Bilim Dalı belirtilmemiştir.

Tablo 4 incelendiğinde Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında en çok yüksek lisans tezinin yapıldığı Ana Bilim Dalı 48 adet ile Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalıdır ve onu takiben İlköğretim Ana Bilim Dalı (f=27) ve Özel Eğitim Ana Bilim Dalı (f=27) gelmektedir. Psikoloji Ana Bilim Dalı (f=20), Üstün Zekâlıların Eğitimi Ana Bilim Dalı (f=15), Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi/Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı (f=14) da oldukça yüksek lisans tezi yapmışlardır. En az yüksek lisans tezinin yapıldığı Ana Bilim Dalı ise 1’er adet ile İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Ana Bilim Dalı, Aile ve Tüketici Bilimleri Ana Bilim Dalı, Dilbilim Ana Bilim Dalı, Engelli Çalışmaları Ana Bilim Dalı, Fen Bilgisi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, İlköğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Ana Bilim Dalı, İnsan Kaynakları Yönetimi Ana Bilim Dalı, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Matematik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı, Rekreasyon Ana Bilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyoloji Ana Bilim Dalı olmuştur.

Tablo 4 incelendiğinde Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında en çok doktora tezinin yapıldığı Ana Bilim Dalı 18 adet ile İlköğretim Ana Bilim Dalıdır ve onu takiben Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı (f=9), Özel Eğitim Ana Bilim Dalı (f=9) gelmektedir. En az doktora tezinin yapıldığı Ana Bilim Dalı ise 1’er adet ile Türkçe/Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı, Psikoloji Ana Bilim Dalıdır. Psikoloji Ana Bilim Dalı’nda 20 adet yüksek lisans tezi yapılırken sadece 1 doktora tezinin yapılmış olması ise dikkat çekicidir.

Tablo 4 incelendiğinde Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında en çok lisansüstü eğitim tezinin yapıldığı Ana Bilim

Dalı 57 (% 20,3) adet ile Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalıdır. Onu takiben 45 (% 16,0) adet ile İlköğretim Ana Bilim Dalı, 36 (% 12,8) adet ile Özel Eğitim Ana Bilim Dalı, 21 (% 7,5) adet ile Psikoloji Ana Bilim Dalı, 19 (% 6,8) adet ile Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi/Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı gelmektedir. En az lisansüstü eğitim tezi ise 1'er (% 0,4) adet ile Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Ana Bilim Dalı, Aile ve Tüketici Bilimleri Ana Bilim Dalı, Dilbilim Ana Bilim Dalı, Engelli Çalışmaları Ana Bilim Dalı, Fen Bilgisi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, İlköğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Ana Bilim Dalı, İnsan Kaynakları Yönetimi Ana Bilim Dalı, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Matematik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı, Rekreasyon Ana Bilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyoloji Ana Bilim Dalında yapılmıştır.

4.1.5. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Konularına Göre Dağılımı (2015-2020)

Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin konularına göre dağılımları Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Konularına Göre Dağılımı (2015-2020)

Konu	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	
	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	%
Özel yeteneklilerin eğitimi	51	25	76	27,0
Özel yeteneklileri tanımlama ve özellikleri	34	3	37	13,2
Özel yeteneklilerin psikolojik/sosyal/duygusal durumu	24	8	32	11,4
Özel yeteneklilerin okuma/yazma becerileri/süreçleri	10	3	13	4,6
Ebeveyn sorunları/ihtiyaçları/genel durumu	11	-	11	3,9
Özel yeteneklilerin bilimsel süreç durumu	7	2	9	3,2
Özel yeteneklilerde yaratıcılık/Matematikte yaratıcılık	5	3	8	2,8
Özel yeteneklilerin eğitiminde Stem/Steam	7	1	8	2,8
Özel yeteneklilerin farklı konulara ilişkin algıları(zorbalık/marka/umut/mutluluk/matematik/matematik öğretmeni/bilsem)	7	-	7	2,5

Özel yeteneklilerin bilgisayara yönelik durumu/internet kullanımı	6	1	7	2,5
Öğretmen eğitimi	2	4	6	2,1
Özel yeteneklilerin üstbilişsel/üst düzey/uzamsal düşünme durumu	3	3	6	2,1
Sınıf öğretmenlerinin genel durumu	5	1	6	2,1
Özel yetenekli bireyleri tanılama durumu	5	1	6	2,1
Özel yetenekli bireylerin etiketlenme durum	4	1	5	1,8
Özel yeteneklilerin aile ortamı	5	-	5	1,8
Özel yeteneklilerin akademik başarıları	4	1	5	1,8
Özel yeteneklilerin matematiksel düşünme/ispate yapma süreçleri	5	-	5	1,8
Özel yeteneklilerin problem çözme becerileri	3	2	5	1,8
Özel yeteneklilerle ilgili kurum çalışmaları	4	-	4	1,4
Okul öncesi öğretmenlerinin sorunları/ ihtiyaçları/genel durumu	4	-	4	1,4
Özel yeteneklilerin ders çalışma alışkanlıkları/öğrenme stilleri	3	1	4	1,4
Özel yeteneklilerin davranış/duygusal problemleri	4	-	4	1,4
Ebeveyn eğitimi	1	2	3	1,1
Özel yeteneklilerin kariyer gelişimleri	3	-	3	1,1
Özel yeteneklilerin 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesi	2	-	2	,7
Toplam	219	62	281	100,0

Tablo 5’te belirtilen çalışmaların konu kategorileri oluşturulurken her bir çalışmadaki tek bir odak noktası belirlenmiştir ve bu odak noktasının çalışmaya ait en geniş çerçevede açıklanmaya çalışılan husus olmasına özen gösterilmiştir. Tablo 5’e göre Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan yüksek lisans tezleri 51 adet ile Özel yeteneklilerin eğitimi, 34 adet ile Özel yeteneklileri tanımlama ve özellikleri, 24 adet ile Özel yeteneklilerin psikolojik/sosyal/duygusal durumu, 11 adet ile Ebeveyn sorunları/ ihtiyaçları/genel durumu, 10 adet ile Özel yeteneklilerin okuma/yazma becerileri/süreçleri, 7 adet ile Özel yeteneklilerin bilimsel süreç durumu, 7 adet ile Özel yeteneklilerin eğitiminde Stem/Steam, 7 adet ile Özel yeteneklilerin farklı konulara ilişkin algıları (zorbalık/marka/umut/mutluluk/matematik/matematiköğretmeni/bilsem), 6 adet ile Özel yeteneklilerin bilgisayara yönelik durumu/internet kullanımı, 5 adet ile Özel yeteneklilerde yaratıcılık/Matematikte yaratıcılık durumu, 5 adet ile Sınıf öğretmenlerinin genel durumu, 5 adet ile Özel yetenekli bireyleri tanılama durumu, 5 adet ile Özel yeteneklilerin aile ortamı, 5 adet ile Özel yeteneklilerin matematiksel

düşünme/ispat yapma süreçleri, 4 adet ile Özel yeteneklilerin akademik başarısı, 4 adet ile Özel yeteneklilerle ilgili kurum çalışmaları, 4 adet ile Okul öncesi öğretmenlerinin sorunları/ihtiyaçları/genel durumu, 4 adet ile Özel yetenekli bireylerin etiketlenme durumu, 4 adet ile Özel yeteneklilerin davranış/duyuşsal problemleri, 3 adet ile Özel yeteneklilerin ders çalışma alışkanlıkları/öğrenme stilleri, 3 adet ile Özel yeteneklilerin üstbilişsel/üst düzey/uzamsal düşünme durumu, 3 adet ile Özel yeteneklilerin problem çözme becerileri, 3 adet ile Özel yeteneklilerin kariyer gelişimleri, 2 adet ile Öğretmen eğitimi, 2 adet ile Özel yeteneklilerin 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesi, 1 adet ile Ebeveyn eğitimi konularında yapılmıştır.

Tablo 5'e göre Türkiye'de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan doktora tezleri 25 adet ile Özel yeteneklilerin eğitimi, 8 adet ile Özel yeteneklilerin psikolojik/sosyal/duygusal durumu, 4 adet ile Öğretmen eğitimi, 3 adet ile Özel yeteneklilerde yaratıcılık/Matematikte yaratıcılık durumu, 3 adet ile Özel yeteneklileri tanımlama ve özellikleri, 3 adet ile Özel yeteneklilerin üstbilişsel/üst düzey/uzamsal düşünme durumu, 3 adet ile Özel yeteneklilerin okuma/yazma becerileri/süreçleri, 2 adet ile Ebeveyn eğitimi, 2 adet ile Özel yeteneklilerin problem çözme becerileri, 2 adet ile Özel yeteneklilerin bilimsel süreç durumu, 1 adet ile Özel yeteneklilerin eğitiminde Stem/Steam, 1 adet ile Özel yeteneklilerin bilgisayara yönelik durumu/internet kullanımı, 1 adet ile Sınıf öğretmenlerinin genel durumu, 1 adet ile Özel yetenekli bireyleri tanılama durumu, 1 adet ile Özel yetenekli bireylerin etiketlenme durumu, 1 adet ile Özel yeteneklilerin akademik başarısı, 1 adet ile Özel yeteneklilerin ders çalışma alışkanlıkları/öğrenme stilleri konularında yapılmıştır.

Tablo 5'e göre Türkiye'de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan tüm lisansüstü eğitim tezleri 76 (% 27,0) adet ile Özel yeteneklilerin eğitimi, 37 (% 13,2) adet ile Özel yeteneklileri tanımlama ve özellikleri, 32 (% 11,4) adet ile Özel yeteneklilerin psikolojik/sosyal/duygusal durumu, 13 (% 4,6) adet ile Özel yeteneklilerin okuma/yazma becerileri/süreçleri, 11 (% 3,9) adet ile Ebeveyn sorunları/ihtiyaçları/genel durumu, 9 (% 3,2) adet ile Özel yeteneklilerin bilimsel süreç durumu, 8 (% 2,8) adet ile Özel yeteneklilerde yaratıcılık/Matematikte yaratıcılık durumu, 8 (% 2,8) adet ile Özel yeteneklilerin eğitiminde Stem/Steam, 7 (% 2,5) adet ile Özel yeteneklilerin farklı konulara ilişkin algıları

(zorbalık/marka/umut/mutluluk/matematik/matematiköğretmeni/bilsem), 7 (% 2,5) adet ile Özel yeteneklilerin bilgisayara yönelik durumu/internet kullanımı, 6 (% 2,1) adet ile Öğretmen eğitimi, 6 (% 2,1) adet ile Özel yeteneklilerin üstbilişsel/üst düzey/uzamsal düşünme durumu, 6 (% 2,1) adet ile Sınıf öğretmenlerinin genel durumu, 6 (% 2,1) adet ile Özel yetenekli bireyleri tanılama durumu, 5 (% 1,8) adet ile Özel yetenekli bireylerin etiketlenme durumu, 5 (% 1,8) adet ile Özel yeteneklilerin aile ortamı, 5 (% 1,8) adet ile Özel yeteneklilerin akademik başarısı, 5 (% 1,8) adet ile Özel yeteneklilerin matematiksel düşünme/ispata yapma süreçleri, 5 (% 1,8) adet ile Özel yeteneklilerin problem çözme becerileri, 4 (% 1,4) adet ile Özel yeteneklilerle ilgili kurum çalışmaları, 4 (% 1,4) adet ile Okul öncesi öğretmenlerinin sorunları/ihtiyaçları/genel durumu, 4 (% 1,4) adet ile Özel yeteneklilerin ders çalışma alışkanlıkları/öğrenme stilleri, 4 (% 1,4) adet ile Özel yeteneklilerin davranış/duygusal problemleri, 3 (% 1,1) adet ile Ebeveyn eğitimi, 3 (% 1,1) adet ile Özel yeteneklilerin kariyer gelişimleri, 2 (% 0,7) adet ile Özel yeteneklilerin 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesi konularında yapılmıştır.

Tablo 5 incelendiğinde Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin en büyük kısmı 51 adet ile Özel yeteneklilerin eğitimi konusunda yapılırken onu takiben 34 adet ile Özel yeteneklileri tanımlama ve özellikleri, 24 adet ile Özel yeteneklilerin psikolojik/sosyal/duygusal durumu konularında yüksek lisans tezleri yapılmıştır. En az çalışılan konular ise 1 adet ile Ebeveyn eğitimi, 2 adet ile Öğretmen eğitimi, 2 adet ile Özel yeteneklilerin 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesi olmuştur.

Tablo 5 incelendiğinde Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında en çok doktora tezi 25 adet ile Özel yeteneklilerin eğitimi, 8 adet ile Özel yeteneklilerin psikolojik/sosyal/duygusal durumu konularında yapılmıştır. En az doktora tezinin yapıldığı konular ise 1’er adet ile Özel yeteneklilerin eğitiminde Stem/Steam, Özel yeteneklilerin bilgisayara yönelik durumu/internet kullanımı, Sınıf öğretmenlerinin genel durumu, Özel yetenekli bireyleri tanılama durumu, Özel yetenekli bireylerin etiketlenme durumu, Özel yeteneklilerin akademik başarısı, Özel yeteneklilerin ders çalışma alışkanlıkları/öğrenme stilleri olmuştur.

Tablo 5 incelendiğinde Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan tüm lisansüstü eğitim tezleri en çok 76 (% 27,0)

adet ile Özel yeteneklilerin eğitimi konusunda yapılmıştır ve onu takiben 37 (% 13,2) adet ile Özel yeteneklileri tanımlama ve özellikleri, 32 (% 11,4) adet ile Özel yeteneklilerin psikolojik/sosyal/duygusal durumu konularında lisansüstü eğitim tezi yapılmıştır. En az çalışılan konular ise, 2 (% 0,7) adet ile Özel yeteneklilerin 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesi, 3 (% 1,1) adet ile Ebeveyn eğitimi, 3 (% 1,1) adet ile Özel yeteneklilerin kariyer gelişimleri olmuştur.

4.1.6. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Kullanılan Araştırma Yöntemine Göre Dağılımı (2015-2020)

Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin kullanılan araştırma yöntemine göre dağılımları Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6.Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Kullanılan Araştırma Yöntemine Göre Dağılımı(2015-2020)

Araştırma Yöntemi	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	
	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	%
Belirtilmemiş	78	6	84	29,9
Nitel	64	20	84	29,9
Nicel	55	10	65	23,1
Karma	22	26	48	17,1
Toplam	219	62	281	100,0

Tablo 6’ya bakıldığında 78adet yüksek lisans tezi ve 6adet doktora tezi olmak üzere toplam 84 (%29,9) çalışmanın araştırma yönteminin belirtilmemiş olduğu görülmektedir. Araştırma yöntemi belirtilmemiş 84 çalışmanın 44’ünde Prof. Dr. Niyazi Karasar’a ait “Bilimsel Araştırma Yöntemi”kitabının¹ çeşitli yıllara ait basımından atıf yapıldığı araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. Karasar problem çözümünde her ne kadar nicel verilerin yetersiz kalmasıyla birlikte nitel verilerin toplanma ihtiyacının

¹Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar ilkeler teknikler* (35. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

ortaya çıkması hatta bir çok konuda esas gerçeğe nitel çözümleme ile varılabileceği varsayımını kabul etmesine rağmen bu durumun araştırmaların nicel ve nitel olarak sınıflandırmasını haklı bulmadığını belirtmektedir (Karasar, 2020:44). Çalışmalarda bu bağlamda atıf yapılmayan çalışmaların olması ve atıf yapılan diğer kaynakların sayılarının az olması nedeniyle onlara dair araştırmacı tarafından gözlemlenen bilgi burada belirtilmemiştir. Araştırma yöntemi belirtilen çalışmalar arasında ise 84(%29,9) adet ile en fazla nitel araştırma yönteminin kullanıldığı görülürken, en az ise 48 (%17,1) adet ile karma araştırma yöntemi tercih edildiği ve 65 (%23,1) adet çalışmanın ise nicel araştırma yöntemi kullanılarak yapıldığı belirlenmiştir. Araştırma yöntemi belirtilmemiş çalışmaların oranı (%29,9) ile nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmaların oranı (%29,9) aynıdır. Yüksek lisans kademesinde yapılan araştırmalarda araştırma yönteminin belirtilmediği çalışmanın (f=78) en fazla olduğu ve karma araştırma yöntemi kullanılarak yapılmış çalışmanın (f=22) en az olduğu görülmüştür. Yüksek lisans kademesinde nicel araştırma yöntemi kullanılarak yapılan çalışmanın sayısı ise 55'tir. Doktora kademesinde yapılan araştırmalarda ise daha çok karma araştırma yöntemi (f=26) kullanılmıştır. Doktora düzeyinde yapılan araştırmalarda araştırma yönteminin belirtilmemesine en az (f=6) rastlanırken, nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılmış doktora düzeyi çalışmalarının toplam sayısı 20 ve nicel araştırma yöntemi kullanılarak yapılmış doktora düzeyi çalışmalarının toplam sayısı ise 10 olarak tespit edilmiştir.

4.1.7. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Araştırma Deseni/Modeline Göre Dağılımı (2015-2020)

Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin araştırma deseni/modeline göre dağılımları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Araştırma Deseni/Modeline Göre Dağılımı (2015-2020)

Araştırma Deseni/Modeli	Nicel	Nitel	Karma	Belirtilmemiş	Toplam	
	f	f	f	f	f	%
İlişkisel tarama modeli	29	-	1	29	59	21,0
Durum çalışması	-	37	2	-	39	13,9
Tarama	17	3	2	17	39	13,9
Deneyisel	10	-	6	14	30	10,7

Olgubilim	-	19	-	-	19	6,8
Eylem araştırması	-	11	1	-	12	4,3
İç içe desen	-	-	8	-	8	2,8
Betimsel tarama modeli	3	1	-	4	8	2,8
Yakınsayan paralel desen	-	-	7	-	7	2,5
Betimsel araştırma modeli	-	2	-	3	5	1,8
Keşfedici sıralı desen	-	-	4	-	4	1,4
Tarama, deneysel	2	-	1	1	4	1,4
Açımlayıcı sıralı desen	-	-	3	-	3	1,1
Ardışık açıklayıcı desen	-	-	3	-	3	1,1
Nedensel karşılaştırma	2	-	-	1	3	1,1
Betimsel, ilişkisel tarama modeli	-	-	-	2	2	,7
Gömülü teori	-	2	-	-	2	,7
Belgesel tarama	1	-	-	-	1	,4
Betimsel tarama, durum çalışması	-	-	1	-	1	,4
Betimsel, deneysel	-	-	1	-	1	,4
Çok aşamalı desen	-	-	1	-	1	,4
Çoklu yoklama modeli	-	-	-	1	1	,4
Deneysel,durum çalışması	-	-	1	-	1	,4
Deneysel,durum çalışması,eylem araştırması	-	-	1	-	1	,4
Deneysel, olgubilim	-	-	1	-	1	,4
İlişkisel tarama modeli, çoklu regresyon modeli	-	-	-	1	1	,4
Meta-analiz	-	-	-	1	1	,4
Tarama, olgubilim	-	-	1	-	1	,4
Diğer	-	4	-	5	9	3,2
Belirtilmemiş	1	5	3	5	14	5,0
Toplam	65	84	48	84	281	100,0

Tablo 7'ye göre Türkiye'de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında Nicel Araştırma Yöntemi kullanılarak yapılan lisansüstü eğitim tezlerinden 29 adeti İlişkisel tarama modeli, 17 adeti Tarama modeli, 10 adeti Deneysel model, 3 adeti Betimsel tarama modeli, 2 adeti Tarama ve Deneysel model, 2 adeti Nedensel karşılaştırma modeli, 1 adeti Belgesel tarama model ile yapılırken 1 adet lisansüstü eğitim tezinin ise araştırma deseni/modeli belirtilmemiştir. Nitel Araştırma Yöntemi kullanılarak yapılan lisansüstü eğitim tezlerinden 37 adeti Durum çalışması, 19 adeti Olgubilim, 11 adeti Eylem Araştırması, 3 adeti Tarama modeli, 2 adeti Betimsel araştırma modeli, 2 adeti Gömülü teori, 1 adeti Betimsel tarama modeli ile yapılırken 4 adet tezde diğer araştırma desenleri/modellerinden kullanılmıştır ve 5 adet tezin

ise araştırma deseni/modeli belirtilmemiştir. Karma Araştırma Yöntemi kullanılarak yapılan lisansüstü eğitim tezlerinden 8 adeti İç içe desen, 7 adeti Yakınsayan paralel desen, 6 adeti Deneysel model, 4 adeti Keşfedici sıralı desen, 3 adeti Açıklayıcı sıralı desen, 3 adeti Ardışık açıklayıcı desen, 2 adeti Durum çalışması, 2 adeti Tarama modeli, 1 adeti Eylem araştırması, 1 adeti Betimsel tarama ve Durum çalışması, 1 adeti İlişkisel tarama modeli, 1 adeti Betimsel ve Deneysel model, 1 adeti Çok aşamalı desen, 1 adeti Deneysel ve Durum çalışması, 1 adeti Tarama ve Deneysel model, 1 adeti Deneysel ve Durum çalışması ve Eylem araştırması, 1 adeti Deneysel ve Olgubilim, 1 adeti Tarama ve Olgubilim araştırma deseni ile yapılırken 3 adet tezin araştırma deseni/modeli belirtilmemiştir. Araştırma yönteminin belirtilmediği lisansüstü eğitim tezlerinden ise 29 adeti İlişkisel tarama modeli, 17 adeti Tarama modeli, 14 adeti Deneysel model, 4 adeti Betimsel tarama modeli, 3 adeti Betimsel araştırma modeli, 2 adeti Betimsel ve İlişkisel tarama modeli, 1 adeti Çoklu yoklama modeli, 1 adeti Tarama ve Deneysel model, 1 adeti Nedensel karşılaştırma modeli, 1 adeti İlişkisel tarama modeli ve Çoklu regresyon modeli, 1 adeti Meta-analiz modeli ile yapılırken 5 adet tezde diğer araştırma desenleri/modellerinden kullanılmıştır ve 5 adet tezin araştırma deseni/modeli belirtilmemiştir.

Tablo 7'ye göre Türkiye'de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanındaki lisansüstü eğitim tezlerinden 59 (% 21,0) adeti İlişkisel tarama modeli, 39 (% 13,9) adeti Durum çalışması, 39 (% 13,9) adeti Tarama modeli, 30 (% 10,7) adeti Deneysel model, 19 (% 6,8) adeti Olgubilim, 12 (% 4,3) adeti Eylem Araştırması, 8 (% 2,8) adeti İç içe desen, 8 (% 2,8) adeti Betimsel tarama modeli, 7 (% 2,5) adeti Yakınsayan paralel desen, 5 (% 1,8) adeti Betimsel araştırma modeli, 4 (% 1,4) adeti Keşfedici sıralı desen, 4 (% 1,4) adeti Tarama ve Deneysel model, 3 (% 1,1) adeti Açıklayıcı sıralı desen, 3 (% 1,1) adeti Ardışık açıklayıcı desen, 3 (% 1,1) adeti Nedensel karşılaştırma modeli, 2 (% 0,7) adeti Betimsel ve İlişkisel tarama modeli, 2 (% 0,7) adeti Gömülü teori, 1 (% 0,4) adeti Belgesel tarama model, 1 (% 0,4) adeti Betimsel tarama ve Durum çalışması, 1 (% 0,4) adeti Betimsel ve Deneysel model, 1 (% 0,4) adeti Çok aşamalı desen, 1 (% 0,4) adeti Çoklu yoklama modeli, 1 (% 0,4) adeti Deneysel ve Durum çalışması, 1 (% 0,4) adeti Deneysel ve Durum çalışması, 1 adeti Deneysel, Durum çalışması ve Eylem araştırması, 1 (% 0,4) adeti Deneysel ve Olgubilim, 1 (% 0,4) adeti İlişkisel tarama modeli ve Çoklu regresyon modeli, 1 (% 0,4)

adeti Meta-analiz, 1 (% 0,4) adeti Tarama ve Olgubilim araştırma deseni ile yapılırken 9 (% 3,2) adet tezde diğer araştırma desenleri/modellerinden kullanılmıştır ve 14 (% 5,0) adet tezin araştırma deseni/modeli belirtilmemiştir.

Tablo 7 incelendiğinde Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında Nicel Araştırma Yöntemi kullanılarak yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde en çok 29 adet ile İlişkisel tarama modeli kullanılırken onun akabinde en çok kullanılan araştırma deseni/modeli 17 adet ile Tarama modeli, 10 adet ile Deneysel model olmuştur. En az kullanılan araştırma deseni/modeli ise 1 adet ile Belgesel tarama modelidir. Nitel Araştırma Yöntemi kullanılarak yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde en çok 37 adet ile Durum çalışması kullanılırken onun akabinde 19 adet ile Olgubilim araştırma deseni kullanılmıştır. En az kullanılan araştırma deseni/modeli ise 1 adet ile Betimsel tarama modelidir. Karma Araştırma Yöntemi kullanılarak yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde en çok 8 adet ile İç içe desen kullanılmıştır ve onun akabinde en çok kullanılan araştırma deseni/modeli 7 adet ile Yakınsayan paralel desen olmuştur. En az kullanılan araştırma deseni/modeli ise 1’er adet ile Eylem araştırması, Betimsel tarama ve Durum çalışması, İlişkisel tarama modeli, Betimsel ve Deneysel model, Çok aşamalı desen, Deneysel ve Durum çalışması, Tarama ve Deneysel model, Deneysel ve Durum çalışması ve Eylem araştırması, Deneysel ve Olgubilim, Tarama ve Olgubilim olmuştur. Araştırma yönteminin belirtilmediği lisansüstü eğitim tezlerinde en çok 29 adet ile İlişkisel tarama modeli kullanılırken onu takiben 17 adet ile Tarama modeli, 14 adet ile Deneysel model kullanılmıştır. En az kullanılan araştırma deseni/modeli ise 1’er adet ile Çoklu yoklama modeli, Tarama ve Deneysel model, Nedensel karşılaştırma modeli, İlişkisel tarama modeli ve Çoklu regresyon modeli, Meta-analiz olmuştur.

Tablo 7 incelendiğinde Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanındaki lisansüstü eğitim tezlerinde en çok 59 (% 21,0) adet ile İlişkisel tarama modeli kullanılırken onun akabinde oranları aynı şekilde olmak üzere 39 (% 13,9) adet ile Durum çalışması, 39 (% 13,9) adet ile Tarama modeli kullanılmıştır. İki veya daha çok değişkenin arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak ve sebep-sonuçla ilgili ipuçlarına ulaşmak amacıyla yapılan ilişkisel araştırmaların (Büyüköztürk, vd. 2018:16) özel yetenekliler alanında bu denli fazla yapılmasının ilgili

alana dair korelasyonları açığa çıkarmanın ve neden-sonuç ile ilgili bazı ipuçlarına ulaşmanın önemsendiğine dikkat çekmektedir. En az kullanılan araştırma deseni/modeli ise 1'er (% 0,4) adet ile Belgesel tarama model, Betimsel tarama ve Durum çalışması, Betimsel ve Deneysel model, Çok aşamalı desen, Çoklu yoklama modeli, Deneysel ve Durum çalışması, Deneysel ve Durum çalışması, Deneysel ve Durum çalışması ve Eylem araştırması, Deneysel ve Olgubilim, İlişkisel tarama modeli ve Çoklu regresyon modeli, Meta-analiz, Tarama ve Olgubilim olmuştur.

4.1.8. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Uygulandığı Örneklem/Çalışma Grubuna Göre Dağılımı (2015-2020)

Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin uygulandığı örneklem/çalışma grubuna göre dağılımları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Uygulandığı Örneklem/Çalışma Grubuna Göre Dağılımı(2015-2020)

Örneklem/Çalışma grubu	f	%
Öğrenci	185	65,8
Öğretmen	22	7,8
Ebeveyn	16	5,7
Öğrenci, ebeveyn	11	3,9
Öğrenci, öğretmen	8	2,8
Öğretmen, öğrenci, ebeveyn	7	2,5
Doküman	5	1,8
Öğrenci, öğretmen, ebeveyn, okul yöneticisi	5	1,8
Öğrenci, öğretmen, ebeveyn, uzman	4	1,4
Öğretmen, ebeveyn	3	1,1
Öğretmen, okul yöneticisi	3	1,1
Okul yöneticisi	2	,7
Öğretmen, öğretmen adayı	2	,7
Diğer	8	2,8
Toplam	281	100,0

Tablo 8’e göre Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinden 185 (% 65,8) adeti öğrenci, 22 (% 7,8) adeti öğretmen, 16 (% 5,7) adeti ebeveyn, 11 (% 3,9) adeti öğrenci ve ebeveyn, 8 (% 2,8) adeti öğrenci ve öğretmen, 7 (% 2,5) adeti öğretmen, öğrenci ve ebeveyn, 5 (% 1,8) adeti doküman, 5 (% 1,8) adeti öğrenci, öğretmen, ebeveyn ve okul yöneticisi, 4 (% 1,4) adeti öğrenci, öğretmen, ebeveyn, uzman, 3 (% 1,1) adeti öğretmen ve ebeveyn,

3 (% 1,1) adeti öğretmen ve okul yöneticisi, 2 (% 0,7) adeti okul yöneticisi, 2 (% 0,7) adeti öğretmen ve öğretmen adayı örneklem/çalışma grubuna uygulanırken 8 (% 2,8) adet tez diğer örneklem/çalışma gruplarına uygulanmıştır.

Tablo 8 incelendiğinde Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezleri en çok 185 (% 65,8) adet ile öğrenciörneklem/çalışma grubuna uygulanmıştır. Lisansüstü eğitim tezlerinin yarısından fazlasında kolay ulaşılabilir çalışma grubu olan öğrenci (% 65,8) en çok tercih edilen olmuştur. Öğrenci (% 65,8) örnekleminden sonra en çok tezin uygulandığı örneklem/çalışma grubu öğretmen (% 7,8) olmuştur ancak bu iki çalışma grubu arasındaki büyük oran farkı ise dikkat çekicidir. En az uygulama yapılanörneklem/çalışma grubu ise aynı oranlara sahip olan 2 (% 0,7) adet ileokul yöneticisi, 2 (% 0,7) adet ile öğretmen ve öğretmen adayı olmuştur.

4.1.9. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Uygulandığı Örneklem/Çalışma Grubunda Bulunan Öğrencilerin Eğitim Kademesine Göre Dağılımı (2015-2020)

Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin uygulandığı örneklem/çalışma grubundabulunan öğrencilerin eğitim kademesine göre dağılımları Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9.Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Uygulandığı Örneklem/Çalışma Grubunda Bulunan Öğrencilerin Eğitim Kademesine Göre Dağılımı(2015-2020)

Eğitim Kademesi	<i>f</i>	%
Ortaokul	111	49,8
İlkokul	35	15,7
İlköğretim	30	13,5
Lise	15	6,7
Ortaokul, lise	13	5,8
Okul öncesi	9	4,0
İlköğretim, lise	7	3,1
Okul öncesi, ilkokul	1	,4
Diğer	2	,9
Belirtilmemiş	1	,4
Toplam	223	100,0

Tablo 9’da yer alan Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin uygulandığı örneklem/çalışma

grubundabulunan öğrencilerin eğitim kademesine göre incelenmesine yönelik olarak öncelikle Tablo 8’de yer alan tüm “Öğrenci” örneklem frekansları bir araya getirilmiş ve toplam 223 frekansına ulaşılmıştır. Tablo 9’a göre Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin uygulandığı örneklem/çalışma grubundabulunan öğrencilerin eğitim kademesi Ortaokul 111 (% 49,8) adet, İlkokul 35 (% 15,7) adet, İlköğretim 30 (% 13,5) adet, Lise 15 (% 6,7) adet, Ortaokul ve lise 13 (% 5,8) adet, Okul öncesi 9 (% 4,0) adet, İlköğretim ve lise 7 (% 3,1) adet, Okul öncesi ve ilkokul 1 (% 0,4) adet olarak dağılım göstermiştir. 2 (% 0,9) adet tez diğer eğitim kademelerindeki öğrencilere uygulanırken 1 (% 0,4) adet tezde yer alan öğrencilerin eğitim kademesi belirtilmemiştir.

Tablo 9 incelendiğinde Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin uygulandığı örneklem/çalışma grubundabulunan öğrencilerin en büyük kısmının eğitim kademesi 111 (% 49,8) adet ile ortaokuldur. Onu takiben İlkokul’da 35 (% 15,7) adet, İlköğretim’de 30 (% 13,5) adet tez çalışması yapılmıştır. En az tez ise 1 (% 0,4) adet ile okul öncesi ve ilkokul, 7 (% 3,1) adet ile ilköğretim ve lise, 9 (% 4,0) adet ile okul öncesi eğitim kademesinde uygulanmıştır. Lise (% 6,7), okul öncesi (% 4,0) eğitim kademelerinde tezlerin uygulanmasının azlığı ise dikkat çekicidir.

4.1.10. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Uygulandığı Örneklem/Çalışma Grubu Büyüklüğüne Göre Dağılımı (2015-2020)

Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin uygulandığı örneklem/çalışma grubu büyüklüğüne göre dağılımları Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Uygulandığı Örneklem/Çalışma Grubu BüyüklüğüneGöre Dağılımı(2015-2020)

Örneklem/Çalışma Grubu Büyüklüğü	<i>f</i>	%
1-20	64	22,8
21-50	49	17,4
51-100	38	13,5
101-200	37	13,2
201-300	27	9,6

301-400	23	8,2
401 ve üzeri	41	14,6
Diğer (Doküman analizi)	2	,7
Toplam	281	100,0

Tablo 10'a göre Türkiye'de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin uygulandığı örneklem/çalışma grubu büyüklüğüne göre dağılımları 1-20 arası 64 (% 22,8) adet, 21-50 arası 49 (% 17,4) adet, 51-100 arası 38 (% 13,5) adet, 101-200 arası 37 (% 13,2) adet, 201-300 arası 27 (% 9,6) adet, 301-400 arası 23 (% 8,2) adet, 401 ve üzeri 41 (% 14,6) adet olarak gerçekleşmiştir. Doküman analizi olan diğer çalışmalar ise 2 (% 0,7) adettir.

Tablo 10 incelendiğinde Türkiye'de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin uygulandığı örneklem/çalışma grubu büyüklüklerinde en çok 64 (% 22,8) adet ile 1-20 arası örneklem büyüklüğüne rastlanmıştır. Onu takiben 49 (% 17,4) adet ile 21-50 arası, 41 (% 14,6) adet ile 401 ve üzeri örneklem büyüklüğü üzerinde çalışılmıştır. En az üzerinde çalışılan örneklem büyüklüğü ise 23 (% 8,2) adet ile 301-400 arası örneklem büyüklüğüdür.

4.1.11. Türkiye'de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinde Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılım (2015-2020)

Türkiye'de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde veri toplama araçlarına göre dağılım Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11. Türkiye'de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinde Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılım (2015-2020)

Veri Toplama Aracı	<i>f</i>	%
Ölçek	167	27,8
Görüşme	113	18,8
Bilgi formu	106	17,7
Test	51	8,5
Dokümanlar	48	8,0
Anket	38	6,3
Gözlem	34	5,7
Değerlendirme formu	18	3,0
Etkinlik	5	,8
Klinik görüşme	3	,5

Argumantasyon	2	,3
Eğitim programı	2	,3
Metafor formu	2	,3
Öğrenci ürünleri	2	,3
Rubrik	2	,3
Diğer	7	1,2
Toplam	600	100,0

Tablo 11’de yer alan Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde kullanılan veri toplama araçlarının toplam frekansı (f=600) bu araştırmanın örnekleminin toplam frekansından (f=281) farklıdır. Çünkü bu araştırmanın örnekleminde yer alan çalışmaların büyük bir bölümünde birden çok veri toplama aracının kullanıldığı görülmüştür. Bu nedenle Tablo 11’de her bir veri toplama aracının frekanslarına yer verilmiştir. Tablo 11’e göre Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin % 27,8’inde ölçek (f=167), % 18,8’inde görüşme (f=113), % 17,7’sinde bilgi formu (f=106), % 8,5’inde test (f=51), % 8,0’inde dokümanlar (f=48), % 6,3’ünde anket (f=38), % 5,7’sinde gözlem (f=34), % 3,0’ünde değerlendirme formu (f=18), % ,8’inde etkinlik (f=5), % ,5’inde klinik görüşme (f=3), % ,3’ünde argumantasyon (f=2), % ,3’ünde eğitim programı (f=2), % ,3’ünde metafor formu (f=2), % ,3’ünde öğrenci ürünleri (f=2), % ,3’ünde rubrik (f=2) veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Tezlerin % 1,2’sinde ise 7 adet diğer veri toplama araçlarına rastlanmıştır.

Tablo 11 incelendiğinde Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde en çok kullanılan veri toplama aracı % 27,8 oranı ile ölçek (f=167) olmuştur. Onun akabinde % 18,8 oranı ile görüşme (f=113), % 17,7 oranı ile bilgi formu (f=106) kullanılmıştır. En az kullanılan veri toplama araçları ise % ,3 oranları ile argumantasyon (f=2), eğitim programı (f=2), metafor formu (f=2), öğrenci ürünleri (f=2), rubrik (f=2) olmuştur.

4.1.12. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinde Veri Analiz Tekniklerine Göre Dağılım (2015-2020)

Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde veri analiz tekniklerine göre dağılım Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Türkiye’de Özel Yetenek/Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinde Veri Analiz Tekniklerine Göre Dağılım (2015-2020)

Veri Analiz Tekniği	<i>f</i>	%
t-testi	113	15,8
İçerik analizi	85	11,9
Anova	82	11,5
Mann-whitney u	63	8,8
Frekans-yüzde-ortalama değer-standart sapma	48	6,7
Pearson korelasyon	47	6,6
Betimsel analiz	44	6,2
Betimsel/Tanımlayıcı istatistik	43	6,0
Kruskall-wallis h	35	4,9
Wilcoxon	32	4,5
Regresyon analizi	22	3,1
Spearman korelasyon	14	2,0
Ki kare	11	1,5
Manova	7	1,0
Korelasyon analizi	7	1,0
Yapısal eşitlik modeli yol analizi	7	1,0
Friedman	5	,7
Faktör analizi	4	,6
Fenomenolojik analiz	4	,6
Doküman analizi	3	,4
Nitel analiz	3	,4
Tümevarım veri analiz tekniği	3	,4
F testi	2	,3
Sürekli karşılaştırmalı analiz	2	,3
Güvenirlilik analizi	2	,3
Tematik analiz	2	,3
Söylem analizi	2	,3
Kodlama yöntemi	2	,3
Diğer	20	2,8
Toplam	714	100,0

Tablo 12’de yer alan Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde kullanılan veri analiz tekniklerinin toplam frekansı ($f=714$) bu araştırmanın örnekleminin toplam frekansından ($f=281$) farklıdır. Çünkü bu araştırmanın örnekleminde yer alan çalışmaların büyük bir bölümünde birden çok veri analiz tekniğinin kullanıldığı görülmüştür. Bu nedenle Tablo 12’de her bir veri analiz tekniğinin frekanslarına yer verilmiştir. Tablo 12’ye göre Türkiye’de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin % 15,8’inde t-testi ($f=113$), % 11,9’unda içerik analizi ($f=85$), % 11,5’inde Anova ($f=82$), % 8,8’inde

Mann-whitney u (f=63), % 6,7'sinde Frekans-yüzde-ortalama değer-standart sapma (f=48), % 6,6'sında Pearson korelasyon (f=47), % 6,2'sinde Betimsel analiz (f=44), % 6,0'sında Betimsel/Tanımlayıcı istatistik (f=43), % 4,9'unda Kruskall-wallis h (f=35), % 4,5'inde Wilcoxon(f=32), % 3,1'inde Regresyon analizi (f=22), % 2,0'sinde Spearman korelasyon (f=14), % 1,5'inde Ki kare (f=11), % 1,0'inde Manova (f=7), % 1,0'inde Korelasyon analizi (f=7), % 1,0'inde Yapısal eşitlik modeli yol analizi(f=7), % 0,7'sinde Friedman (f=5), % 0,6'sında Faktör analizi(f=4), % 0,6'sında Fenomenolojik analiz(f=4), % 0,4'ünde Doküman analizi (f=3), % 0,4'ünde Nitel analiz (f=3), % 0,4'ünde Tümevarım veri analiz tekniği(f=3), % 0,3'ünde F testi (f=2), % 0,3'ünde Sürekli karşılaştırmalı analiz (f=2), % 0,3'ünde Güvenirlilik analizi(f=2), % 0,3'ünde Tematik analiz (f=2), % 0,3'ünde Söylem analizi (f=2), % 0,3'ünde Kodlama yöntemi (f=2) veri analiz tekniği olarak kullanılmıştır. Metafor analizi, sormaca, ölçüt bağımlı geçerlik analizi, görsel analiz gibi diğer veri analiz tekniklerine (f=20) ise % 2,8 oranında rastlanmıştır.

Tablo 12 incelendiğinde Türkiye'de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde en çok kullanılan veri analiz tekniği % 15,8 oranı ile t-testi (f=113) olmuştur. Onu takiben % 11,9 oran ile içerik analizi (f=85), % 11,5 oran ile Anova (f=82) kullanılmıştır. En az kullanılan veri analiz teknikleri ise % 0,3 oranla F testi (f=2), Sürekli karşılaştırmalı analiz (f=2), Güvenirlilik analizi(f=2), Tematik analiz (f=2), Söylem analizi (f=2), Kodlama yöntemi (f=2) olmuştur.

4.2.Yorumlar

Türkiye'de 2015 ve 2020 yılları arasında özel yetenek/üstün yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde **türü** bağlamında yüksek lisans düzeyinde yapılan çalışmaların daha fazla olduğu ve alana katkı sağlayabilecek daha ayrıntılı çalışmalar olan doktora düzeyindeki çalışmaların daha az olduğu saptanmıştır. İlgili literatür incelendiğinde aynı bulguya rastlanmıştır. Yüksek lisans tezleri ile kıyaslandığında doktora tez çalışmalarının daha az olduğu tespit edilmiştir (Özenç & Özenç, 2013; Güçin, 2014; Nacar, 2015; Ayvacı & Bebek, 2019). 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda (YÖK, 1981) yüksek lisans programı "bir lisans öğretimine dayalı, eğitim -

öğretim ve araştırmanın sonuçlarını ortaya koymayı amaçlayan bir yükseköğretim” olarak tanımlanırken, doktora programı ise “en az dört yarıyıllık programı kapsayan ve orijinal bir araştırmanın sonuçlarını ortaya koymayı amaçlayan bir yükseköğretim” olarak tarif edilmiştir. 2019-2020 Yükseköğretim istatistiklerine göre Türkiye’deki yüksek lisans öğrencisi sayısı 297001 iken doktora öğrencisi sayısı 101242’dir (YÖK, 2020). Yüksek lisans çalışması yapan öğrenci sayısının, daha uzun bir zaman dilimi ve amacına bağlı olarak daha kapsamlı bir araştırma süreci gerektiren doktora düzeyi çalışmaları ile meşgul olan mevcut öğrenci sayısından 2 kat daha fazla olması durumunun özel yetenek/üstün yetenek alanında da doktora düzeyindeki bölüm ve kontenjanlara yansıma olasılığı ilgili alanyazındaki yüksek lisans çalışmalarının daha fazla olma sebeplerinden biri olarak görülebilmektedir.

Araştırmada tezlerin *yayımlanma yılı* açısından en çok lisansüstü eğitim tezinin ve yüksek lisans çalışmasının 2019 yılında, en çok doktora çalışmasının ise 2016 yılında yayımlandığı saptanmıştır. 2017, 2018 ve 2019 yıllarında konuya verilen önemin artışına bağlı olarak özellikle yüksek lisans çalışmalarında artış görülürken 2020 yılında bu çalışmaların sayısında bir düşüş tespit edilmiştir ve bu azalmanın farklı sebeplere bağlı olma ihtimali olduğu gibi dünyayı etkisi altına alan koronavirüs pandemisine de bağlı olabileceği ihtimalini belirtmek gerekmektedir.

Araştırmaya göre çalışmaları yapan *üniversiteler* arasından en çok yüksek lisans tezi Bahçeşehir Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi bünyesinde yapılmıştır. En çok doktora tezi Gazi Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi bünyelerinde yapılmıştır. Gazi Üniversitesi bünyesinde hem en çok doktora tezi hem de en çok lisansüstü eğitim tezi yapılmıştır. Gazi Üniversitesi’nden sonra en çok lisansüstü eğitim tezi yapan üniversiteler Bahçeşehir Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Marmara Üniversitesi’dir. Çalışmaların önemli bir kısmının İstanbul ve Ankara’da bulunan üniversitelerde yapılmış olması ve özellikle Gazi Üniversitesi’nin alana katkısı dikkat çekicidir. İlgili literatür incelendiğinde benzer bulguya rastlanmıştır. Anadolu’daki diğer illerdeki çalışmaların toplamından daha çok sayıda çalışmanın İstanbul ve Ankara’da yapıldığı ortaya çıkmıştır (Özenç & Özenç, 2013). Hem yüksek lisans düzeyi hem de doktora düzeyi çalışmaları en çok İstanbul’da yapılmıştır (Güçin, 2014). Yurt içinde yapılan tezlerin ise büyük kısmı Marmara Bölgesi’ndendir (Nacar,

2015). En çok sayıda çalışma Gazi Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesi bünyelerinde yayımlanmıştır (Schreglmann, 2016; Kardeş, Akman ve Yazıcı, 2018). İstanbul ve Ankara'nın lehine çıkan bu sonuçlar doğrultusunda daha fazla üniversite ve bilim dalına ev sahipliği yapmanın ve büyük şehir olmalarından da kaynaklı sahip oldukları avantajlar göz önünde bulundurulmalıdır.

Araştırma bulgularına göre **Ana Bilim Dalı** olarak inceleme sonu Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalında en çok yüksek lisans tezi ve en çok lisansüstü eğitim tezi yapılırken, en çok doktora tezinin yapıldığı Ana Bilim Dalı ise İlköğretim Ana Bilim Dalıdır. Buna göre Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, İlköğretim Ana Bilim Dalı ve Özel Eğitim Ana Bilim Dalının özel yetenek/üstün yetenek alanına katkısı oldukça fazladır. En az lisansüstü eğitim tezi ise Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Ana Bilim Dalı, Aile ve Tüketici Bilimleri Ana Bilim Dalı, Dilbilim Ana Bilim Dalı, Engelli Çalışmaları Ana Bilim Dalı, Fen Bilgisi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, İlköğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Ana Bilim Dalı, İnsan Kaynakları Yönetimi Ana Bilim Dalı, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Matematik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı, Rekreasyon Ana Bilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyoloji Ana Bilim Dalında yapılmıştır. Psikoloji Ana Bilim Dalında ise 20 adet yüksek lisans tezi yapılırken sadece 1 doktora tezinin yapılmış olması dikkat çekicidir. İlgili alanyazın incelendiğinde ise Özenç & Özenç'in (2013) Özel Eğitim Ana Bilim Dalına ait az sayıda tez olması dikkat çekmesi ile bu araştırmaya sonucunda Özel Eğitim Ana Bilim Dalının öne çıkmış olması farklı yönlerdeki bulgulardır ve bu iki farklı bulgunun sebebi olarak özel yetenek/üstün yetenek konusuna verilen önem arttıkça Özel Eğitim Ana Bilim Dalının da alana katkısının artma olasılığı gösterilebilir. Schreglmann'ın (2016) İlköğretim, Eğitim Bilimleri, Özel Eğitim, Çocuk Gelişim ve Eğitim bölümlerinde en fazla sayıda çalışma yapıldığına dair saptaması ve Kardeş, Akman ve Yazıcı'nın (2018) yapılan çalışmaların ağırlıklı olarak Eğitim-Öğretim, Özel Eğitim, Psikoloji, Matematik alanlarında yapıldığı bulgusuyla ise bu araştırmanın benzer sonuçlara ulaştığı görülmüştür. Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalının öncelikli olarak yerini alması sonucu eğitim alanındaki gereksinimin, gelişmeye açıklığı ve her

ne kadar işlenmiş olsa da güncel meselelerin de entegre edilmesiyle hala eğitim hususundaki bakırlığı işaret etmektedir.

Yapılan çalışmalar **konusu** açısından incelendiğinde hem yüksek lisans düzeyinde hem de doktora düzeyinde en fazla lisansüstü eğitim tezi “Özel yeteneklilerin eğitimi” konusunda yapıldığı ortaya konmuştur. “Özel yeteneklileri tanımlama ve özellikleri”, “Özel yeteneklilerin psikolojik/sosyal/duygusal durumu” konularının da ağırlıklı olarak çalışıldığı görülmüştür. En az çalışılan konular ise “Özel yeteneklilerin 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesi”, “Ebeveyn eğitimi”, “Özel yeteneklilerin kariyer gelişimleri” olmuştur. İlgili alanyazında da “eğitim” konusunun ön plana çıktığı ve ayrıca “mevcut durumu saptamaya” yönelik çalışmaların çok sayıda olduğu görülmektedir. Buna göre ihtiyaç, ilgi, algı, etki, farkındalık, inceleme çalışmalarını içeren “durum saptama” en çok çalışılan konudur (Güçin, 2014; Kardeş, Akman ve Yazıcı, 2018). “*Üstün zekâlı ve özel yetenekli bireylerin özellikleri ve becerileri*” üzerinde en fazla çalışılan konudur (Ayvacı & Bebek, 2019). Sak ve ark.’nın (2015) yapmış oldukları çalışma sonucunda üzerinde çalışılan konular arasında “eğitsel etkinliklerin” ilk sırada olduğu bulgusu, Schreglmann’ın (2016) en çok çalışmanın “üstün yetenekli öğrencilerin çoklu zekâ ve / ya da yaratıcılık durumu” ve “üstün yetenekli öğrenciler için çeşitli eğitim programları geliştirme ve değerlendirme çalışmaları” adlı konularında yapıldığı sonucu Ateş ve Gül’ün (2017) “üstün yetenekli öğrenciler için eğitim-öğretime yönelik model geliştirme” mevcut çalışmalarda ulaşılan 10 konu kategorisinden biri olduğu bulgusu, Bilgili’nin (2000) bir potansiyel olarak kabul gören özel yetenekli bireylerin eğitilmesinin önceliği tartışmaya mahal vermeyen bir gerçektir ifadesi ile bu araştırmanın çalışılan konu bağlamındaki “eğitim” bulgusu aynı yöndedir. Eğitim konusuna olan eğilim üst politika belgeleri ile de örtüşmektedir. Özel yetenekli bireylere yönelik olarak öğrenme ortamlarının, ders içeriklerinin ve materyallerinin geliştirilmesi 2023 MEB Stratejik Planı’nın stratejileri arasında yer almaktadır (MEB, 2019a). Eğitime yönelik eylem planlarının arasında Bilsem ve Üniversiteler arasında resmî bir iş birliği protokolü oluşturmak, özel yetenekli öğrencilere yönelik olarak üniversite kampüslerinin içinde tam zamanlı olan özel eğitim okulları açmak, Eğitim Fakültesi’nin öğretmenlik programlarına “Özel yetenekli öğrencilerin eğitimi” dersini eklemek MEB Özel Yetenekliler Çalıştay Raporu’nda yerini almıştır (MEB, 2019b). Ancak bununla beraber özel yetenekli öğrencilerin

kariyer planına dair aile veya çevrelerinin beklentilerine bağılı olarak baskıya maruz kaldıkları ve dolayısıyla kariyer planlama aşamasında desteklenmeye ihtiyaç duymaları (Akbüber, Erdik, Güney, Gaye Çimşitoğlu & Akbüber, 2019) ve bu noktada sınıf öğretmenlerinin, özel yeteneklilerin programlarındaki öğretmenlerin ve ebeynlerin özel yeteneklilerle olan yakın temaslarına bağılı olarak onların yetenek ve ilgilerini bilen kişiler olmaları sebebiyle kariyer planlama sürecinde aktif olmaları gerekliliğı (Greene, 2003), özel yeteneklilerin 21. yüzyıl becerileri oldukça yüksek olsa da, uygulanan ölçek sonucunda elde ettikleri puanın normal gelişim göstermekte olan öğrencilere kıyasla daha fazla olmasından dolayı bu konunun daha detaylı irdelenme ihtiyacı (Nacaroğlu, 2020), çocuklarının tanılanmasıyla başlayan özel yetenekli ebeveyni olma durumu başka deneyimlerden faydalanmaya ihtiyaç duymakla beraber kendine özgü biricik olan bu yolda bilgi edinmenin, okumanın ve gelişmenin öneminin ortaya çıkması (Köksal, 2020) ve özellikle çocuklarının yaşlılarından farklılaşan özellikleri hakkında ebeveynlerin daha bilinçli olabilmeleri amacıyla eğitime gereksinim duymaları (Öztabak, 2018) söz konusu olduğundan özel yeteneklilerle ilgili olarak ebeveyn eğitimi, 21.yüzyıl becerileri, kariyer konularında çalışmaların artırılma ihtiyacı ön plana çıkmaktadır.

Araştırma yöntemi belirtilen çalışmalar arasında en fazla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi kullandığını belirten çalışmalarla aynı oranda çalışmanın araştırma yönteminin belirtilmemiş olduğu görülmektedir. Yöntem bilimcilerin farklı bakış açılarına sahip olduğu “araştırma yöntemi” konusunda araştırmacıların da farklılaştığı görülmektedir ve araştırmacıların azımsanmayacak bir grubunun çalışmasını “nitel, nicel, karma” yaklaşımı sınıflandırmasına sokmadığı anlaşılmaktadır. İlgili literatürde ise en çok tercih edilen yöntem bu araştırma bulgusundan farklıdır. Yapılan çalışmalarda en çok başvurulanan yöntem nicel araştırma yöntemidir (Özenç & Özenç, 2013; Nacar, 2015; Schreglmann, 2016; Kardeş, Akman ve Yazıcı, 2018; Ayvacı & Bebek, 2019). Araştırmanın bulgularına göre çalışmaların tamamında en az tercih edilen yöntem ise karma yöntem olmuştur. Yüksek lisans tezlerinde araştırma yönteminin belirtilmediğı çalışma en büyük kısmı kapsarken doktora tezlerinde en çok karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Öte yandan doktora tezlerinde araştırma yönteminin belirtilmediğı çalışma en az iken yüksek lisans kademesinde karma araştırma yöntemi ile yapılan araştırmaların oranı en azdır. Bu

durum daha kapsamlı ve detaylı bir çalışma olan doktora tezlerini hazırlayan öğrencilerin çalıştıkları alanyazına ek olarak araştırma yöntemi konusunda da daha net olmaları ile ilişkilendirilebilir. Karma araştırma yöntemi; araştırmacının, çalışmasının problemlerini anlamak amacıyla hem nitel hem nicel veriler toplayarak her iki veri setini bütünleştiren ve ardından bunların güçlü yanlarını kullanarak sonuçlar çıkarmayı sağlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Creswell, 2019:2). Daha kapsamlı ve detaylı çalışmalar olan karma araştırma yöntemi ile yapılan çalışmaların artmasıyla ilgili alana katkının artacağı düşünülmektedir.

Çalışmaların tamamında en çok kullanılan **modelin** “İlişkisel tarama modeli” olduğu saptanmıştır. Onun akabinde “Durum çalışması” ve “Tarama modeli” büyük ölçüde tercih edilmiştir. İlişkisel tarama modeli aynı zamanda hem Nicel Araştırma Yöntemi kullanılarak yapılan çalışmalarda hem de araştırma yönteminin belirtilmediği çalışmalarda en çok tercih edilen model olmuştur. İlişkisel araştırmaların özel yetenekliler alanında bu denli fazla yapılmasının ilgili alana dair korelasyonları açığa çıkarmanın ve neden-sonuç ile ilgili bazı ipuçlarına ulaşmanın önemsendiğine dikkat çekmektedir. Nitel Araştırma Yöntemi kullanılarak yapılan çalışmalarda en çok “Durum çalışması” kullanılırken Karma Araştırma Yöntemi kullanılarak yapılan çalışmalarda en çok kullanılan desenler ise “İç içe desen” ve “Yakınsayan paralel desen” olmuştur. Nicel Araştırma Yöntemi kullanılarak yapılan çalışmalarda en az kullanılan “Belgesel tarama modeli” iken Nitel Araştırma Yöntemi kullanılarak yapılan çalışmalarda en az kullanılan “Betimsel tarama modelidir”. İlgili alanyazında hem benzer hem de farklı bulgulara rastlanmıştır. İlgili alanyazına bakıldığında yapılan çalışmalarda en çok tercih edilen model; tarama modelidir (Özenç & Özenç, 2013; Nacar, 2015; Schreglmann, 2016; Ayvacı & Bebek, 2019). Kardeş, Akman ve Yazıcı’nın (2018) en çok kullanılan desenin nicel çalışmalarda ilişkisel tarama deseni olduğu bulgusu da bu araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Ancak Nacar’ın (2015) nicel çalışmalarda en az yapılan çalışmanın ilişkisel çalışma olduğu bulgusu ile bu araştırmanın “ilişkisel tarama modelinin” sıklıkla kullanıldığı bulgusu farklılık göstermektedir. Nacar’ın (2015) nitel çalışmalarda en çok durum çalışması kullanılırken, karma çalışmalarda ise en sık kullanılan yakınsayan paralel desen kullanılmasına dair bulgusu ise bu çalışmada ulaşılan Durum çalışmasının en sık başvurulan ikinci araştırma modeli olması ve Yakınsayan paralel desenin karma araştırma yöntemi kullanılarak yapılan çalışmalarda

en çok kullanılan iki desenden biri olması bulguları ile ortaktır. Ancak yine de bu noktada araştırmanın modeline karar verilirken araştırmanın amacının ve yönteminin belirleyiciliğinin önemini ifade etmek gerekmektedir.

Araştırma bulgularına göre lisansüstü eğitim tezlerinin yarısından fazlasında “öğrenci” en çok tercih edilen **çalışma grubu** olmuştur. Öğrenci örnekleminde sonra en çok tezin uygulandığı çalışma grubu ise “öğretmen”dir ancak bu iki çalışma grubu arasındaki büyük oran farkı ise dikkat çekicidir. En az uygulama yapılan çalışma grubu ise “okul yöneticisi”, “öğretmen ve öğretmen adayı” olmuştur. İlgili literatürde de “öğrenci” örnekleminin çoğunlukla tercih edildiği görülmüştür. Araştırma grubunda öğrencilerin olduğu çalışmaların en fazla olması (Özenç & Özenç, 2013; Nacar, 2015; Schreglmann, 2016; Kardeş, Akman ve Yazıcı, 2018; Ayvacı & Bebek) dikkat çekici olmakla birlikte kolay ulaşılabilir çalışma grubu olmasından dolayı “öğrenci”nin tercih sebebi olduğu düşünülmektedir. Her ne kadar özel yetenekli öğrencilerin gereksinimlerine yönelik araştırmalar yaparak iyileşme ve gelişme sağlanmaya katkı sağlanmak isteniyor olsa da tek başına öğrenci örneklemi ile çalışmak alana dair farklı açılardan bakılmasını engelleyici bir durumdur ve çalışmalarda maksimum çeşitlilik sağlandıkça ve farklı çalışma gruplarına uygulamalar yapıldıkça bulguların da çeşitlilik kazanacağı ve alana katkının artacağı düşünülmektedir.

Araştırmaya göre lisansüstü eğitim tezlerinin uygulandığı çalışma grubunda bulunan öğrencilerin en büyük kısmının **eğitim kademesi** “Ortaokul”dur. Onu takiben “İlkokul” ve ardından “İlköğretim” gelmektedir. En az tez ise “Okul öncesi ve İlkokul”, “İlköğretim ve Lise”, “Okul öncesi” eğitim kademelerinde uygulanmıştır. “Lise” ve “Okul öncesi” eğitim kademelerinde tezlerin uygulanmasının azlığı ise dikkat çekicidir. İlgili alanyazın ile araştırma bulguları ortaklık göstermektedir. Tezlerin büyük kısmı ortaokul eğitim kademesi ile gerçekleştirilirken (Schreglmann, 2016) okul öncesi çalışmalarının azlığı dikkat çekmektedir (Schreglmann, 2016; Kardeş, Akman ve Yazıcı, 2018). En çok ilköğretim ile çalışmalar yapılırken en az ulaşılan eğitim kademesi lise olmuştur (Nacar, 2015). Ortaokulda olan yoğunlaşmanın bir sebebi olarak araştırmacıların alanyazındaki mevcut eğilimi takip ederek önceki çalışmalara katkı sunmak amacıyla diğer eğitim kademelerinden daha ziyade ortaokulu örneklem olarak tercih etmiş olma ihtimalleri göz önünde bulundurulabilir.

Araştırmaya göre lisansüstü eğitim tezlerinin uygulandığı **örneklem/çalışma grubu büyüklüklerinde** en çok 1-20 arası örneklem büyüklüğüne rastlanmıştır. Onu takiben 21-50 arası, 401 ve üzeri örneklem büyüklüğü üzerinde çalışılmıştır. En az üzerinde çalışılan örneklem büyüklüğü ise 301-400 arası örneklem büyüklüğüdür. Bu bağlamda az sayıda örneklem üzerinde çalışarak paylaşılan öznellik üzerinde derinlemesine incelemelerde bulunarak alana katkı sağlamak mümkün olmakla beraber genellemeler yapabilmek adına büyük örneklem üzerinde çalışmanın önemini ifade etmek gerekmektedir. Görüldüğü üzere az sayıda örneklemin tercih edildiği çalışmalar gibi büyük örneklemere ulaşan çalışmaların sayısı da fazladır. Bu araştırma sonucu ile Özenç & Özenç'in (2013) yaptıkları çalışma sonucunda 1-100 sayı aralığında en fazla örneklem grubunun olduğu tespiti ile Kardeş, Akman ve Yazıcı'nın (2018) 100 ve 200 kişi arası ve onu takiben 400 ve üstü kişi sayısı en çok başvuru alan örneklem büyüklüğü dağılımı olduğu saptaması benzerlik göstermektedir. Bu noktada olması gereken örneklem büyüklüğüne dair kesin bir sayı ifade etmek mümkün değildir, ancak genel bir ilke olarak araştırmacının büyük örnekten ziyade iyi örneği seçmeye çalışması ve örneklemeden gereken faydanın sağlanmasının sadece mümkün olduğunca küçük ancak yeteri kadar temsili bir örnekleme çalışmakla mümkün olabileceğini (Karasar, 2020:166) hatırlatmada yarar görülmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre çalışmalarda “ölçek” en çok kullanılan **veri toplama aracı** olmuştur. Onun akabinde “görüşme”, “bilgi formu” en fazla kullanılan veri toplama araçlarıdır. En az kullanılan veri toplama araçları ise “argumantasyon”, “eğitim programı”, “metafor formu”, “öğrenci ürünleri”, “rubriktir”. İlgili alanyazında da benzer bulgular mevcuttur. Özenç & Özenç'in (2013) ölçek, test veya bilgi formu ile anketin en çok işe koşulduğu görülmüştür bulgusu, Schreglmann'ın (2016) ölçek en çok tercih edilen veri toplama aracı olmuştur bulgusu ve Ayvacı & Bebek'in (2019) incelenen çalışmalarda “ölçek, anket, envanter, test” vb. nicel veri toplama araçları “gözlem, görüşme” vb. nitel veri toplama araçlarından daha fazla kullanılmıştır bulgusu ile bu araştırma sonucunda ölçek lehine çıkan veri toplama aracı bulgusu ile örtüşmektedir. Uygulamalı ve sosyal bilim çalışmalarında araştırmanın amacına uygun olarak pek çok sayıda ve türde ölçek kullanılmaktadır (Bayat, 2015). Bu noktada ölçek büyük örneklemere de kolaylıkla uygulanabilir olması sebebiyle tercih sebebi olabilmektedir.

Araştırmaya göre lisansüstü eğitim tezlerinde en çok kullanılan **veri analiz tekniği** “t-testi” olmuştur. Onu takiben “içerik analizi”, “Anova” kullanılmıştır. En az kullanılan veri analiz teknikleri ise “F testi”, “Sürekli karşılaştırmalı analiz”, “Güvenirlilik analizi”, “Tematik analiz”, “Söylem analizi”, “Kodlama yöntemi” olmuştur. Bu durum, ilgili literatür ile hem benzerlik hem de farklılık göstermektedir. Nicel çalışmalarda en sık kullanılan veri analiz tekniği “t-testi” iken en seyrek kullanılan “Wilcoxon”, “Y.E.M.” veri analiz teknikleridir. Nitel çalışmaların büyük kısmında veri analiz tekniği belirtilmemişken belirtilenler arasında ise en çok “nitel analiz” en az “MaxQDA2” kullanılmıştır. Karma araştırmalarda ise en çok “nitel analiz” kullanılırken en az sayıda kullanılan veri analiz tekniği ise “Kruskal Wallis”, “Manova”, “t-testi”, “Ki kare”, “Anova”dır (Nacar, 2015). Analiz tekniklerinden en çok kullanılan “tek veya çok değişkenli analiz tekniği”dir (Schreglmann, 2016). İlişkisiz örneklem t-testi ilişkisiz iki örneklemin ortalamalarının arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılırken ilişkili örneklem t-testi ise iki ilişkili örneklemin ortalamalarının arasındaki farkın birbirinden (sıfırdan) manidar şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla kullanılmaktadır. Bir faktöre bağlı olarak oluşan iki alt gruba dair ortalama puanların karşılaştırılmasına yönelik olarak hem t-testi hem de tekli Anova yapılabilirken, üç veya daha fazla gruba dair ortalama puanlarının karşılaştırılmasında çoklu Anova tavsiye edilir (Büyüköztürk, 2019:8-69). Araştırmada t-testinin ön plana çıkması ile ilgili olarak çalışmalarda çok sayıda alt gruptan ziyade iki alt gruba ilişkin ölçümler yapılma durumunun daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

BÖLÜM 5. SONUÇ

Bu bölümde yapılan bu araştırmanın özeti ile birlikte ulaşılan yargıya ve önerilere yer verilmiştir.

5.1.Özet

Ülkemizde 2015-2020 yılları arasında “özel yetenek” alanında yapılmış lisansüstü eğitim tezlerine dair toparlayıcı genel bir araştırma yapılmamış olduğundan bu çalışmalara bütüncül bir bakış açısı ile bakma ihtiyacı doğmaktadır. Bu doğrultuda son yıllardaki ilgili literatürdeki çalışmaların tamamlayıcısı niteliğinde sayılabilecek bu çalışmanın problem durumu “Türkiye’de 2015-2020 yılları arasında “özel yetenek” alanında yapılmış olan lisansüstü eğitim tezlerinin mevcut durumları nedir? olarak belirlenmiştir.

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de özel yetenek alanında 2015-2020 yılları arasında yapılan lisansüstü eğitim tezlerini inceleyerek, alandaki genel durumu ortaya koymaktır. Betimsel düzeyde bir çalışma olan bu araştırmanın modeli nicel araştırma yöntemlerinden tarama modelidir. YÖK tez arşivinden erişime açık bulunan, “özel yetenek, “üstün yetenek”, “üstün zeka” ve “üstün zekâ” anahtar sözcükleri ile belgesel tarama tekniği kullanılarak ulaşılan 281 adet çalışma (Ek-1) uzman görüş ve önerileri doğrultusunda elde edilen “Lisansüstü Eğitim Tezi Sınıflandırma ve Betimleme Formu” (Ek-2) kullanılarak; türü, yılı, üniversite adı, Ana Bilim Dalı, konusu, araştırma yöntemi, araştırma deseni/modeli, örneklem/çalışma grubu, uygulandığı örneklem/çalışma grubunda bulunan öğrencilerin eğitim kademesi, örneklem/çalışma grububüyüklüğü, veri toplama araçları, veri analiz tekniklerine göre tablolastırılmış ve ulaşılan bulgular frekans ve yüzde olarak sunulmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre; yüksek lisans düzeyindeki çalışmaların sayısı daha fazla olmakla beraber en çok çalışma 2019 yılında yayımlanmıştır. Ancak 2020 yılında yayımlanan yüksek lisans tezlerinin sayısında önceki yıllara göre düşüş saptanmıştır. Çalışmaların önemli bir kısmı İstanbul ve Ankara’da bulunan üniversitelerde yapılmakla beraber özellikle Gazi Üniversitesi alana katkısı açısından ön plandadır.

Çalışmaların büyük kısmı Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalına aittir ve onun ardından İlköğretim Ana Bilim Dalı ve Özel Eğitim Ana Bilim Dalı gelmektedir.

Araştırmaya göre hem yüksek lisans düzeyinde hem de doktora düzeyinde en fazla lisansüstü eğitim tezi “Özel yeteneklilerin eğitimi” konusunda yapılmıştır. “Özel yeteneklileri tanımlama ve özellikleri”, “Özel yeteneklilerin psikolojik/sosyal/duygusal durumu” konularının da ağırlıklı olarak çalışıldığı görülmüştür. En az çalışılan konular ise “Özel yeteneklilerin 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesi”, “Ebeveyn eğitimi”, “Özel yeteneklilerin kariyer gelişimleri” olmuştur.

İncelenen çalışmalarda nitel araştırma yöntemi en çok kullanılan yöntemdir ancak aynı oranda araştırma yöntemini belirtmeyen çalışmalar mevcuttur. Karma araştırma yöntemi kullanımı ise oldukça düşüktür. En çok kullanılan modelin “İlişkisel tarama modeli” olduğu saptanırken ardından “Durum çalışması” ve “Tarama modeli” büyük ölçüde tercih edilmiştir. Çalışmaların yarısından fazlasında “öğrenci” en çok tercih edilen çalışma grubu olmuştur ve öğrencilerin en büyük kısmının eğitim kademesi “Ortaokul”dur. En çok 1-20 arası örneklem büyüklüğüne rastlanmıştır. Onu takiben 21-50 arası, 401 ve üzeri örneklem büyüklüğü üzerinde çalışılmıştır.

“Ölçek” en çok kullanılan veri toplama aracı olurken onun akabinde “görüşme”, “bilgi formu” en fazla kullanılan veri toplama araçlarıdır. En çok başvuru alan veri analiz tekniği “t-testi” olmuştur. Onu takiben “içerik analizi”, “Anova” kullanılmıştır.

5.2.Yargı

Toplumların en öncelikli insan kaynağı olan özel yetenekliler hakkında ülkemizde son yıllarda yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde ağırlıklı olarak “eğitimin” ön plana çıkması, çalışmaların yarısından fazlasında “öğrenci” örneklemini üzerinde çalışılması, en fazla sayıda çalışmanın “Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı’nda” yapılması; özel yetenekliler ve eğitim konusunun öncelikli bulunduğunu, güncelliğini koruduğunu ve bu konuya dair mevcut uygulamaların, düzenlemelerin geliştirilme çabası içinde olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda ülkemizde özel yetenekliler ve eğitim konusundaki uygulanabilir ve sürdürülebilir politika ihtiyacının öne çıktığı anlaşılmaktadır.

Çalışmalarda ağırlıklı olarak nitel araştırma yönteminin kullanılmasının yanı sıra aynı oranda araştırma yöntemini “nitel, nicel, karma” yöntemlerden biri ile sınıflandırmayı tercih etmeyen araştırmanın olmasından dolayı yöntembilimcilerin farklılaştığı araştırma sınıflandırma bağlamında araştırmacıların da farklılaştığı ortaya çıkmaktadır. İlişkisel tarama modelinin tercih edilmesinin özel yetenekliler alanında yapılan çalışmalarda büyük bir paya sahip olduğu görülmüştür ve ilişkisel araştırmaların bu denli fazla yapılması ilgili alana dair korelasyonları açığa çıkarmanın ve neden-sonuç ile ilgili bazı ipuçlarına ulaşmanın önemsendiğine dikkat çekmektedir. Ancak özel yetenek konusunun irdelenmesinde t-testi ile verilerin analiz edilmesi en sık başvuru teknik olduğundan örneklemeler alınırken 2 grup üzerinde sınırlı kalındığını göstermektedir ki; bu da alana katkı sağlayacak farklı açılardan toplanacak veri çeşitliliği bağlamında yeterlilik göstermemektedir.

5.3.Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıda belirtilen öneriler geliştirilmiştir:

- Daha kapsamlı çalışmalar olan doktora tezlerinin arttırılması için üniversiteler bünyesinde özel yetenek alanındaki doktora bölümleri arttırılabilir ve öğrenciler bu bölümlere yönlendirilebilir.
- 2020 yılında yüksek lisans çalışmalarında önemli bir düşüş kaydedilmiştir. Bunun sebepleri araştırılarak covid pandemisinin bu sebeplerden biri bulunması halinde yarım kaldığı tespit edilen tez çalışmaları için bu öğrencilere kolaylıklar sunulabilir.
- İstanbul ve Ankara'daki üniversitelerin özel yetenek konusunda öncülük etmesi oldukça sevindirici olsa da Anadolu'daki diğer üniversiteler de ilgili alanyazına katkı sağlamaları açısından teşvik edilebilir.
- Son 5 yılda Psikoloji Ana Bilim Dalında 20 adet yüksek lisans tezi yapılırken sadece 1 doktora tezinin yapıldığı kaydedilmiştir. Bu noktada Psikoloji Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencilerinin özel yetenek alanında doktora düzeyinde çalışmalarla eğitimlerini sürdürmeleri teşvik edilebilir.
- Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Ana Bilim Dalı, Aile ve Tüketici Bilimleri Ana Bilim Dalı, Dilbilim Ana Bilim Dalı, Engelli Çalışmaları Ana Bilim Dalı, Fen

Bilgisi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, İlköğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Ana Bilim Dalı, İnsan Kaynakları Yönetimi Ana Bilim Dalı, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Matematik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı, Rekreasyon Ana Bilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyoloji Ana Bilim Dalında son 5 yılda özel yetenek alanında yapılan lisansüstü eğitim tezleri oldukça az olduğundan yapacakları yeni çalışmalarda özel yetenek alanına öncelik tanımalarında fayda olduğu belirtilebilir.

- “Özel yeteneklilerin 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesi”, “Ebeveyn eğitimi”, “Özel yeteneklilerin kariyer gelişimleri” konularında son 5 yılda alanda yapılan çalışmalar oldukça az olduğundan bu konularda yapılacak çalışmalar arttırılabilir.
- Hem nitel hem nicel veriler toplayarak sonuçlar çıkarmayı sağlayan karma araştırma yöntemi kullanılarak yapılacak araştırmalar arttırılabilir.
- Yeni yapılacak çalışmalarda araştırmanın ne türde sınıflandırıldığı, araştırma yöntemi, modeli/deseni yöntem bölümünde daha detaylı olarak aktarılabilir.
- Bu araştırma bulgularına göre lisansüstü eğitim tezlerinin yarısından fazlasında “öğrenci” en çok tercih edilen çalışma grubu olmuştur. Tek bir örnekleme yapılacak çalışmalar farklı açılardan konunun incelenmesini engelleyici olacağından yeni çalışmalarda çalışma örneklemelerinde maksimum çeşitlilik gözetilebilir ve kolay ulaşılabilir örneklem olan “öğrenci” ilk ve tek tercih olmaktan çıkarılabilir.
- “Okul yöneticisi”, “öğretmen ve öğretmen adayı” örneklemeleri üzerinde yapılan çalışmaların sayısı oldukça azdır. Yeni yapılacak çalışmalarda araştırmanın amacına bağlı olarak “okul yöneticisi”, “öğretmen ve öğretmen adayı” örneklemeleri üzerinde konunun irdelenmesine öncelik verilebilir.
- Bu araştırma sonucunda lisansüstü eğitim tezlerinin uygulandığı çalışma grubunda bulunan öğrencilerin en büyük kısmının eğitim kademesi “Ortaokul”dur. Yeni yapılacak çalışmalarda alana katkı sağlamak adına Ortaokul eğitim kademesi ilk tercih olmayabilir.

- 2015 ve 2020 yılları arasında ÷lkemizde özel yetenek alanında en az tezin “Okul öncesi ve İlkokul”, “İlköğretim ve Lise”, “Okul öncesi” eğitim kademelerinde uygulandığı kaydedilmiştir. Yeni yapılacak çalışmalarda “Lise” ve “Okul öncesi” eğitim kademelerinde çalışmalar uygulanmasına öncelik verilebilir.
- Bu araştırma kapsamında ulusal boyutta YÖK Ulusal Tez merkezinden erişime açık lisans üstü eğitim tezleri örnekleme dahil edildiğinden yeni yapılacak çalışmalarda erişime açık olmayan tezlere de yer verilebileceğı gibi bildiri, makale vb. diğer türdeki çalışmalar ve uluslararası çalışmalar da eklenerek evrensel düzeyde bir araştırma yapılabilir.

EK'LER

Ek-1.

EK 1.ARAŞTIRMADA KULLANILAN LİSANSÜSTÜ EĞİTİM TEZLERİ		
Sıra No	Tez No	Yılı
1	643209	2020
2	636332	2020
3	609952	2020
4	619886	2020
5	607991	2020
6	626647	2020
7	613689	2020
8	620180	2020
9	603904	2020
10	642449	2020
11	633890	2020
12	647303	2020
13	631815	2020
14	627007	2020
15	618620	2020
16	616539	2020
17	627024	2020
18	633807	2020
19	640643	2020
20	649044	2020

21	636196	2020
22	649975	2020
23	646571	2020
24	632071	2020
25	608878	2020
26	553346	2019
27	563427	2019
28	587235	2019
29	596746	2019
30	593298	2019
31	607602	2019
32	607115	2019
33	599015	2019
34	587384	2019
35	555861	2019
36	588386	2019
37	584518	2019
38	608560	2019
39	601155	2019
40	598129	2019
41	604967	2019
42	585389	2019
43	594568	2019
44	590507	2019
45	586796	2019

46	590235	2019
47	586810	2019
48	593548	2019
49	563093	2019
50	591413	2019
51	557258	2019
52	568796	2019
53	585685	2019
54	568077	2019
55	564808	2019
56	583660	2019
57	569511	2019
58	580444	2019
59	563591	2019
60	583373	2019
61	549327	2019
62	555150	2019
63	569094	2019
64	585960	2019
65	545000	2019
66	547980	2019
67	552117	2019
68	564880	2019
69	580025	2019
70	538733	2019

71	537157	2019
72	550210	2019
73	542847	2019
74	607758	2019
75	539269	2019
76	568990	2019
77	547861	2019
78	543203	2019
79	554534	2019
80	564807	2019
81	600251	2019
82	582725	2019
83	603059	2019
84	626456	2019
85	601726	2019
86	585072	2019
87	573534	2019
88	589557	2019
89	584793	2019
90	590407	2019
91	603294	2019
92	605303	2019
93	616505	2019
94	618520	2019
95	586022	2019

96	608969	2019
97	575606	2019
98	582917	2019
99	588061	2019
100	579796	2019
101	564704	2019
102	569372	2019
103	561810	2019
104	544944	2019
105	601854	2019
106	537637	2019
107	481303	2017
108	461499	2017
109	487363	2017
110	469593	2017
111	486431	2017
112	475485	2017
113	490674	2017
114	474198	2017
115	481276	2017
116	473446	2017
117	473452	2017
118	464587	2017
119	477516	2017
120	525491	2018

121	529581	2018
122	520115	2018
123	523952	2018
124	523726	2018
125	530273	2018
126	503121	2018
127	519910	2018
128	512940	2018
129	502758	2018
130	528702	2018
131	502151	2018
132	532778	2018
133	528700	2018
134	531099	2018
135	517116	2018
136	533524	2018
137	541734	2018
138	510891	2018
139	514229	2018
140	520145	2018
141	524912	2018
142	528730	2018
143	525287	2018
144	481491	2017
145	486131	2017

146	454914	2017
147	477329	2017
148	462303	2017
149	525578	2017
150	458644	2017
151	477549	2017
152	451165	2017
153	454933	2017
154	484072	2017
155	480346	2017
156	439228	2016
157	432645	2016
158	450127	2016
159	432434	2016
160	448316	2016
161	436911	2016
162	432689	2016
163	433642	2016
164	460754	2016
165	443548	2016
166	430717	2016
167	449502	2016
168	447963	2016
169	450137	2016
170	402781	2016

171	429389	2016
172	419350	2016
173	443520	2015
174	407026	2015
175	395292	2015
176	414412	2015
177	412408	2015
178	395316	2015
179	395575	2015
180	399461	2015
181	418201	2015
182	397419	2015
183	426432	2015
184	381243	2015
185	398415	2015
186	383631	2015
187	413678	2015
188	407688	2015
189	405460	2015
190	395041	2015
191	413674	2015
192	426399	2015
193	612358	2020
194	660456	2020
195	613077	2020

196	611740	2020
197	554141	2019
198	569087	2019
199	556288	2019
200	587370	2019
201	583882	2019
202	583805	2019
203	587678	2019
204	585558	2019
205	585633	2019
206	532325	2018
207	528510	2018
208	546797	2018
209	527703	2018
210	529043	2018
211	508588	2018
212	523746	2018
213	505811	2018
214	534533	2018
215	529892	2018
216	531307	2018
217	497112	2018
218	505352	2018
219	477324	2017
220	466290	2017

221	478851	2017
222	470186	2017
223	461422	2017
224	485953	2017
225	485660	2017
226	430688	2016
227	434386	2016
228	439274	2016
229	395385	2015
230	414421	2015
231	418049	2015
232	414432	2015
233	652525	2020
234	651899	2020
235	655861	2020
236	651054	2020
237	653139	2020
238	656870	2020
239	564967	2018
240	493095	2018
241	497277	2018
242	532277	2018
243	436952	2016
244	641921	2020
245	513004	2018

246	543702	2018
247	519043	2018
248	526778	2018
249	510122	2018
250	535748	2018
251	615256	2018
252	523804	2018
253	526942	2018
254	512614	2018
255	532882	2018
256	496975	2018
257	624841	2017
258	463330	2017
259	470566	2017
260	477016	2017
261	472165	2017
262	454195	2017
263	495704	2017
264	454395	2017
265	402767	2016
266	437269	2016
267	451836	2016
268	469645	2016
269	445812	2016
270	446896	2016

271	461433	2016
272	448308	2016
273	429538	2016
274	429493	2015
275	395177	2015
276	407014	2015
277	399582	2015
278	422938	2015
279	423212	2015
280	422522	2015
281	388192	2015

Ek-2.

Ek-2. LİSANSÜSTÜ EĞİTİM TEZİ SINIFLANDIRMA VE BETİMLEME FORMU										
SIRANO	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
TÜRÜ										
YILI										
ÜNİVERSİTE ADI										
ANA BİLİM DALI										
KONUSU										
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ										
ARAŞTIRMA DESENİ/MODELİ										
ÖRNEKLEM/ ÇALIŞMA GRUBU										
ÖĞRENCİ EĞİTİM KADEMESİ										
ÖRNEKLEM/ÇALIŞMA GRUBU BÜYÜKLÜĞÜ										
VERİ TOPLAMA ARACI										
VERİ ANALİZ TEKNİĞİ										

KAYNAKÇA

- Akarsu, F. (2001). *Üstün Yetenekli Çocuklar, Aileleri ve Sorunları*. Ankara:EduserYayınları.
- Akbüber, B. A., Erdik, E., Güney, H., Gaye Çimşitoğlu, G., & Akbüber, C. (2019). Bilim ve sanat merkezleri'nde özel yetenekli öğrencilerin sorunlarının değerlendirilmesinde bir yöntem önerisi "Özel Yetenekli Çocuk Çalıştayı". *Journal of Gifted Education and Creativity*, 6(1), 22-39.
- Akkanat, H. (1999). Üstün veya özel yetenekliler. *Üstün yetenekli çocuklar: Seçilmiş makaleler kitabı içinde*, 168-194.
- Alias, A., Rahman, S., Abd Majid, R., & Yassin, S. F. M. (2013). Dabrowski's overexcitabilities profile among gifted students. *Asian Social Science*, 9(16), 120.
- Altan, Y , Üniversitesi, E . (1999). Çoklu Zeka Kuramı . *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* , 17 (17) , 105-117 .
- Aşık, M.& Zelyurt, H. (2021) Özel Yetenekli Bireyleri Tanıma ve Eğitimine İlişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi. *International Primary Education Research Journal*, 5(1), 78-94.
- Ataman, A. (1998). Üstün zekâlılar ve üstün yetenekliler. *Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu*, 16.
- Ataman, A. (2004). Üstün yetenekli/zekalı çocuk ile yaşamak. *Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı*, 56-72.
- Ataman, A. (2012). Üstün yetenekli çocuk kimdir. *Geleceğin mimarları üstün yetenekliler sempozyumu*, 27, 4-15.
- Ateş, H. K., & Gül, M. (2017). Türkiye'de üstün yetenekliler eğitimi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlere genel bir bakış. *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 4(3), 33-57.
- Ayvacı, H , Bebek, G . (2019). Türkiye'de Üstün Zekâlılar ve Özel Yetenekliler Konusunda Yürütülmüş Tezlerin Tematik İncelenmesine Yönelik Bir Çalışma . *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 45 (45) , 267-292 .
- Barlow, L. (2006). Talent development: the new imperative?. *Development and learning in organizations: an international journal*.
- Bayat, B. (2015). Uygulamalı sosyal bilim araştırmalarında ölçme, ölçekler ve "likert" ölçek kurma tekniği. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 1-24.
- Bedur, S., Bilgiç, N., & TAŞLIDERE, E. (2015). Özel (üstün) yetenekli öğrencileresunulan destek eğitim hizmetlerinin değerlendirilmesi. *HAYEF Journal of Education*, 12(1), 159-175.

- Bıçakçı, M., & Baloğlu, M., (2020). *Özel Yeteneklilerin Kişilik Özellikleri Hakkında Yapılan Araştırmalarının Bibliometrik Analizi*. 30. Ulusal Özel Eğitim Kongresi (pp.1). Bursa, Turkey
- Bildiren, A. (2018). The investigation of the relationship between cognitive ability and problem solving skills in the pre-school period. *Milli Eğitim Dergisi Özel sayı*, I. Bölüm, 292.
- Bilgiç, N., & Ataman, A. (2020). Millî Eğitim Şûra Kararlarında Üstün Zekâlı ve Yetenekli (Özel Yetenekli) Bireylerin Eğitimi Üzerine Bir Değerlendirme. *Sports Science & Health/Sportske Nauke i Zdravlje*, 10(1).
- Bilgiç, N., Taştan, A., Kurukaya, G., Kaya, K., Avanoğlu, O., ve Topal, T. (2013). *Özel yetenekli bireylerin eğitimi strateji ve uygulama kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Bilgili, A. (2000). Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi Sorunu-Sosyal Sorumluluk Yaklaşımı. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(12), 59-74.
- Buckingham, M., & Vosburgh, R. M. (2001). The 21st century human resources function: It's the talent, stupid!. *Human Resource Planning*, 24(4).
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal bilimler için very analizi el kitabı* (26. Baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz Ş. ve Demirel, F.(2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (25. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin Ekonomiye ve Kalkınmaya Etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 33-41.
- Çetin, A., & Ünsal, S. (2020). Özel Yetenekli Öğrenciyi Anlamak: Bir Durum Çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 21(1),123-148.
- Çitil, M. (2018). Türkiye’de Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Politikalarının Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 47(Özel Sayı 1), 143-172.
- Clarenbach, J. (2007). All Gifted Is Local. *School Administrator*, 64(2), 16.
- Creswell, W.J. (2019). *Karma yöntem araştırmalarına giriş* (2. baskı). (M. Sözbilir, Çev.) Ankara: Pegem Akademi.
- Dağlıoğlu, H. E. (2010). Üstün yetenekli çocukların eğitiminde öğretmen yeterlikleri ve özellikleri [Proficiency and characteristics of teachers in the education of gifted children]. *Milli Eğitim*, 40(186), 72-83.
- Davaslıgil, Ü. (1995). Üstün zekâlı çocukların eğitimi, *Yaşadıkça Eğitim*, Sayı 43, Kasım-Aralık.
- Davaslıgil, Ü. (1996). Çocukları sadece okulda mı? Başarılı kılalım. Yoksa okul sonrası tüm yaşamlarında mı?. *Yaşadıkça Eğitim*, Sayı 45, Mart-Nisan.

- Davis, G.& Sylvia Rimm, D. (2011). *Grouping, Differentiation and Enrichment. In Education of the Gifted and Talented*. Boston: Pearson Education.
- Enç, M. (1974). Eğitimde Önder Yetiştirme Sorunu.
- Eren, F., Çete, A. Ö., Avcil, S., & Baykara, B. (2018). Emotional and behavioral characteristics of gifted children and their families. *Archives of Neuropsychiatry*, 55(2), 105.
- Ertürk, S.(1972).*Eğitimde Program Geliştirme*, Ankara: Yelken Tepe Yayınları.
- Feldhusen, J. F. (1986). A conception of giftedness. *Identifying and nurturing the gifted. An international perspective*, 33-39.
- Franks, B., & Dolan, L. (1982). Affective characteristics of gifted children: Educational implications. *Gifted Child Quarterly*, 26(4), 172-178.
- Freeman, J. (1980). *Gifted children: Their identification and development in a social context*. Springer Science & Business Media.
- Gagné, F. (1985). Giftedness and talent: Reexamining a reexamination of the definitions. *Gifted child quarterly*, 29(3), 103-112.
- Gardner, H. E. (2000). *Intelligence reframed: Multiple intelligences for the 21st century*. Hachette UK.
- Gardner, H., & Hatch, T. (1989). Educational implications of the theory of multiple intelligences. *Educational researcher*, 18(8), 4-10.
- Girgin, D. (2020). Özel yetenekli öğrencilerin desteklenmesi için gereken yeterlilikler: sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Electronic Journal of Social Sciences*, 19(74).
- Gökdere, M., & Ayvaci, H. Ş. (2004). Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklar ve özellikleri ile ilgili bilgi seviyelerinin belirlenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18), 17-26.
- Greene, M. J. (2003). Gifted adrift? Career counseling of the gifted and talented. *Roeper Review*, 25(2), 66-72.
- Güçin, G. (2014). *Türkiye’de Üstün Yetenekliler Ve Üstün Zekâlılar Alanında Yapılmış Akademik Çalışmaların Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gur, C. (2011). Do gifted children have similar characteristics?: Observation of three gifted children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 12, 493-500.
- Gürel, E., & Tat, M. (2010). Çoklu Zekâ Kuramı: Tekli Zekâ Anlayışından Çoklu Zekâ Yaklaşımına. *Journal of International Social Research*, 3(11).
- Gürültü, E., & Bülent, A. (2020). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminde Fırsat Eşitliği Bağlamında Öğrenci ve Veli Görüşleri. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(24), 1-1.
- Hunt, E. (2010). *Human intelligence*. Cambridge University Press.

- İlhan, A . (2020). Türkiye’de Üstün Yetenekli Olmak . *Çocuk ve Medeniyet* , 5 (10) , 483-494 .
- Johnsen, S. K. (2004). Definitions, models, and characteristics of gifted students. *Identifying gifted students: A practical guide*, 1-21.
- Jolly, J. L. (2018). Parents and gifted and talented children. *In Exploring Gifted Education* (pp. 193-205). Routledge.
- Kant, I. (2006). *Eğitim Üzerine*, çev. Ahmet Aydoğan, İz Yayıncılık, İstanbul.
- Karabey, B &Yürümezoğlu, K . (2015). Yaratıcılık ve üstün yetenekliliğin bazı zeka kuramları açısından değerlendirilmesi . *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* , (40) , 86-107
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar ilkeler teknikler* (35. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kardeş, S., Akman, B., & Yazıcı, D. N. (2018). Üstün yetenekliler alanında yapılmış tezlerin analizi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi [Journal of Theoretical Educational Science]*,11(3), 411-430.
- Kaufman, S. B., & Sternberg, R. J. (2008). Conceptions of giftedness. *In Handbook of giftedness in children* (pp. 71-91). Springer, Boston, MA.
- Köksal, A. (2020). Özel Yetenekli Bir Çocuğun Ebeveyni Olmak. *Çocuk ve Medeniyet*, 5(10), 495-502.
- Köksal, M , Göğsu, D , Akkaya, G . (2017). Türkiye’de Özel Yeteneklilere Neyi, Nasıl Öğretmeli ve Öğrenmeyi Nasıl Değerlendirmeli?:Bir Paydaşlar Görüşü Çalışması. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* , 2017 (9) , 190-203 .
- Levent, F. (2011a). *Üstün yeteneklilerin eğitime yönelik görüş ve politikaların incelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Levent, F. (2011b). *Üstün yetenekli çocukların hakları el kitabı: anne baba ve öğretmenler için*. Çocuk Vakfı Yayınları.
- Lovecky, D. V. (1992). Exploring social and emotional aspects of giftedness in children. *Roeper Review*, 15(1), 18-25.
- Lynn, R., & Vanhanen, T. (2012). *Intelligence: A unifying construct for the social sciences*. Ulster Institute for Social Research.
- Manning, S. (2006). Recognizing gifted students: A practical guide for teachers. *Kappa delta Pi record*, 42(2), 64-68.
- Marland, S. P. (1972). Education of Gifted and Talented. Washinton D.C. US Office of Education
- Mayer, R. E. (2005). The scientific study of giftedness. *Conceptions of giftedness*, 2, 437-447.
- MEB (2009). *MEGEP Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Üstün Zeka ve Özel Yetenekli Çocuklar*. Ankara.
- MEB (2019a). 2023 MEB Stratejik Planı. *Strateji Geliştirme Başkanlığı*. Ankara.

- MEB (2019b). *Milli Eğitim Bakanlığı Özel Yetenekliler Çalıştayı Raporu*. Ankara
- Mendaglio, S., & Tillier, W. (2006). Dabrowski's theory of positive disintegration and giftedness: Overexcitability research findings. *Journal for the Education of the Gifted*, 30(1), 68-87.
- Milgram, R. M. (Ed.). (1991). *Counseling gifted and talented children: A guide for teachers, counselors, and parents*. ABC-CLIO.
- Miller, A. L. (2012). Conceptualizations of creativity: Comparing theories and models of giftedness. *Roeper Review*, 34(2), 94-103.
- Nacar, S., (2015). *2005-2014 yılları arasında üstün yeteneklilerin matematik eğitimi üzerine yapılan çalışmalar*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Nacaroglu, O. (2020). Özel Yetenekli ve Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin 21. Yüzyıl Becerilerinin İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 53(2), 693-722.
- Oruç, Ş., & Çağır, S. (2020). Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimsel Beklentileri. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5(2), 302-319.
- Özbay, Y & Palancı, M . (2013). Üstün yetenekli çocuk ve ergenlerin psikososyal özellikleri . *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 0 (22) , 89-108 .
- Özenç, E. G., & Özenç, M. (2013). Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin çok boyutlu olarak incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 171(171), 13-28.
- Öztürk, M. Ü. (2018). Özel/Üstün Yetenekli Çocukların Ailelerine Yönelik Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık. *Eğitim Ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori Ve Uygulama*, 9(17), 79-106.
- Pfeifer, R., & Scheier, C. (2001). *Understanding intelligence*. MIT press.
- Piechowski, M. M. (1979). Developmental potential. *New voices in counseling the gifted*, 25-57.
- Reis, S. M., & Renzulli, J. S. (2010). Is there still a need for gifted education? An examination of current research. *Learning and individual differences*, 20(4), 308-317.
- Renati, R., Bonfiglio, N. S., & Pfeiffer, S. (2017). Challenges raising a gifted child: Stress and resilience factors within the family. *Gifted Education International*, 33(2), 145-162.
- Renzulli, J. S. (1986). The treering conception of giftedness: A developmental model for creative productivity. conception of giftedness. *Cambridge: Press Syndicate of University of Cambridge*.
- Renzulli, J. S. (1999). What is this thing called giftedness, and how do we develop it? At twenty-five year perspective. *Journal for the Education of the Gifted*, 23(1), 3-54.

- Renzulli, J. S. (2003). *The three-ring conception of giftedness: Its implications for understanding the nature of innovation*. The international handbook on innovation, 79-96.
- Rogers, K. B. (2002). Grouping the gifted and talented: Questions and answers. *Roeper Review*, 24(3), 103-107.
- Sak, U., Ayas, M. B., Sezerel, B. B., Öpengin, E., Özdemir, N. N., & Gürbüz, Ş. D. (2015). *Türkiye’de üstün yeteneklilerin eğitiminin eleştirel bir değerlendirilmesi*. Türk Üstün Zeka ve Eğitim Dergisi, 5(2), 110-132.
- Schreglmann, S. (2016). "Türkiye’de Üstün Yetenekli Öğrenciler ile İlgili Yapılan Yükseköğretim Tezlerinin İçerik Analizi (2010-2015)." *Journal of Gifted Education Research* 4.1.
- Silverman, L. K. (2012). *Giftedness 101*. Springer Publishing Company.
- Smedsrud, J. (2020). Explaining the variations of definitions in gifted education. *Nordic Studies in Education*, 40(1), 79-97.
- Sönmez, V., & Alacapınar, F. G. (2019). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. (7. Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sternberg, R. J. (2004). Culture and intelligence. *American psychologist*, 59(5), 325.
- Sternberg, R. J., & Davidson, J. E. (Eds.). (2005). *Conceptions of giftedness*. Cambridge University Press.
- Tanık Önal, N . (2020). Üstün zekâlı olmak . *Milli Eğitim Dergisi* , 49 (228) , 153-174 .
- Tannenbaum, A. J. (2000). *A history of giftedness in school and society*. International handbook of giftedness and talent, 2, 23-53.
- Taşçılar, M. L., & Cinan, S. (2012). Üstün-zekâlı ve normal-zekâlı çocuklarda yönetsel işlevler: *Londra kulesi testi*. *Psikoloji Çalışmaları*, 32(1), 13-30.
- Taylor, C. W. (1973). Developing effectively functioning people: The accountable goal of multiple talent teaching. *Education*, 94(2), 99–111.
- Taylor, C. W. (1985). Cultivating multiple creative talents in students. *Journal for the Education of the Gifted*, 8(3), 187-198.
- Tomlinson, C. A. (1997). What it means to teach gifted learners well. *Instructional Leader*, 10(3), 1-3.
- Tuttle Jr, F. B. (1988). *Characteristics and identification of gifted and talented students*. NEA professional Library, PO Box 509, West Haven, CT 06516.
- Ulrich, D., & Smallwood, N. (2012). What is talent?. *Leader to leader*, 2012(63), 55-61.
- Vaivre-Douret, L. (2011). Developmental and cognitive characteristics of “high-level potentialities”(highly gifted) children. *International Journal of Pediatrics*, 2011.
- Winner, E. (1996). *Gifted children* (Vol. 1). New York: Basic Books.Clarenbach, J. (2007). All Gifted Is Local. *School Administrator*, 64(2), 16.
- Yörük, S. (2020). Okul Öncesi Dönemde Özel Yetenekli Bir Çocuk Yetiştirmek. *Çocuk ve Medeniyet*, 5(10), 337-364.

MEB (2016). Bilim ve sanat merkezleri yönergesi. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_10/07031350_bilsem_yonergesi.pdf(Erişim tarihi: 23.05.2021).

TDK (2021). *Güncel Sözlük*.<https://sozluk.gov.tr/adresinden> erişilmiştir.(Erişim tarihi: 23.05.2021).

YÖK. (1981). 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu. Erişim Adresi:<https://uluslararasi.yok.gov.tr/Documents/Mevzuat/ulusal/3.1.1.%20%202547%20say%C4%B1%C4%B1%20Y%C3%BCksek%C3%B6%C4%9Fretim%20Kanunu.pdf> adresinden erişilmiştir. (Erişim Tarihi: 07.06.2021).

YÖK. (2020). 2018-2019 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri. Erişim Adresi: <https://istatistik.yok.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 07.06.2021).

